

İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**DOĞA OKULLARI: EKOTURİZM BAĞLAMINDA BİR İNCELEME VE
TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ**



YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet KOYUER

Ekoturizm Anabilim Dalı

NİSAN 2017

İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**DOĞA OKULLARI: EKOTURİZM BAĞLAMINDA BİR İNCELEME VE
TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Mehmet KOYUER
Y130109007**

Ekoturizm Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zafer ÖTER

NİSAN 2017

İKÇÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün Y130109007 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Mehmet KOYUER, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**DOĞA OKULLARI: EKOTURİZM BAĞLAMINDA BİR İNCELEME VE TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Doç. Dr. Zafer ÖTER**
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Mustafa ALPARSLAN**
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Osman Nuri ÖZDOĞAN
Adnan Menderes Üniversitesi

Teslim Tarihi : **10 Nisan 2017**
Savunma Tarihi : **13 Nisan 2017**





Eşime ve oğluma,



ÖNSÖZ

Bu çalışmada doğa okulları ve dünya üzerindeki uygulamaları araştırılmıştır. Değişen ve hızla gelişen dünyada, şehirleşmenin artması ve çocukların doğada ve doğal alanlarda zaman geçirmek yerine tabletler, cep telefonları ve ekran karşısında geçirmeleri sonucu yaşadıkları sosyal ve fiziksel sorunlara dur demek için kullanılan bir yöntem olarak doğa okulları karşımıza çıkmaktadır.

Doğa yoksunluğunun ve ekran bağımlılığının sonucu çocukların karşı karşıya kaldığı sorunlar ile doğal yöntemleri kullanarak başa çıkabilmek için geliştirilen doğa okulu modellerinin ve bu modele alternatif diğer çalışmaların incelenmesi ve Türkiye için pilot okul planlamasına yer verilecektir.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocalarım Doç. Dr. Zafer ÖTER'e, Prof. Dr. Musa GENÇ'e ve Prof. Dr. Mustafa ALPARSLAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tez çalışmam süresince desteklerinden ve sabırlarından dolayı sevgili eşim İlknur KOYUER ve oğlum M.Mert KOYUER'e teşekkürlerimi sunarım

Mehmet KOYUER
İZMİR - 2017



İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
TABLO LİSTESİ	xiii
ÖZET.....	xv
SUMMARY	xvii
1. GİRİŞ	1
2. İNSAN SAĞLIĞINDA DOĞANIN ÖNEMİ	3
2.1 Obezite	6
2.2 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite.....	8
2.2.1 Belirtileri	9
2.2.2 DEHB ve doğa okulu	10
2.3 Tip 2 Diyabet.....	11
2.4 Astım ve Solunum Yolu Rahatsızlıkları.....	14
2.5 Fiziksel Aktivitenin Önemi	15
3. EĞİTİMDE DOĞANIN KULLANIMI, YARARLANMA BİÇİMLERİ VE GELİŞTİRİLEN TARZLAR	17
3.1 Tarihsel Gelişimi	188
3.2 Türk Tarihinde Doğanın Rolü	22
3.3 İzcilik Kavramı.....	27
3.3.1 Tarihsel gelişimi.....	27
3.3.2 İzcilik ilkeleri	28
3.3.3 İzcilikte amaç	31
3.3.4 İzcilik faaliyetleri	32
4. DÜNYADA DOĞA OKULLARI VE EKOTURİZM İLE İLİŞKİSİ	33
4.1 Doğa Okulları Tarihçesi	33
4.2 Doğa Okulları Kavramı	35
4.3 Doğa Okullarının Amaçları	37
4.4 Doğa Okulları Faaliyetleri.....	38
4.5 Doğa Okulları ve İzcilik Kampları Arasındaki Farklar.....	39
4.6 Dünyada Doğa Okulu Uygulamaları	40
4.6.1 İsveç ve Danimarka'da tarihsel gelişimi	40
4.6.2 İngiltere'de tarihsel gelişimi	41
4.6.3 Kanada doğa okulları	45
4.7 Doğa Okulları ve Eko-Turizm.....	53
4.7.1 Eğitim turizmi ve doğa okulları	54
4.7.2 Kampçılık ve doğa okulları	56
4.7.3 Kırsal turizm ve doğa okulları	57
4.7.4 Sağlık turizmi ve doğa okulları	58
5. TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ.....	61
5.1 Belirleme Kriterleri	62
5.2 Eğitim Sistemine Uyarlanması	64
5.3 Katılımcılar.....	66
5.4 Türkiye İçin Pilot İl Önerileri.....	68
5.5 Kocaeli Örneği	70
5.5.1 Yer seçimi ve ulaşım.....	755

5.5.2 Kocaeli doğa okulu projesi.....	77
5.5.2.1 Bina ve tesisler	77
5.5.2.2 Malzeme ve materyal ihtiyacı	81
5.5.2.3 Finansman	83
5.5.2.4 Eğitim programı planlaması	84
5.5.2.5 Öğrenci seçimi.....	86
5.5.2.6 Personel durumu.....	87
5.5.2.7 Müfredat	87
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKLAR.....	94
EKLER.....	1088
ÖZGEÇMİŞ.....	1144



KISALTMALAR

WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozukluklar Tanısal ve Sayımsal El Kitabı)
FNS	: Forest Nature School (Orman Doğa Okulları)
TBSA	: Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
UHY-ME	: Ulusal Hastalık Yüğü ve Maliyet Etkililik Çalışması
OCN	: Open College Network (Açık Kolej Ağı)



TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 : Dünya Kentleri Kültür Raporu	5
Tablo 2 : Türkiye’de Okul Çağı Çocuklarında Büyümenin İzlenmesi Projesi Araştırma Raporu (2009)	7
Tablo 3 : Dünya Sağlık Örgütü Diyabet Projeksiyonu 2000-2030	12
Tablo 4 : 2010 yılı diyabet rakamları ve 2030 yılı projeksiyonu	13
Tablo 5 : Kocaeli İlinin 1965-2013 arası nüfus istatistikleri.....	64
Tablo 6 : 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Okul Öncesi Eğitimin İlçelere Göre Dağılımı	74
Tablo 7 : 2013- 2014 Kocaeli İli Resmi ve Özel Okul Derslik. Öğretmen ve Öğrenci Sayıları.....	75
Tablo 8 : Bina ve Tesisler Tablosu	80
Tablo 9 : Günü birlik Ziyaretçiler için gerekli malzeme ve materyaller.....	82
Tablo 10 : Konaklamalı faaliyetler için gerekli ek malzeme ve materyaller	83
Tablo 11 : Eğitim programının yaş sınıflarına göre planlanması.....	84
Tablo 12 : Eğitim takvimi	85
Tablo 13 : Yaş sınıflarına göre katılacak öğrenci sayısı	86



DOĞA OKULLARI: EKOTURİZM BAĞLAMINDA BİR İNCELEME VE TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ

ÖZET

Çocuklarda fiziksel aktivenin sağlık açısından önemi çok fazladır. Çocukların okullarda tenefüs aralarında ve beden derslerinde fiziksel aktivite yapmak için kısıtlı zamanları olmasından dolayı fiziksel aktivite için yeterli fırsatı bulamamaktadırlar. Hızla gelişen teknolojiler, hızla büyüyen şehirler ve modern yaşam standartlarının etkisi sonucunda doğadan ve doğal yaşam koşullarından hızla uzaklaşan nesiller bu oluşumun etkisi olarak modern yaşamın getirdiği kolaylıkların olumsuz birer yansıması olarak daha az sosyal, öz güven ve bireysel güçlerinden daha az haberdar, fiziksel olarak daha az aktif bireyler olarak önümüze çıkmaktadır.

Son zamanlarda artan ekran bağımlılığı beraberinde getirdiği obezite, diyabet, kalp ve solunum hastalıkları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi rahatsızlıklar ciddi bir sorun olarak genç nesli tehdit etmektedir. Ağaca tırmanmak, bir tepeden yuvarlanmak, çamur pastası yapmak, doğada kamp kurmak, uçurtma uçurmak, bir çiftlikte gezmek, dalından meyve toplamak, yağmurda yürümek, denizde taş sektirmek, doğada bisiklete binmek gibi aktiviteler artık sadece orta kuşağın yaptığı aktiviteler olarak kalmaktadır. Orta yaş ve üzeri kişilerin birçoğu bu aktivitelerin birçoğunu çocukluklarında yapmışlardır. Ancak yeni nesillerde maalesef bu oran çok düşüktür. Bu çalışmanın amacı bu fiziksel aktivite azlığından dolayı özellikle çocukları tehdit eden çeşitli rahatsızlıklara karşı korumak için bir eğitim metodu olarak karşımıza çıkan doğa okullarını ve çocukların gelişimindeki faydalarını ortaya koymak, dünya genelindeki uygulamaları incelemek ve Türkiye için pilot bir bölge belirlenerek, örnek bir proje sunulmasıdır.

Doğa okullarının bu önemli ilkesi içerisinde değerlendirilirken; Doğanın tanımı, doğanın insan hayatındaki önemi, eğitimde doğanın kullanımı, doğadan yararlanma biçimleri ve geliştirilen tarzlar, tarih boyunca görülen örnekler, Türk tarihinde doğanın eğitimde kullanımı incelenecek, Türkiye’de ve dünyada izciliğin tarihi, tanımı, amaç ve izcilik faaliyetleri hakkında bilgiler verilecektir.

Bu tanıtımların sonrasında Türkiye’de ve dünyada doğa okullarının, tarihçesi, doğa okulu tanımı, doğa okullarının ekoturizm ile bağlantısı, amaç ve hedefleri, faaliyetleri anlatılacak, doğa okulları ve izcilik arasındaki farklara değinilecektir.

Dünyada doğa okulu uygulamaları başlığında çeşitli ülkelerden doğa okulları tanıtılacaktır ve 2000'li yıllarda doğa okullarına neden gereksinim duyduğumuz konusu açıklanacak ve Türkiye için pilot okul önerisi getirilecektir.



NATURE SCHOOLS: A RESEARCH ABOUT ECOTOURISM AND A MODEL SCHOOL FOR TURKEY

SUMMARY

For children physical activity is very important in the meaning of health. Children don't have enough time in breaks and P.E. (Physical Education) lessons in schools to do physical activity. Because of the effects of developing technologies, city life and modern life the generation getting far away from the nature and natural life. Becomes less social, less self-confident, being less aware of his/her own individual strength and also less active person.

Recently, screen addiction, obesity, diabetes, cardiac and respiratory diseases, attention deficit and hyperactivity threaten the new generation. Climbing a tree, rolling from the hill, making a cake from a mud, camping, kiting, wondering around a farm, picking up a fruit from a tree, walking under the rain, riding a bicycle in the nature are becoming the activities done by only adults. The adult did all these activities in their childhood. Yet, unfortunately this ratio is rather low in new generation. Because of lack of physical activity, the aims of this study are to protect the children from these threats by a kind of education method such as nature schools, to reveal the benefits in child development, to search the applications all over the world and to submit a model project for Turkey.

The description of the nature, the importance of nature in human life, the usage of nature in education, the type of using and developing nature, the examples of nature schools throughout the history, the history of scouting, the description of it, the aim of tracking are informed in these nature schools.

After these descriptions of nature schools, nature schools in Turkey and in the world, their history, their description, the link between nature schools and ecotourism, their aims and activities are described. The difference between scouting and nature schools is mentioned. The examples of nature schools from different countries in the world are described.



1. GİRİŞ

Bu araştırma; dünya genelinde birçok ülkede 1950 li yılların sonundan itibaren erken öğretim programlarında ek olarak yer alan, günümüzde ise 6 kıtada ve birçok ülkede binden fazla uygulama örneği ile karşılaştığımız Doğa Okulları, bu okulların kuruluş aşamaları ve nedenleri ile birlikte, Türkiye genelinde örneği olmasa da yakın bir anlam ifade eden izcilik kolları ve çalışmalarının karşılaştırılması, bu okullara ülkemizde ihtiyaç olup olmadığının incelenmesi ve bu okulların genç nesil üzerindeki etkileri hakkında bilgi verilecek ve Türkiye içinde örnek bir pilot okul projesine yer verilecektir.

Sultan II. Beyazid'in Edirne'de 1488 yılında yaptırdığı darüşşifada, yani o dönemin hastanesinde hastaların su sesi ve müzikle tedavi edilmesini emrettiği bilinir. Ayrıca yine Osmanlı döneminde sanatoryumlar kurulduğu ve doğa ile solunum hastalıklarının ve bazı akıl hastalıklarının tedavi edildiği kaynaklarda yer almaktadır (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44003/edirne-sultan-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html>, Alındığı Tarih: 03.06.2016). 1800'lü yıllara gelindiğinde modern ismi ile doğa okulu denilen faaliyetlerin ve yapılanmanın Macaristan da solunum yolu rahatsızlığı ve iletişim sorunu yaşayan çocuklar ve yetişkinler için tıbbi bir merkez olarak uygulamalarına rastlanmaktadır. Erken eğitim konusunun öncülerinden Profesör John M. Davis gibi eğitimcilerin ortak olarak desteklediği (1988) "doğa ve doğal malzemelerin birebir etkileşim sonucunda deneysel olarak çocukların öğrenme ve gelişmesinde büyük önem taşıdığı" görüşü ortaya çıkmaktadır. Orman okulunun en büyük faydalarından birini "çocuklara, gençlere ve yetişkinlere ulaşmak ve bir ormanlık ortamında deneyimlerini birebir öğrenme, güven ve iç saygılarını geliştirmek için düzenli fırsatlar sunan ilham verici bir süreç" olarak tanımlamaktadır (Forest Education Initiative, 2014).

Yapılan bir araştırmada; İskoçya'da ve batıda dünyanın gelişmiş ülkelerinde çocukların büyük bir kısmının fiziksel olarak yeteri kadar aktif olmadıkları, çocukluk döneminde fiziksel aktivitenin yetersiz seviyede olmasının kısa ve uzun vadede olumsuz sağlık etkilerinin olduğu, bunun önemli bir toplum sağlığı sorunu olduğu;

Düşük seviyelerde fiziksel aktivitenin kalp-damar hastalıkları, tip 2 diyabet ve bazı kanser hastalıkları ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (WHO 2004).

Gelişen Batılı ülkelerin en büyük sorunlarından bir tanesi olarak hızla kentleşen ve betonlaşan yapıların içerisinde, teknolojinin hızlı büyümesine yönelik olarak çocukların dışarıda geçirdiği zamanın büyük bir çoğunluğunun okullarda olması, teknolojinin olumsuz etkilerinin artması, sosyal ilişkilerin giderek azalması büyük tehditler oluşturmaktadır. Obezite, psikolojik rahatsızlıklar, diyabet, solunum hastalıkları, kalp ve damar hastalıkları, kanser vb. gibi birçok ciddi hastalık düşük fiziksel aktivite sonucu ve teknolojinin giderek sosyal yaşamın yerini almasıyla çocuklar, gençler ve yetişkinler için ciddi bir tehdit unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern yaşamda artık bilgiye çok hızlı ulaşılabilir olması deneysel öğrenmenin, etkileşim kurmanın, özgüven ve başarı duygusunun azalmasına neden olmaktadır. Doğayla dolaylı ve doğrudan etkileşimlerin fiziksel, duygusal, zihinsel hatta ahlaki ölçütlerdeki katkıları azımsanamaz. Her yaş dönemlerinde doğa ile olan ilişkinin olumlu etkileri rahatlıkla gözlemlenebilir.

Bu çalışmada bütün bu bilgiler ve araştırmalar ışığında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bulunan doğa okulu örnekleri ve oluşum aşamaları incelenecek olup çağımızın ve geleceğimizin en önemli sorunlarına ve çocuklarımız ile gençlerimizin daha sağlıklı, sosyal, özgüven sahibi ve deneysel bilgiye sahip olmasında yardımcı olabilecek bu uygulamanın detaylarına değinilecektir.

Çalışmanın girişten sonar yer alan ikinci bölümünde insan sağlığında doğanın önemi ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise eğitimde doğanın kullanımı incelenecektir. Bu bölümde Türk tarihinde doğanın rolüne ve izcilik kavramına değinilecektir. Dördüncü bölümde dünyada doğa okulları ve ekoturizmle olan ilişkileri sorgulanacaktır. Bu bağlamda doğa okulları kavramının gelişim süreci anlatılacak ve dünyadan örnekler sunulacaktır. Ayrıca doğa okullarının sunduğu faaliyetler ile ekoturizmin faaliyetleri arasındaki benzerlikler verilecektir. Beşinci bölümde ise Türkiye için bir pilot okul önerisi sunulacaktır. Altıncı ve son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilecektir.

2. İNSAN SAĞLIĞINDA DOĞANIN ÖNEMİ

Doğa sözcüğü Latince de natura olarak geçer ve antik dönemlerde doğmak, ortaya çıkmak anlamında kullanılmıştır (Harper, 2012). Türk Dil Kurumu ise “Doğa, kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsidir.” şeklinde bir tanım yapmaktadır.

Doğa; geniş anlamda maddesel, fiziksel olarak tüm evreni ifade etmek için kullanılır. “Doğa, canlı ve cansız unsurlar bakımından, büyük bir renklilik ve çeşitlilik gösteren; etkilenen ve etkileyen, değişebilen ve değiştiren, yenilenebilme ve oluşturabilme özelliklerine sahip olan; insan etkisi dışında oluşmuş ve insansız da var olabilen; kendi mekanizmaları ve kanunları olan; çok farklı unsur, olgu, varlık, ilişkiler, etkileşimler ve süreçleri kapsayan; sınırları kesinlik taşımayan açık bir sistem olarak da tanımlanabilir” (Atasoy, 2009 :69).Bazen sadece; insan eliyle büyük değişikliğe uğramamış doğal güzelliklerini koruyan, genellikle kent dışı kesimi anlatmakta kullanılır.

Canlıların en geniş yaşam alanına ” **Doğa** ” denir.

Doğa kelimesinin tanımlamasına da bakıldığında canlıların en geniş ve tek yaşam alanı olarak ifade edilmektedir. Doğa, içerisinde yaşadığımız ve unsurlarından biri olarak bulunduğumuz evreni ifade etmektedir. Nefes alabilmek, yaşayabilmek için doğaya ihtiyacımız vardır. Bu yaşam gereksinimlerinden faydalanabilmek, karnımızı doyurmak ve yaşam alanları oluşturmak için kısacası var olabilmemiz için gereklidir.

Doğal alanlar ise; yaşamımızı devam ettirebilmemiz için gerekli olan yiyeceklerin yetiştirilmesi, nefes almamız için gerekli oksijeni sağlayan ağaç ve bitkilerin varlığı, barınmamızı sağlamak için alan sağlamasından dolayı insan hayatı için vazgeçilmez bir unsurdur.

İnsanın doğa ile uyumlu yaşam sürmesi bir anlamda bu ilişkileri kavramasına da bağlıdır. Ancak bugün bilimin ulaştığı tüm bilgilere rağmen insanoğlu içinde yaşadığı dünyaya nedenli zarar verdiğini çok uzun bir süre fark edememiştir.

Günümüzün, teknoloji ürünleri ve bilgisayarlarla çevrili şehir yaşamında birey-doğa ilişkisi oldukça zayıflamıştır. İnsanın hem doğal çevreden uzaklaşması, hem de alıştığı yaşam tarzının dışında bir yaşam sürdürmesi söz konusudur. İnsan ve çevre

ilişkinin her iki tarafı da olumlu şekilde etkilemesi için insanın eğitiminde çevre ile ilgili konuların yer alması artık tartışmasız olarak kabul görmektedir.

Çevrenin insan gelişimi üzerindeki etkilerinden yola çıkılarak geliştirilen Ekolojik kuram, çocuğun gelişmesinin biyolojik temellerine önem vererek, çocuğun biyolojik yaratılışının, gelişimi biçimlendirmek için çevresel etmenlerle etkileşim içinde olması gerektiğini vurgular. Bu kurama göre çevrenin her tabakası çocukların gelişimi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bu kuramın ışığında yapılacak çevre eğitimi çalışmalarının, gerek çevrenin korunması açısından, gerekse sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından önemli katkılar sağlayacaktır (Barker, 1968).

Çevre eğitimi yalnızca insanın çevreye duyarlı olmasını sağlamak biçiminde değil, çevre ile insan arasındaki karşılıklı uyumu gerçekleştirebilecek şekilde düzenlendiğinde gerçek amacına ulaşabilir.

Dünyanın çok büyük bir bölümünde kentleşme oranı artmakta ve halkın büyük bir kısmı kentlerde yaşamaktadır. Hızlı nüfus artışına paralel olarak hızlı, düzensiz ve plansız kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlar, gürültü ve trafik gibi olumsuzluklar, insanların beden ve ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu durum, kentlerde yeşil alanlar üzerine olan hassasiyeti daha da artırmakta ve çevre bilincini daha da güçlendirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, kentte kişi başına düşen yeşil alanın en az 9 metrekare olması gerektiğini, 10 ila 15 metrekarenin ise ideal olduğunu belirtiyor. Gelişmiş ülkelerde kişi başına düşen yeşil alan ortalama 20 metrekare civarında seyrederken Türkiye’de 1-9 metrekare arasında değişmektedir (<http://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4059>, alındığı tarih: 22.04.2016).

Yirmi birinci yüzyılın küresel ölçülerde getirdiği yenilikler, teknolojiye ve yaşam standartlarında meydana getirdiği kolaylıklar, iletişimde, bilgiye ulaşmada meydana gelen gelişmeler sonucu yaşam standartları ve yaşam stilleri hızlı bir değişim geçirmektedir. 21. yüzyılın çocuk ve gençleri artık teknoloji ile çok daha erken tanışmaktadır. Özellikle her geçen gün daha kolay kullanılabilen çeşitli modellerin ortaya çıkması, bilgisayarların kullanım yaşını her gün biraz daha düşürüyor.

Günümüzde çocukların teknoloji ile erken tanışmalarının bazı avantajları olduğu kadar, zararlarından da söz edilebilir. Teknoloji ile erken tanışan çocuklar, bunu yaşamlarını kolaylaştıran bir araç olarak kabul etmektedirler. Günlük yaşamla ilgili

bilgilere kolayca ulaşmaktadırlar. Gerçek oyun arkadaşları bulamadıkları zaman kolaylıkla sanal ortamda arkadaş bulabilmektedirler.

Türkiye, Avrupa'nın internette en çok zaman geçiren ülkelerin başında yer alıyor (RTÜK, 2013). Yapılan araştırmalarda Türkiye'de 18 milyon akıllı telefon satıldığı, 36 milyon aktif Facebook kullanıcısı bulunduğu ve 11 milyondan fazla Twitter ağında Türk kullanıcı olduğu tespit edilmiştir (RTÜK, 2013). Tüm gün hareketsiz ve izole bir şekilde internette sörf yapan, bilgisayar oyunları oynayan ve günün büyük çoğunluğunu televizyon karşısında geçiren çocuk ve gençlerin taze havaya, egzersize, paylaşıma ve gerçek arkadaşlığı ihtiyaçları vardır.

Bu gereksinimler ve modern çağın gerçekleri bir araya geldiğinde sosyal ilişkilerden uzaklaşan, vakitlerinin büyük çoğunluğunu ekran başında geçiren çocuklarda ve gençlerde birçok rahatsızlığın tehdidi altında bulunmaktadır.

Aşağıda Tablo 1' de sağlıklı bir kentsel yaşam için kültürel ve doğal kaynakların birlikteliğine olan gereksinim vurgulanmaktadır. Dünyada gelişmişlik düzeyi yüksek kentlerin sadece kültürel mirasa değil yeşil alanlara da önem verdikleri görülmektedir. Singapur örneğinde görüldüğü gibi yeşil alan ve parkların oranı %47 lere ulaşmaktadır. Ancak İstanbul örneğine bakıldığında yeşil alan ve parkların oranının %1,5' te kaldığı görülmektedir.

	Ulusal Müze Sayısı	Diğer Müze Sayısı	Sanat Galerisi Sayısı	Yeşil Alan ve Parkların Oranı
Amsterdam	8	143	182	13%
Berlin	18	140	421	14.4%
Bogotá	1	76	N/A	4.4%
Buenos Aires	18	55	331	8.9%
Hong Kong	17	15	95	41%
Istanbul	7	71	267	1.5%
Johannesburg	9	51	76	24%
London	11	162	857	38.4%
Los Angeles	2	219	434	6.7%
Montréal	14	52	55	14.8%
Mumbai	4	6	152	2.5%
New York	2	129	721	14%
Paris	24	113	1,046	9.4%
Rio de Janeiro	4	120	108	29%
São Paulo	1	131	58	N/A
Seoul	10	137	96	2.3%
Shanghai	27	87	208	2.6%
Singapore	5	48	252	47%
Sydney	1	59	122	46%
Tokyo	8	39	688	3.4%
Toronto	0	67	127	12.7%

Tablo 1: Dünya Kentleri Kültür Raporu

(<http://www.kurumsalsurdurulebilirlik.com/tr-tr/haberler/haberler/dunya-sehirleri-kultur-forumu-2013-raporu-yayinlan.aspx>, Alındığı Tarih : 06.01.2017)

2.1 Obezite

Özellikle gelişimin tüm alanlarının desteklenmesi gereken erken dönemlerde çocukların zamanlarının çoğunu bilgisayar veya tablet başında geçirmeleri, hareket olanaklarını kısıtlıyor. Obezite olasılığını arttırıyor. Çocuk ve yetişkinlerle yüz yüze iletişim kurmalarını, gerçek nesnelere etkileşimde bulunmalarını sınırlandırıyor.

Asya, Afrika ve Avrupa'nın 6 ayrı bölgesinde yapılan ve 12 yıllık bir araştırmada obezite 10 yılda yüzde 10-30 arasında bir artış gösterdi. Avrupa'da yetişkinler üzerinde yürütülen çalışmalara göre fazla kilolu olma erkeklerde yüzde 32-79, kadınlarda ise yüzde 28-79 arasında. Fazla kilolu olma durumunun en yüksek olduğu ülkeler Arnavutluk, Bosna-Hersek ve İngiltere. En düşük ülkeler, Türkmenistan ve Özbekistandır. Çocukluk çağı obezitesinde görülen yıllık artış giderek dünya genelinde büyümektedir (<http://www.saglikaktuel.com/haber/rakamlarla-obezite.htm>, Alındığı Tarih: 05.06.2016).

Bugün gelinen nokta 1970'lerdeki değerlerden tam 10 kat yüksektir. Türkiye, beslenme durumu yönünden hem gelişmekte olan, hem de gelişmiş ülkelerin sorunlarını birlikte içeren bir görünüme sahiptir. Günlük enerjinin ortalama yüzde 44'ü sadece ekmekten, yüzde 58'i ise ekmek ve diğer tahıl ürünlerinden sağlanmaktadır. Türkiye'de yedi coğrafik bölge ve seçilen yedi ilde yapılan 30 yaş üstü araştırmada ise bireylerin sadece yüzde 3,5'lik bir kısmının düzenli olarak spor yaptığı ortaya çıktı (<http://www.saglikaktuel.com/haber/rakamlarla-obezite.htm>, Alındığı Tarih: 05.06.2016).

2010 yılında yapılan Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırmasına göre; Obezitede 193 ülke arasında Dünya 8'incisi olduk. Türkiye'de 21 milyon 750 bin kişi 'Obez'. Bu rakamla 193 ülke arasında, Dünya 8'incisidir (TBSA-2010).

- 0-5 yaşta obezite sıklığı % 8,5 (erkek %10,1, kız %6,8)
- 6-18 yaşta obezite sıklığı % 8,2 (erkek %9,1, kız %7,3)

Olarak bulunmuştur.

0-5 yaşta fazla kilolu olanlar %17,9, fazla kilolu ve şişman olanlar %26,4 olarak bulunmuştur.

6-18 yaşta fazla kilolu olanlar %14,3, fazla kilolu ve şişman olanlar %22,5 olarak bulunmuştur (TBSA-2010).

Yaş	Fazla Kilolu	Şişman	Fazla kilolu + şişman
6	12,4	5,5	17,9
7	15,3	5,8	21,1
8	14,4	6,1	20,5
9	14,1	7,7	21,8
10	14,5	6,9	21,4
Toplam	14,3	6,5	20,8

Tablo 2: Türkiye’de Okul Çağı Çocuklarında Büyümenin İzlenmesi Projesi Araştırma Raporu (http://beslenme.gov.tr/content/files/yayinlar/kitaplar/diger_kitaplar/tocbi_kitap.pdf, Alındığı Tarih : 16.10.2016)

Obezitenin çeşitli hastalıklarla ilişkisi bilinmekte olup morbidite ve mortaliteyi artırıcı etkisi de ortaya konulmuştur. Fazla kilolu olma Avrupa Bölgesinde her yıl 1 milyondan fazla ölümün ve hasta olarak geçirilen 12 milyon yaşam yılının sorumlusudur.

Obezitenin neden olduğu sağlık sorunları/risk faktörleri:

- İnsülin direnci – Hiperinsülinemi
- Tip 2 Diabetes Mellitus
- Hipertansiyon
- Koroner arter hastalığı

- Hiperlipidemi – Hipertrigliseridemi
- Metabolik sendrom
- Safra kesesi hastalıkları
- Bazı kanser türleri
- Osteoartrit
- Felç
- Uyku apnesi
- Karaciğer yağlanması
- Astım
- Solunum zorluğu
- Gebelik komplikasyonları
- Menstruasyon düzensizlikleri
- Aşırı kılınma
- Ameliyat risklerinin artması
- Ruhsal sorunlar
- Toplumsal uyumsuzluklar
- Özellikle sık aralıklarla ağırlık kaybetme ve kazanma
- Kas-iskelet sistemi problemleri

(<http://beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=42>, Alındığı Tarih: 15.10.2016)

2.2 Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), erken çocukluk döneminde başlayan ve temel belirtileri erişkin dönemde de devam eden kronik, gelişimsel bir psikiyatrik bozukluktur. Temel belirtileri dikkatsizlik, dürtü sellik ve hiperaktivite olan bu bozukluk, hastaların erişkin dönemde de psikolojik ve sosyal alanlar ile eğitim/meslek alanlarında sorunlar yaşamalarına neden olur (Wender, 1995).

Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu sık karşılaşılan bir bozukluk olması, tedavi edilmediğinde psikiyatrik ve sosyal bozukluklara yol açması, kalıcı olup okul öncesi dönemden erişkinliğe dek gelişimsel farklılıklarla sürüp gitmesi ve başarı ile tedavi edilmesi gibi nedenlerden dolayı çocuk ve ergen psikiyatrisinin en önemli bozukluklarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunun (DEHB) temel özelliği, kalıcı ve sürekli olan dikkat süresinin kısalığı, engellemeye yönelik denetim eksikliği nedeniyle davranışlarda ya da bilişte ortaya çıkan ataklık ve huzursuzluktur. Bunun sonucu olarak çocukta bulunduğu gelişim dönemine uymayan dikkatsizlik ya da aşırı hareketlilik vardır. DEHB başlangıcı genellikle üç yaş dolaylarında olmakla birlikte, tanı ilkokul yıllarında konmaktadır. DEHB'nin yaygınlığı ile ilgili araştırma sonuçları, özellikle olguların tanımlanmasına bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Çocuklarda en sık teşhis edilen psikiyatrik bozukluktur. Son verilere göre Amerika Birleşik Devletleri'nde prevalansı %4-10 arasında değişmektedir (Jensen ve ark. 2001) (Klinik Psikiyatri Dergisi, 2002; 5(2):111-119).

Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) milyonlarca çocuğu etkileyen ve yetişkinlikte de devam eden bir durumdur. DEHB, dikkat devamlılığında zorluk, hiperaktivite ve fevri davranış gibi sorunlarının kombinasyonunu içermektedir. DEHB' ye sahip olan çocuklar düşük kendine güven, sorunlu ilişkiler ve okulda düşük performans ile mücadele edebilir. Semptomlar bazı durumlarda yaşla azalır. Ancak, bazı insanlar DEHB semptomlarından hiçbir zaman tamamen kurtulmamaktadır. Ancak, başarılı olmak için stratejileri öğrenebilirler.

2.2.1 Belirtileri

Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) geçmişte dikkat eksikliği bozukluğu (DEB) olarak kullanılmaktaydı. DEHB günümüzde tercih edilen terimdir çünkü bu terim hastalığın birincil özelliklerini tanımlar; dikkatsizlik ve hiperaktif-dürtüsel bozukluk. Bazı çocuklarda DEHB bulguları 2-3 yaş kadar erken saptanabilmektedir.

DEHB'in bulgu ve semptomları şunları içermektedir:

- Dikkat vermekte zorlanma
- Sık hayal kurmak
- Komutları takip etmekte güçlük ve dinlemiyor gibi gözükme

- Görev ve aktiviteleri organize etmekte zorlanma
- Genellikle unuttandır ve ihtiyaç duyduğu kitaplar, kalemler ve oyuncaklar gibi şeyler kaybeder
- Sıklıkla Okul ödevini, ev işlerini ve diğer görevleri bitirmekte başarısız olur
- Kolay ilgi dağılması
- Sıklıkla koşar veya olduğu yerde kıpırdanır
- Oturmakta zorlanma sürekli hareket halinde olma
- Aşırı konuşkanlık
- Diğerlerinin muhabbetlerine ya da oyunlarına ortadan girmek
- Kendi sırasını beklemekte zorlanma

DEHB daha sıklıkla erkeklerde görülür ve davranışlar kızlarla erkekler arasında farklılık göstermektedir. Örneğin erkekler daha hiperaktifken, kızlar sessizce ilgisiz olabilirler (Klinik Psikiyatri Dergisi, 2002; 5(2):111-119).

Günümüzde birçok çocuk ve genç bu rahatsızlıktan dolayı tedavi görmekte ve küçük yaşlarda ilaç kullanmaya başlamaktadır.

2.2.2 DEHB ve doğa okulu

Modern toplum yapısının ve gelişen teknolojinin getirdiği daha az sosyal, ekran bağımlısı, sosyalleşmeyi elektronik platformlarda gerçekleştiren ve teknoloji ile tanışma ve kullanma yaşının her geçen gün düştüğü toplumlarda doğadan uzaklaşma, dışarıda oyun oynama alışkanlıklarının giderek azaldığı, aynı ortamda bile teknolojik aletler vasıtasıyla haberleşen ve oyun oynayan nesillerde doğa okulu eğitimi önemli bir destekleyici tedavi olarak ve araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğanın iyileştirici ve eğitici özellikleri kullanılarak kısa süreli olsa da çocukların ve gençlerin doğa ile buluşmaları düzenlenecek aktiviteler ile unutulmaya yüz tutan sosyal etkileşim, birliktelik, takım olma, güven duyma konularını ekranlardan veya sanal yaşamlardan çıkartıp gerçek hayatlarına taşımaları sağlanabilir. Yapılan birçok araştırma ile doğada vakit geçirmenin dikkat eksikliği ve hiperaktivite tanısı konulmuş çocuklarda olumlu etkilerini kanıtlanmıştır.

2.3 Tip 2 Diyabet

Günümüzde, diabetes mellitus (diyabet) ve onunla aynı risk faktörlerini paylaşan bulaşıcı olmayan, kronik hastalıklar önemli bir sağlık sorunu oluşturmaktadır. Her yıl dünyada 8 ile 14 milyon insan diyabet ve kardiyovasküler hastalıklar, kanser ve kronik solunum yolu hastalıkları gibi diğer kronik karmaşık hastalıklar nedeniyle kaybedilmektedir. Yaşam tarzındaki hızlı değişim ile birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların tümünde özellikle tip 2 diyabetin görülme sıklığı hızla yükselmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de bu ülkelerden gelişmiş ülkelere göç eden topluluklarda diyabet epidemisinden bahsedilmektedir. 2009 sonu itibarı ile tüm dünyadaki diyabet nüfusu 285 milyon iken bu sayının 2030 yılında 438 milyona ulaşması beklenmektedir. Bunun başlıca nedenleri nüfus artışı, yaşlanma ve kentleşmenin getirdiği yaşam tarzı değişimi sonucu obezite ve fiziksel inaktivitenin artmasıdır (http://diyabet.gov.tr/content/files/turkiye_diyabet_programi_2015-2020.pdf, Alındığı Tarih : 13.06.2016).

Tip 2 diyabet genetik zeminde genellikle obezite ve fiziksel düşük aktiviteye bağlı olarak görülmektedir. Hastalığın temelinde genetik olarak yatkın kişilerde yaşam tarzı ile tetiklenen insülin direnci ve zamanla azalan insülin salgılanmasının azalması sözkonusudur

(http://diyabet.gov.tr/content/files/turkiye_diyabet_programi_2015-2020.pdf, Alındığı Tarih: 13.06.2016).

Gelişmiş ülkelerde toplumun %5-10'u tip 2 diyabetlidir. Bu sebeple hastalık gerçek başlangıcından yıllar sonra (ortalama 5 yıl sonra) fark edilir, hatta bazen komplikasyonlar geliştikten sonra tanı konabilir. Tip 2 diyabet genellikle 40 yaşından sonra ortaya çıkar ve yaşlanma ile sıklığı artar. Bununla beraber, son yıllarda obezitenin çocukluk çağına da artması ile birlikte çocuk ve adölesan çağda da tip 2 diyabet görülmeye başlamıştır. Gelişmiş ülkelerde 15 yaş altında görülen diyabet vakalarının yarısına yakınının tip 2 diyabetli olduğu bildirilmektedir. Buradan dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri bir bireyde tip 2 diyabet ne kadar ilerleyen yaşlarda ortaya çıkarsa o kadar yan etkiler az görülür. Yani tip 2 diyabeti önleyememek bile, ortaya çıkışını geciktirmek de yararlıdır. (http://diyabet.gov.tr/content/files/turkiye_diyabet_programi_2015-2020.pdf, Alındığı Tarih: 13.06.2016)

	2000	2030	ARTIŞ ORANI (%)
DÜNYA	171.000.000	366.000.000	114
AVRUPA	33.332.000	47.973.000	144
TÜRKİYE	2.920.000	6.422.000	220

Tablo 3: Dünya Sağlık Örgütü Diyabet Projeksiyonu 2000-2030

(http://www.who.int/diabetes/facts/world_figures/en/index4.html, Alındığı Tarih : 11.03.2016)

	2010 yılı	2030 yılı
NÜFUS		
Dünya nüfusu (toplam-milyar)	7,0	8,4
Erişkin nüfus (20-79 yaş)	4,3	5,6
DİYABET		
Genel prevalans (%)	6,6	7,8
Dünya nüfusunun standart dağılımına göre prevalans (%)	6,4	7,7
Diyabetli sayısı (milyon)	285	438 *
BOZULMUŞ GLUKOZ TOLERANSI (BGT)		
Genel prevalans (%)	7,9	8,4
Dünya nüfusunun standart dağılımına göre prevalans (%)	7,8	8,4
BGT'li sayısı (milyon)	344	472
TİP 1 DİYABET (0-14 yaş)		
Toplam çocuk nüfusu (milyar)	1,9	-
Tip 1 diyabetli çocuk sayısı (bin)	479,6	-
Yeni tanı tip 1 diyabetli çocuk sayısı (bin)	75,8	-
Yıllık insidans artışı (%)	3,0	-
DİYABET MORTALİTESİ (20-79 yaş)		
Diyabete bağlı ölüm sayısı (Erkek)	1.826.485	-
Diyabete bağlı ölüm sayısı (Kadın)	2.136.571	-
DİYABETE BAĞLI SAĞLIK HARCAMALARI		
Kişi başı sağlık harcaması R=2**	703 ABD doları	-
*2010'dan 2030'a diyabet artışı %54,0 **R=2: Düşük gelir grubu ülkelere göre diyabet maliyet oranı. Kaynak: IDF Diabetes Atlas, 4th Edition, 2009.		

Tablo 4: 2010 yılı diyabet rakamları ve 2030 yılı projeksiyonu (IDF Diabetes Atlas,4th Edition, 2009)

Tip 2 diyabetin çocuklarda görülme sıklığının artmaya başlamış olması, ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi giderek artan bir oranda olmasının obeziteye ve modern yaşamın getirdiği hareketsizliğe bağlı olduğu ortadadır. Bu rahatsızlığın önlenmesinde erken yaşlarda fiziksel aktivenin önemi çok yüksektir.

2.4 Astım ve Solunum Yolu Rahatsızlıkları

Astım akciğerlerdeki havayollarının uzun süreli (kronik) rahatsızlığıdır. Hava yollarının iltihaplanmasına ve şişmesine neden olur. Çocuğunuzda astım varsa, havayolları normalden daha hassastır ve belli maddeler veya tetikleyici etmenler tahrişe neden olabilir. Astımın en yaygın tetikleyicileri ev akarları, hayvan kürkleri, polen, sigara dumanı, soğuk hava ve göğüs enfeksiyonlarıdır. Astım belirtileri çocuktan çocuğa, hafiften şiddetliye kadar değişiklik gösterebilir. Şiddetli bir astım epizodu veya astım atağı hayatı tehdit edici olabilir ve acil tıbbi tedavi gerektirebilir. Birleşik Krallıkta bir milyondan fazla çocukta astım vardır. Erkek çocuklarında astım kız çocuklarına göre daha fazla görülür. Çocukların yaklaşık dörtte üçünde ilk ergenlik döneminde belirtiler kaybolur, ancak hastalık yetişkinlikte tekrar edebilir. Astım için tam bir tedavi yoktur, ancak rahatsızlığın etkin bir şekilde yönetimini sağlayacak çeşitli tedaviler vardır. (<http://www.nhs.uk>, Asthmain Children Turkish, Alındığı Tarih: 11.02.2016)

Astım ülkemizde hem çocukluk döneminde hem de yetişkin yaş grubunda sık rastlanılan kronik hastalıklardan birisidir, Türkiye’de yaklaşık 3 – 4 milyon astımlı olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizde bildirim sisteminde yeterli veri bulunmamaktadır. Astım ile ilgili bilgiler çeşitli araştırmalardan sağlanmaktadır.

Türkiye’de de astım prevalansı farklı şehir ve bölgelerde büyük değişkenlik göstermektedir. Çalışmalarda coğrafi bölgelere bağlı olarak, astım prevalansının çocuklukta %5–10, erişkinde %2–6 arasında değiştiği görülmektedir. Genel olarak prevalans sahil bölgelerinde, büyük şehirlerde ve düşük sosyoekonomik düzeyde daha yüksektir. Çocukluk enfeksiyonları, pasif sigara içimi, ailede astım, atopi öyküsü, prematüre doğum, düşük rakım ve yüksek atmosferik basınçta yaşamak astım riskini artırabilir. Türkiye’de veriler astımın çocuklukta erkeklerde, adolesandan sonra kızlarda daha sık olduğunu göstermektedir (<https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/166>, Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması, 2004, Alındığı Tarih: 11.02.2016).

Ulusal Hastalık Yüğü ve Maliyet Etkililik Çalışması çalışmasına göre; Astım, ulusal düzey yaş grubu dağılımında 0–14 yaş grubu içerisinde sadece erkeklerde %0,2 oranı ile ölüme neden olan ilk 20 hastalık içerisinde bulunmaktadır. Kentsel alan 0–14 yaş grubunda on yedinci sırada ölüm nedeni olan astım, aynı yaş grubunda kırsal alanda

ölüme neden olan ilk 20 hastalık içerisinde yer almamaktadır. 15-59 yaş grubu ulusal düzey ölüm nedenleri sıralamasında astım %1,3 oranı ile on sekizinci sıradadır. Kentsel alan 15-59 yaş grubunda %1,3 oranı ile yirminci sırada bulunmaktadır. Kırsal alan 15-59 yaş grubunda ise astım erkeklerde %1,1 ile yirminci, kadınlarda %1,5 oranı ile on yedinci sırada ölüm nedeni olmasına rağmen toplamda ilk 20 hastalık içerisinde yer almamaktadır (<https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/> Yayın /166, Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması, 2004, Alındığı Tarih:11.02.2016).

Çocuklar ve erişkinlerde uygulanan standartlaştırılmış yöntemlere dayanarak astımın küresel dağılışının dünyanın farklı ülkelerinde yaşayan toplumlarda değiştigi düşünölmekle birlikte tüm dünyada 300 milyon astım hastası olduğu tahmin edilmektedir. Ülkeler arasında farklılıklar gösterse de son 40 yıl içinde tüm ölkelerde astım ve alerji dağılımı artmıştır. İlaç kullanım yaşı giderek düşmektedir. Modern yaşama biçiminin benimsenmesi ve şehirleşmenin artmasıyla bu dağılışın giderek artacağı düşünölmekte ve 2025 yılına dek 100 milyon kişinin daha astım olacağı öngörülmektedir (“Türkiye Kronik Hava Yolu Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı” Sağlık Bakanlığı Yayın No:947, Ankara 2014).

Astım tedavisi olarak, şiddetli astımı olan çocukların influenza (grip) ve pnömokok – zatürree, menenjit ve kan enfeksiyonuna neden olan bir bakteri – aşısı olmaları önerilir. Bu hastalıklar çocuğunuzun astım belirtilerini kötüleştirebilir. Sağlıklı bir kiloda kalmak da çocuğunuzun astım hastalığını daha iyi kontrol edebilmesine yardımcı olacaktır. Sağlıklı bir kiloyu korumanın yolu, dengeli, sağlıklı beslenme ve düzenli egzersizden geçmektedir. Çocukların günde en az 60 dakika fiziksel aktivitede bulunmaları önerilmektedir (“Türkiye Kronik Hava Yolu Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı” Sağlık Bakanlığı Yayın No:947, Ankara 2014).

2.5 Fiziksel Aktivitenin Önemi

Yukarıdaki veriler incelendiğinde hızla gelişen teknolojinin ve şehirlerin getirdiğı kolaylıklar yanında beraberinde sebep olduğu düşük fiziksel aktivite sonucu genç nesli tehdit eden obezite, kalp damar rahatsızlıkları, solunum yolu hastalıkları, diyabet hastalığı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi rahatsızlıklar hızlı bir artış göstermektedir. Sosyal bir ortamdan uzak internet, telefon, televizyon gibi sosyallığı tehdit eden unsurlarla iç içe bir yaşam ortaya çıkmaktadır. Büyüyen şehirlerde

çocuklarımızın gelişen teknoloji ile birlikte rutin ve monoton hayatların içerisine sürüklenmediği gözlemlenmektedir.

Şehirler hızla büyüyor, yeşil alanlar hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Hızla gelişen teknoloji insanlığa saydığı faydaların yanında teknoloji bağımlısı, asosyal bireyler çoğalmaktadır. İnternet, sosyal paylaşım siteleri, oyunlar ve birçok teknolojik yenilik bilgiye ulaşmayı kolaylaştırırken bu kaynaklara bağımlı bireyler yaratmaktadır. Özellikle büyükşehirlerde bireyler gün içerisinde zamanın çoğunu trafikte, ofiste, okulda geri kalan büyük kısmı ise bilgisayar, telefon ve iletişim araçlarının başında geçirmektedir.

Daha az hareket eden, daha çok tüketen toplumlarda özellikle bu toplumların genç bireylerinde obezite, şeker hastalığı, kalp damar hastalıkları, solunum hastalıkları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi ciddi rahatsızlar her geçen gün artmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında teknoloji çağının olumsuzluklarından genç nesilleri korumak ve daha sağlıklı bireyler olmaları için doğa eğitiminin ve doğada geçirilecek zamanın artırılması için yeni yaklaşımların belirlenmesi ve uygulanması gerekliliği önem kazanmaktadır.

Farklı hastalıklara ait birçok tedavi yöntemi mevcuttur. Günümüzde bu rahatsızlıklar ile ilgili olarak çocuklarda ilaç kullanım yaşı çok düşmüştür. Bu hastalıkların etkilerinin giderilmesinde, tedavi sürecine katkı sağlanmasında doğa yoksunluğunun giderilmesi ve dinlendirici, sakinleştirici, eğitici, öğretici kimliği ile beraber doğanın kullanılması son derece önemlidir. Tüm bu rahatsızlıkların yapılan araştırmalarında birbiri ile bağlantılı olduğu ve tedavi süreçlerinde fiziksel aktivitenin önemi yapılan tüm araştırmalarda ayrı ayrı belirtilmiştir.

Yoğun eğitim sürecinde ve okul, kurslar, sosyal etkinlikler koşuşturmasında geçen hayatlarımızda az ve kısa olsa yapılan doğa seyahatleri mangal yapmak ve piknikten ibaret etkinliklerin dışına çıkmamakta, doğadan uzak yetişen çocukların dış etkenlere karşı olan korku ve çekingenliklerinden dolayı doğa ile bütünleşmeleri mümkün olmamaktadır. Ayrıca bu etkinliklere dahi tablet ve akıllı telefonların dâhil olmasıyla doğanın içinde bir ağaç altında mesajlaşılabilir ve tabletler ile oyun oynanan bir etkinlik dışına çıkılamamaktadır.

3. EĞİTİMDE DOĞANIN KULLANIMI, YARARLANMA BİÇİMLERİ VE GELİŞTİRİLEN TARZLAR

Eğitimde doğanın kullanımı konusu günümüzden ilk çağlara kadar uzanan kapsamlı bir konudur. Eski uygarlıklara ve yerli halklara bakıldığında Aborjinler, İnkalar, Mayalar, Kızılderililer, Orta Asya Türkleri ve birçok toplum yaşamın bir gerekliliği olarak eğitim aracı olarak doğayı kullanmışlardır. Bu eski uygarlıkların birçoğunun ortak özelliği doğaya tanrısal bir kimlik yüklemeleri ve gök tanrı, yer tanrı, güneş tanrı, su tanrı gibi özellikler ile betimlemeleridir. Doğaya bu denli kutsayıcı anlayış ile yaklaşan eski uygarlıklarda doğa eğitimi de ön plana çıkmıştır. Kabilelerde bulunan otacı ve şifacıların, doğa olaylarını yorumlayarak kabilelerine yol gösteren okuyucuların, kabilelerin beslenmesinden sorumlu avcılarının ve tarım ile uğraşan toprakçıların bilgilerini yeni kuşaklara aktarılması ve kabilelerin soylarının devam etmesi için kabilelerde bulunan genç üyeler kabile otacısı, şamanı, doğa okuyucusu ve avcılarını tarafından yeteneklerine göre eğitilirdi. Doğaya bu kabileler için, parçası oldukları sistemin bütünü anlamına gelmekteydi ve doğaya karşı tanrısal bir bakış açısı hâkimdi.

Modernleşen ve gelişen dünya anlayışında ise doğa insan için yaratılmış her şeyin içerisinde bulunduğu ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları bir araç niteliği kazanmaya başlamış ve uzun yıllar boyunca doğal kaynakların ve doğanın bilinçsizce değiştirilmesi ve yıpratılmasının farkına varılamamıştır.

Hızla sanayileşen, kentleşen ve gelişen teknolojiler ile sosyalliğini yitiren toplumda doğa ve doğa bilinci geri plana bırakılmış ve uzun yıllar boyunca doğa hoyratça yok edilmiştir. Doğanın bu şekilde kullanımı sonucunda ortaya çıkan sorunlar fark edilmeye başladığında küresel ısınma, doğal kaynakların korunması gibi sorunlar çözüm bekleyen başlıca sorun olarak modern insanların önüne çıkmaktadır.

Özellikle son yüzyılda dünya genelinde çevreci akımlar hareket kazanmaya başlamış ve uluslararası işbirliği projeleri ile çoğu tükenmiş veya tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olduğumuz kaynakların sürdürülebilir ilke içerisinde planlanması ve korunması gündeme gelmiştir.

Modern çağın getirdiği teknolojik gelişmeler, bilgiye ulaşmanın zahmetsiz olması, kentleşmenin, sanayileşmenin ve bu hareketin sonucunda meydana gelen kirliliğin, iş hayatının ve modern yaşam standartlarının getirdiği etki ile daha düşük fiziksel aktiviteye sahip bireylerin ve bunun sonucunda ise yetersiz fiziksel aktivite ve kirlenmeden kaynaklı fiziksel (obezite, solunum hastalıkları) ve sinirsel (dikkat eksikliği ve hiperaktivite) rahatsızlıklar ile ilgili şikâyetler artmaktadır.

Beyin yaşa bağlı olarak gelişir. Yani insan, beyninin kapasitesi dahilinde yaşına göre davranır. Her aşamada beyin, dolayısıyla bireyin çevresel uyaranlara yanıt verme kapasitesi farklıdır. Uyarın açısından fakir bir ortam, beyin gelişimini olumsuz etkiler. Zamanında ortaya çıkması beklenen bir yetenek ortaya çıkmıyor ya da yetersiz çıkıyorsa, o zaman kesitine ait gelişme sistemlerinde bir sorun vardır. Bir sonraki aşamanın ortaya çıkabilmesi için, söz konusu ara basamaktaki yetersizlik mutlaka giderilmelidir (http://www.kucukinsan.com/947_1_1_cocuk-beyninin-algilamasi_makale.html., Prof. Dr. Sabiha Pektuna Keskin, Alındığı tarih : 15.02.2017). Bu gelişim süreçleri içerisinde doğa yoksunluğu ve doğadan uzak olarak büyüyen çocuklarda, bu eksikliklerin giderilmesi onların algılama mekanizmalarının gelişmesi açısından son derece önem kazanmaktadır. 4-6 yaş aralığındaki çocuklar zihinsel yapıların farkındadırlar ve davranışlarını, çevresel nesnelliğin zihinsel soyut kayıtlarının çağrışımları belirler. Bireyin gerçek ile sembolik algıyı ayırıştırabilmesi, dolayısıyla somut çevrenin herkesçe farklı biçimde soyut olarak algılanmakta olduğunun ilk farkına varılması 4-6 yaş aralığında başlar (http://www.kucukinsan.com/947_1_1_cocuk-beyninin-algilamasi_makale.html., Prof. Dr. Sabiha Pektuna Keskin, Alındığı tarih : 15.02.2017). Doğa okulları ve doğa eğitimi bu bağlamda incelendiğinde algılamanın soyutsal olarak başladığı 4-6 yaş aralığı doğa eğitimi ve doğa okulları içinde en ideal yaş aralığıdır.

Bütün bu bilgilerin ışığında son yüzyıl içerisinde yenilikçi akımlar içerisinde doğaya dönüş hareketleri başlamıştır. Bu hareketler ve doğa eğitimi üzerindeki gelişmelere aşağıdaki maddelerde değinilerek tarihsel sürecinden bahsedilecek ve gelişimi hakkında daha detaylı bilgiler sunulacaktır.

3.1 Tarihsel Gelişimi

Doğa ve doğanın eğitimde kullanılması insanlık tarihi kadar eski olan bir olgudur. İlk çağlarda ve Modern Çağlara gelinene kadar doğa ve doğa eğitimi yaşamın bir temel

gereksinimi olarak görülmüştür. Doğa ilk zamanlarda insanlar için barınak sağlayan, yiyecek, giyecek sağlayan ve doğa egemen bir anlayış ile alınmıştır. Buna yönelik olarak yerli kabileler doğal olayları okuyabilecek, doğadan faydalanmalarını sağlayacak otacılar, şifacılar, yorumlayıcılar, avcılar yetiştirmek için doğa ve doğada eğitimi uygulamışlardır.

Doğadan ihtiyacı kadar kullanımı ve doğadan alınanın karşılığı olarak doğaya alınan kaynak kadar geri dönüş yapılması bütün eski çağ kabilelerinin ortak amacı ve ritüeli olmuştur. Doğa Ana tabiri ile doğanın hayat veren, hayat sağlayan anlamı pekiştirilmiştir.

İlerleyen çağlarda gelişimin hızlanması, icatlar sonucunda teknolojik gelişimler ve yeni kültürlerin tanınmaya başlanması ve dünyanın keşfedilmeyi bekleyen ve daha önce ulaşım imkânı olmayan bölgelerine gidilebilme yolunun açılması ile hızlı bir değişim geçirmiştir. Gelişen dünyada artan insan ihtiyaçları, diğer ülkelerle olan rekabet savaşı ile insanın doğadan uzaklaşması ve yabancılaşma süreci başlamıştır.

1400'lü yıllarda Dünya üzerinde hızla gelişen Osmanlı İmparatorluğu döneminde bilime ve doğaya önem verilmiştir. Orta Asya'dan bu yana Türk kültürünün ve tarihinin bir parçası olarak görülen doğadan faydalanma; Sultan II. Beyazid'in Edirne'de 1488 yılında yaptırdığı darüşşifada, yani o dönemin hastanesinde hastaların su sesi ve müzikle tedavi edilmesini emrettiği bilinmektedir. Ayrıca yine Osmanlı döneminde sanatoryumlar kurulduğu ve doğa ile solunum hastalıklarının ve bazı akıl hastalıklarının tedavi edildiği eski kaynaklarda yer almaktadır (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44003/edirne-sultan-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html>, Alındığı Tarih: 03.06.2016).

Türkler'in hayvan sevgisi ve hayvan haklarına verdikleri önem bugünün ölçütlerine göre çok ileride olduğu görülmektedir. Türkler 12 hayvanlı takvim kullanmışlar, at Türkler için çok önemli bir yer işgal etmiştir. Kaşgarlı Mahmut “ At Türk'ün kanadadır” demiştir., eski Türkler'de atın sahibi savaşta öldüyse atı hiçbir zaman feda edilmez, sadece kuyruğundan bir kısım keserek kesilen kuyruğu mezara koyarlardı. Ayrıca atlar öldüğünde genellikle mezara gömmüşlerdir. Türkler İslam'la tanıştığında ve yakın tarihe gelindiğinde, hem vakıflar yoluyla hem de kişisel olarak hayvanlara olan yaklaşımın çok medeni olduğu (kedi hastanesi, leyleklerin kırılan ayaklarının tedavisi, vs.) görülmektedir. Avrupalı gezginlerin yazdıkları

seyahatnamelerde Türklerin kuşlara, sokak kedi-köpeklerine, yük hayvanlarına besledikleri sevgi; onların bakımları için kurdukları vakıf ve tedavi merkezleri, hayvanları korumaya yönelik çıkarttıkları kanunlar sıklıkla yer almaktadır. 1587 yılında 3. Murat yük hayvanlarına taşıyabileceklerinden daha fazla yük yüklenmesini bir fermanla yasaklamıştır. Daha sonraki yıllarda bu hayvanların Cuma günleri çalıştırılmayıp dinlendirilmesi, hatta sahiplerinin dahi binememesi için semerlerine çivi mihlanması da karara bağlanmıştır (1856). Kanuni Sultan Süleyman da Süleymaniye Camii'nin yapımında yük taşıyacak hayvanların bakımları, taşıyacakları yüklerin ağırlıkları ile ilgili birçok ferman çıkarmıştır. Osmanlı'da top çeken büyükbaş hayvanlar yaşlanınca kasaplara satılmaz; bilakis ölene kadar iyi bakılmaları için maaşa bağlanırlardı (Isin, 2008). Sadece sokak hayvanları değil, tüm canlılar için bakış açısı farklıydı, Osmanlı'da kuş sevgisinin örneklerini mimaride de görülmektedir. Süslü büyük binalarda zarif kuş yuvaları yapılmıştır. İlk kuş evleri Sivas'taki İzzettin Keykavus Şifahanesi'ndedir (13. yy). 15. Yüzyılda Osmanlı mimarisinin etkisiyle yaygınlaşmış, 19. yy'la kadar bir çok yapıda kullanılmışlardır. Sultan Ahmet Camii'nin imarethanesinde kuşların bakılması ve beslenmesi için özel yerler yapılmıştır. Castellan 1811'de kaleme aldığı gözlemlerinde "Bir Türk meskeni inşaa edilirken, güvercinleri ve diğer kuşların susuz kalmamaları için münasip yerlere yalıklar yapmak Türk sivil mimarisinin vazgeçilmez özelliklerindedir" diye yazmıştır. Le Bruyn 1732'de, Dr. Brayner 1836'da kaleme aldıkları gezi notlarında Osmanlı'da kuşların azat edilmesi geleneğine uzun uzun yer vermişlerdir. Göç esnasında hastalanıp, yaralanıp düşen kuşların tedavi edilmeleri için kurulan Göçmen Kuşlar Vakfı; kış aylarında sokaklarda yem bulamayan kuşları beslemek için kurulan Darı Vakfı Osmanlı'nın kuş sevgisinin birer görtergesidir. 10. 17. yy'da gezgin Jean du Mont "Türklerin hayırları hayvanlar için bile geçerlidir. Özellikle köpeklere karşı çok müşfiktirler (Isin, 2008). Türklerde kedi-köpek, at gibi eti için beslenmeyen hayvanları öldürmek suçtur" diye yazmıştır. 1655'de 9 ay yurdumuzda yaşayan Jean Thevenot anılarında "ölen bazı kişiler mallarını haftada birkaç defa köpek ve kedileri beslemek üzere bırakırlar; bu vasiyetlerini yerine getirmek için sadakatli ve dindar bir şekilde bunu yapan fırıncı veya kasaplara paralarını bırakırlar" diye yazmıştır. Osmanlı'da "mancacılık" diye bir meslek vardı. Mancacı, kedi köpek yiyeceği demek olan mancayı satar; dileyen, mancacıdan aldığı yiyecekleri hayvanlara verir, dileyen parasını verir mancacı onların yerine sokak hayvanlarını düzenli olarak beslerdi. II. Abdülhamit çıkan kuduz salgınında, köpekleri boğdurmak, yaktırmak

veya şehir dışına yollamak yerine, kuduzla savaşmayı seçti. Kuduzu engellemek için dünyanın üçüncü kuduz enstitüsünü, İstanbul'da açtırdı. 1908'de Abdülhamit'ten sonra sokak köpekleri de yeni rejimin hışmına uğradı. Talat Paşa'nın Dahiliye Nazırı olarak görev yaptığı 1910'da İstanbul'un tarihindeki en büyük köpek itlaf kampanyası başlatıldı. Köpek toplama ekipleri hayvanları yakaladılar ve bir daha dönmemeleri üzere Hayırsız Ada'ya sürgün ettiler (Isin, 2008). O yıllarda halktaki köpek sevgisi yüzünden sürgün köpeklerle her gün sandalla yiyecek gönderildi ve başlarına da iki personel atandı. Georges Goursat'ın, İstanbul'da Hayırsız Ada'ya yaptığı bir yat gezisini karikatürleri ile anlatması, tüm dünya basınının ilgisini çekmiş; hayvan itlafının protesto edilmesine neden olmuştur. Başta Türk halkı olmak üzere, Petersburg ve Zürih'de bulunan dernekler gibi dönemin hayvanları koruma derneklerinden gelen şiddetli tepkiler, Osmanlı Devletinde hayvanları korumaya yönelik uygulamaları gündeme getirirken, "İstanbul Himaye-i Hayvanat Cemiyeti"nin temellerinin atılmasını sağlamıştır (Isin, 2008).

1800'lü yıllara gelindiğinde modern ismi ile doğa okulu denilen faaliyetlerin ve yapılanmanın Macaristan'da solunum yolu rahatsızlığı ve iletişim sorunu yaşayan çocuklar ve yetişkinler için tıbbi bir merkez olarak uygulamalarına rastlanmaktadır (Isin, 2008).

1900'lü yıllarda ise doğa temelli eğitim anlayışı olarak izcilik, 1907 yılında Britanya ordusundan emekli olan Korgeneral Robert Baden Powel tarafından kurulmuştur. 1900'lü yılların ortasına gelindiğinde ise izcilik tüm dünyada tanınmış ve etkin olarak faaliyetlerini sürdürmüştür (Isin, 2008) .

Yirminci yüzyılın ilk yarısı içinde de doğa temelli eğitim harekâtı olarak Türkiye'de köy enstitüleri kurulmuş, kısa zamanda tüm ülke genelinde yaygın olarak faaliyetlerine başlamıştır.

Yirminci yüzyılın ilk yarısından sonra ve günümüze kadar ise doğa okulları, orman okulları tarzı ortaya çıkmış ve dünya üzerinde birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede eğitim sistemine bağlı olarak faaliyet göstermeye ve gelişmeye başlamıştır.

3.2 Türk Tarihinde Doğanın Rolü

Türk tarihine bakıldığında doğa Türkler için her zaman önemli olmuş ve yaşam kaynağı olarak kabul görmüş bir değer olarak ortaya çıkmaktadır.

Orta Asya bozkır insanı, yaşayabilmek ve varlığını sürdürebilmek için, doğanın kendisine dayattığı zor ve acımasız koşulları dikkatle izlemek ve ona bilinçle uyum göstermek zorundadır. Bozkır insanı; olanaklarını, direnme gücünü ve yeteneklerini, sürekli gözlemeli ve geliştirmelidir. Çevre koşullarını ve bu koşulları yaratan nedenleri bilmeli, gerekli önlemleri zamanında ve eksiksiz biçimde almalıdır. Neolitik Çağ (Cıvalı Taş) insanı için; ateş insanı ısıtır, yiyeceğini pişirir, onu kötü ruhlardan korur, ama bir anda her şeyini de yok edebilir. Su, yaşamın ve sonsuz akışın simgesidir; gökten düşen su ateşi söndürür ama, bitkilere de can verir, hayvanlarının beslenmesini sağlar. Taş, ölümsüz kalıcılığa sahiptir; bu nedenle, töre'leri gelecek kuşaklara taşıyacak yazılar, ona yazılmalıdır. Ağaç ise ölüm ve yaşam evrelerini temsil eder, sürekli gelişme yeteneğinin bir simgesidir, bu nedenle çok değerlidir. Hayvanın her türüne saygı gösterilmelidir, insan onlarsız birşey yapamaz, yaşamını sürdüremez (Aydoğan M., (t.y)).

Orta Asya Türkleri her zaman zorlu doğa koşulları ile yaşamak zorunda kalmışlar ve bu yüzden doğayı ve doğal olayları okumaya önem vermişlerdir. Orta Asya Bozkırlarının zorlu yaşam koşulları içerisinde olmak ve bu koşullarda yaşamlarını idame etmek için doğanın sesini duymayı ve bu doğrultuda zorlu yaşam koşullarının altından kalkmayı öğrenmek zorunda kalmışlardı. Orta Asya Türklerinde Gök Tanrı inancı, her şeyin yaratıcısı olarak kabul etmeleri ve doğa ana kavramı ön planda olmuştur. Ateş, su, taş ve ağaç kutsallaşmış semboller olarak Türk tarihinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda doğa ve doğa içinde eğitim Türk tarihi için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Doğal olaylar, hayvanların davranışları ve geçirdikleri mevsimsel değişiklikler yaşamın anlaşılmasında ve zorlu hayat koşullarında hayatta kalma mücadelesi verilmesinde büyük rol oynamıştır. Hala kullanılmakta olan ilk hayvanlı takvim Orta Asya Türkleri tarafından kullanılmaya başlamıştır. Türkler'in doğaya verdiği önem, ilkeliliğin göstergesi boş inançlar ya da güçsüzlüğün yol açtığı tapınma duyguları değildir. Her inancın, yaşamı kolaylaştıran somut bir sonucu vardır. Tarihte ilk kez Türkler'in bulup kullandığı takvim doğayla oluşturulan birlikteliğin onlara sağladığı bir kazanımdır. Ünlü 12 Hayvan Takvimi'ne

göre, her ayı bir hayvan temsil eder. Anadolu yörüklerinin kullandığı takvim tümüyle, hayvanların yaşam ritmini yansıtır. Bu takvime göre, hayvanların “gündüz gölgede uyuduğu, gece otladığı” Eşme ayı, 20 Temmuz ile 1 Eylül arasındadır. Bu ayı, Aralığa kadar süren ve hayvanların “güzdüz otladığı gece uyuduğu” Kara Yatak ayı izler. Sonra, hayvanların çardak (ahır)’ta tutulduğu, Mart’a kadar süren Çardak ayı, daha sonra da Göç ayı gelir (Aydoğan M., (t.y)).

Türklerde doğanın ve hayvanların mevsimsel ve zamansal olarak geçirdiği değişimler yorumlanmış ve anlamlandırılmıştır. Yenisey Türkleri, sincabın kürkünün gri renge dönüşmesini baharın gelişi olarak kabul eder. Kuş, yol gösterdiğinden Hunlar için uğurlu bir hayvandır. Bulgar Türkleri, köpek uluması güven, bereket ve bolluk habercisi olarak, sevinçle karşılar. Eski Türkler’de kurt, bağımsızlık ve özgürlüğün simgesi, kutsal bir hayvandır. Günümüzde Sivas ve Tokat’da bir yolcunun önüne tavşan çıkarsa kötüye, kurt çıkarsa iyiye yorulur. Yakutlar’da, guguk kuşu ölüm, dağ tavuğu yağmur, tavşan kuraklık habercisidir. Eski Türkler, yaşlı ve ulu bir ağacın yanından geçerken ellerini birbirine bağlar, diz çöker ve böylece ona saygısını sunar. Ulu bir ağacın altına, saygısızlık olur gerekçesiyle asla uzanmaz. Adana Dört Yol ve Çay arasındaki Cennet Ana adı verilen yerdeki ulu ağaç, hasta çocuklara öptürülür; tahtacı kadınlar ulu ağaca sarılarak kısırlıktan kurtulacaklarına inanırlar; yörük boylarında kutsal sayılan ağacın altında yere uzanılmaz. Eski Türk inancına göre ulu bir ağaç, toprağın derinliklerine giden kökleri ve göğe uzanan dallarıyla gücün ve sonsuzluğun simgesidir (Aydoğan M., (t.y)).

Türk halklarının mitolojisinde ağaca mukaddes varlık olarak bakma, ona tapma, inanma halleri sürekli olarak karşımıza çıkabilecek bir motiftir. Halk arasında yeşil ağaca (yani yaşayan ağaca) el kaldırmak, onu kesmek günah sayılıyor. Ağaç türlerinden en çok kutsal sayılanı Çınar ve Kayın ağaçlarıdır. Çınar ağacına Türk mitolojisinde anne motifi olarak rastlanmıyor. Çınar destan ve masalarda azamet, dayanıklılık sembolü olarak tasvir edilir (KitabiDede Korkut, Bakü 1980, s. 40)

Buna benzer motif "Dede Korkut" Destanı'nda da var.

Uruz'u düşmanlar asmak istediğinde O, ağaca yüz tutarak şöyle söyler:

Büyük büyük suların köprüsü ağaç!

Kara kara denizlerin gemisi ağaç!

Eğer erdir, eğer övrettir korkusu ağaç!

Başın ala baksam eğer, başsız ağaç!

Dibin ala baksam, dibsiz ağaç!

Beni sana asarlar, götürme, ağaç!

Eğer götürsen, yigitliğim seni tutsun!(Letopisi Hronskih Buryat, (1940))

Çınar ağacının şimdi bile Türk halk yaratıcılığında "Han Çınar" teşbihinin, azamet ve vakar sembolü gibi kullanılması tesadüf olmayıp bu destanlardan kaynaklanmaktadır.

Kayın ağacı ise Türk halklarının mitik metnlerinde mitolojik anne motifi olarak karşımıza çıkar. Kayın ağacı Buryatlarda da "Anne ağaç" olarak adlandırılır (Kitabi Dede Korkut, (1978)).

Tüm bunları, ağaca mitolojik bakışın, animistik görüşle yansıdığı şeklinde değerlendirebiliriz. Anne çocuğu besleyen, baba ise koruyan, irade, cesaret ve hüner aşıl原因 varlıktır. Ağaçların doğal özellikleri onların bu türlü seçimine olanak sağlıyor. Buradan da Kayın ağacının öz suyu gıda için yararlı olduğundan animist tefekkürlü insanlar onu anne, Çınarın ululuğuna bakarak onu da baba olarak suretleştirmiş oldukları kanısına varabiliriz (Kitabi Dede Korkut, (1978)).

Türklerin Orta Anadolu'ya gelişleri ve Osmanlı İmparatorluğu süreci içerisinde bilime verilen önem, doğal kaynakların sağlık için kullanılması eski Türk geleneklerinin sürdürülmesi ile korunmuştur.

Osmanlı döneminde sanatoryumlar kurulmuş ve doğa ile solunum hastalıklarının ve bazı akıl hastalıkları tedavi edilmiştir. Yaşamın doğadan geldiği inancına sahip Türk toplumlarında yine birçok hastalığın ve sıkıntının çözümünün de doğada olduğu bilinci ile doğa önemli bir rol oynamaktadır.

1907 yılında Britanya ordusundan emekli olan Korgeneral Robert Baden Powel tarafından ilk izcilik kurulmuştur. Osmanlı döneminde ise 1912-1918 yılları arasında Keşşaflık adı altında dönemin koşullarına uygun olarak, devletin gençlik örgütleri ile bağlantısı Harbiye Nezareti düzeyinde olmuştur. Bu dönem gençlik örgütleri, ordu gerisinde ama genci orduya hazırlayan bir tür milis güç olarak kabul edilmiş ve örgütlenmesi askeri esaslara göre yapılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise 1928 yılında izcilik faaliyetleri resmi olarak onaylanmıştır. 1991 yılında ise Türkiye izcilik federasyonu kurulmuştur (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/> Alındığı Tarih: 23.12.2016).

1930'lu yıllarda neredeyse tüm Anadolu'nun okulsuz ve öğretmensiz olduğu gerçeği göz önüne alınarak, dönemin Başbakanı İsmet İnönü'nün himayesinde, Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel tarafından İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen olarak çalışmaları düşüncesiyle Köy Enstitüleri kuruldu. Okuma yazma oranı Cumhuriyet ilk kurulduğu yıllarda %5 bile değildi. Bunun yanında nüfusun %80'lik bölümü köylerde yaşıyordu. Köy Enstitüleri'nin kurulması ve yaygınlaşması konusunda pedagoji uzmanı Halil Fikret Kanad'ın önemli çalışmaları vardı, Kanad, zorunluluktan değil özveriyle öğrenci yetiştirecek köye göre öğretmen fikrini savunmuştu (Aydın, (2007)).

Köy Enstitüleri, ilkokul öğretmeni yetiştirmek üzere 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı yasa ile açılmış okullardır. Tamamen Türkiye'ye özgü olan bu eğitim projesini 28 Aralık 1938 tarihinde milli eğitim bakanı olan Hasan Âli Yücel bizzat yönetti. 1940 yılından başlayarak, tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde veya onların hemen yakınlarında Köy Enstitüleri açıldı. Türkiye'de seçilen şehirlerden uzak ancak tren yollarına yakın tarıma elverişli 21 bölgede köy ilkokullarına öğretmen yetiştirmek üzere açılmıştı (Dündar,(2006)).

Öğretmenler köylülere hem örgün eğitim verecek, okuma yazma ve temel bilgileri kazandıracak hem de modern ve ilmi tarım tekniklerini öğretecekti. Öğretmenler gittiği yörelerde bilinmeyen tarım türlerini de köylülere öğretecekti.

Kitaba deftere dayalı öğretim yerine iş için, iş içinde eğitim ilkesi tatbik ediliyordu. Her köy enstitüsünün kendisine ait tarlaları, bağları, arı kovanları, besi hayvanları, atölyeleri vardı. Derslerin %50'lik bölümü temel örgün eğitim konularını içeriyordu. Geri kalanı ise uygulamalı eğitimdi. 1940-1946 arasında köy enstitülerinde 15.000 dönüm tarla tarıma elverişli hale getirilmiş ve üretim yapılmıştı. Aynı dönemde 750.000 yeni fidan dikilmişti. Oluşturulan bağların miktarı ise 1.200 dönümdü. Ayrıca 150 büyük inşaat, 60 işlik, 210 öğretmen evi, 20 uygulama okulu, 36 ambar ve depo, 48 ahır ve samanlık, 12 elektrik santrali, 16 su deposu, 12 tarım deposu, 3 balıkthane, 100 km. yol yapılmıştı (Kirby,(2000)).

Sulama kanalları oluşturularak enstitü öğrencilerinin uygulamalı eğitim gördüğü çiftliklere sulama suyu öğrenciler tarafından getirilmişti. Kapatıldığı 1946 yılına

kadar Köy enstitülerinde 1.308 kadın ve 15.943 erkek toplam 17.251 köy öğretmeni yetişmişti.

Okullar tarıma elverişli arazisi olan köylerin yakınlarında kuruldu. Amaçlarından biri de köylülere alternatif tarım tekniklerini öğretmektir. Arıcılık bilinmeyen köylerde arıcılık, bağcılık bilinmeyen köyde bağcılık öğretiliyordu. Enstitüye atanan öğretmen gittiği köyde okul binasını köylülerin yardımıyla yapabilecek kadar inşaat bilgisi de öğreniyordu. Köy enstitüsünü bitiren bir öğretmen sadece bir ilkökul öğretmeni olmuyor aynı zamanda ziraatçılık, sağlıkcılık, duvarcılık, demircilik, terzilik, balıkçılık, arıcılık, bağcılık ve marangozluk konularını da uygulamalı olarak öğreniyordu. Enstitülerin hepsinin kendisine ait tarım arazileri, atölyeleri vardı. Bu sayede öğretmenler kendi okullarını gittiği köyde köylülerin işbirliği ile inşa ediyor ve devletin okul yapmasına gerek kalmıyordu. Hasan Oğlan Köy Enstitüsü, diğer köy enstitülerini kuran köy enstitüsü öğrencileri tarafından inşa edilmişti. Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenlere yetiştirildikleri branşa ve gönderilecekleri köye göre 150 parçaya varan alet ve edevat veriliyordu. Öğretmenler bu alet ve edevat ile köylülerin de yardımıyla köy okulunu inşa ediyor ve köylülere hem modern tarım tekniklerini hem de okuma yazmayı ve hatta müzik aletleri çalmayı öğretiyordu (Kuyumcu,(2003)).

Hasan Âli Yücel, Milli Eğitim Bakanlığı döneminde dünya klasiklerini Türkçeye tercüme ettirmişti. Köy enstitüleri öğrencileri her sene 25 tane klasik romanı okumakla yükümlüydü. Bu sayede zeki köy çocuklarından engin entelektüel birikimleri olan aydınlar oluşuyordu. Bu aydın köy öğretmenleri en az bir tane müzik aletini çalmasını da öğreniyordu. Aşık Veysel köy enstitülerinde müzik derslerinde öğrencilere bağlama çalmasını gösteriyordu (Kuyumcu, (2003)).

Sabahın erken saatlerinde uyanan öğrenciler kızılı ve erkekli zeybek ve halk oyunları oynayarak sabah sporlarını da yapmış oluyorlardı. Daha sonra kahvaltı ardından zorunlu okuma saati vardı. Kahvaltıyı kendilerinden önce kalkıp fırında ekmek pişiren öğrenci arkadaşları hazırlıyordu. Bu bakımlardan köy enstitüleri yaparak öğrenim konusunda dünyada benzeri görülmemiş bir örnek oluşturmuş ve birçok akademik inceleme ve araştırmaya örnek olmuştur. Ancak 1946 yılında bu enstitüler kapatılmıştır (Dündar,(2006)).

3.3 İzcilik Kavramı

3.3.1 Tarihsel gelişimi

İzcilik dünyada ilk defa 1907 yılında Britanya ordusundan emekli olan korgeneral Robert Baden-Powel tarafından kurulmuştur. Baden-Powel uzun süren savaşlardan sonra ülkesine döndüğünde gençliğin eski gençlik olmadığını ve birçok tehlikenin içinde ve sorunla yaşadıklarını görür ve bunun üzerine izcilik fikrini ortaya atmıştır. Baden-Powel' in 1908 yılında yazdığı "Erkek Çocuklar İçin İzcilik" kitabı bütün dünyada büyük bir ilgiyle karşılandı ve izciliğin temelini oluşturdu. 1920 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde World Organization of the Scout Movement (Dünya İzcilik Örgütü), 1928 yılında ise World Association of Girl Guides and Girl Scouts (Dünya Kız İzcileri Derneği) İngiltere'nin Londra kentinde kuruldu (<http://scouts.org.uk>, Alındığı Tarih: 23.07.2006).

İzcilik, İngiltere'de kuruluşundan kısa bir süre sonra, ülkemizde de Keşşaflık adı altında görülmeye başlanır. Ülkemizde izciliğin ilk kurucuları hakkında çeşitli görüş ve fikirler mevcuttur. Darüşşafaka Beden Eğitimi Öğretmeni ve Oymak beyi B. Sami Karayel'in 1914 tarihli İzci Rehberi isimli kitabında Türkiye'de izciliği ilk uygulayanlar olarak Nafi Atıf Kansu ve Ethem Nejat Beyler anılır.

İlk izci üniteleri ise Darüşşafaka, Galatasaray ve İstanbul Lisesi'nde kurulmuştur. İstanbul İl İzci Kurulu başkanlarından Rıza Bediz'in 1955 yılında yayınlanan "İzcilik ve İzci Kampları" adlı kitabında Türkiye'de izciliğin 1909 yılında İstanbul'da Galatasaray ve Kabataş Liseleri'nde Beden Terbiyesi öğretmenleri Ahmet ve Abdurrahman Robenson kardeşler tarafından başlatıldığı belirtilmektedir (MEBb, 1995:23)

Balkan Harbi, ilk izcilik hareketlerine olan ilgiyi ortadan kaldırır. Harpten sonra 1912 yılında izciliği yeniden canlandırmak amacıyla Belçika İzcilik Teşkilatından Herold Parfit getirilir. Parfit, izciliğin kuruluş yılı olarak 1912 alınmaktadır. 24 Nisan 1914 yılında Kâğıthane sırtlarında ilk izcilik uygulaması (Oymakbaşı Kursu) yapılır. 16 Oymakbaşı başarı ile kurstan mezun olmuştur. 1920 yılında İstanbul'da birçok izci oymağının kurduğu görülür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında okullarda izci oymakları kurulmaya başlanır. Hükümet, izcilik işlerinin Yürütülmesini zamanın Milli Eğitim Bakanlığı'na verir. 1923 yılında Baden Powell 'in "Erkek Çocuklar İçin

İzcilik" kitabı Türkçeye çevrilir (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/> Alındığı Tarih: 23.12.2016).

1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca bir tamimle okullarda izci oymaklarının kurulması öngörülür. 1927 yılında Cumhuriyet Bayramı'nda Ankara'da Türkiye İzcilerinin toplanması ve törene katılması sağlanır. 12 Mayıs 1928 yılında 1246 sayılı "Türkiye'de Gençlik Teşkilatının Türk Vatandaşlarına Hasrı Kanunu" kabul edilir. Bu kanunla izcilik Türkiye'de devletin kontrol ve denetimi altına alınır.

1949 yılında "Erkek İzciler Yönetmeliği" kabul edilerek yürürlüğe girer. Bunu takip eden yıllarda Yavrukurt ve Kız İzciler Yönetmelikleri de hazırlanarak uygulamalara geçilir.

1950 yılında Türkiye İzcileri Dünya İzcilik Teşkilatı Üyeliğine kabul edilir. 1955 yılında Ankara'da İzciler Birliği Derneği, 1957 yılında da İzmir'de Ege İzciler Birliği - Derneği kurulmuştur. 1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nca kapsamlı olarak Türkiye İzcileri Yönetmeliği hazırlanarak yürürlüğe konmuştur (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 23.12.2016).

1972 yılında Kız İzcilerimiz Dünya Kız İzcilik Teşkilatına yedek üye olarak kabul edilmiştir. Halen okullardaki izcilik eğitimi ise Milli Eğitim Bakanlığı Okul içi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. 1991 yılında İzcilik Federasyonu Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde kurularak faaliyetlerine başlamıştır (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 23.12.2016).

3.3.2 İzcilik ilkeleri

Milliyet, örf, din, dil ayrımı gözetmeksizin herkese açık, politik olmayan eğitimsel üniformalı bir gençlik çalışmasıdır.

İzcilik, çocuk ve gençleri mevcut özellikleri ile bir bütün olarak ele alan, ruh ve beden sağlıklarını geliştiren, onların boş zamanlarını bir program çerçevesinde değerlendirilmesini sağlayan bir eğitim aracıdır. Bu özellikleri ile izcilik, öğretim olmaktan çok uygulamalı bilgi ve beceri kazandıran eğitim karakterinde bir faaliyetidir. Bu nedenle de izcilik tüm dünyada okul dışı bir faaliyet olarak değerlendirilmiş ve okul dışı izcilik organizasyonları kurulmuştur. Çocuk ve gencin karakterini geliştirmek suretiyle eğitimin oluşturduğu boşluğu doldurur.

İzcilik, gönüllü, uluslararası, üniformalı, çeşitli yaş gruplarındaki gençlerin zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal, duygusal ve karakter gelişimine katkıda bulunan bir gençlik faaliyetidir. Okul ile aile eğitimleri arasında kalan boşlukları doldurur. İzcilik, çocuk ve gencin grup içinde ve bizzat tabiatın kucağında eğitilmesiyle karakter, beceri, sağlık, mukavemet, cesaret vs. konularda daha iyi ve daha çabuk eğitilebilecekleri fikrinden doğmuştur.

Kişinin eğitimi, bedenen ve fikren olduğu kadar ahlaken de büyük önem taşır. Bu nedenle de izcilik ahlak eğitiminde aktif bir metot olarak kabul edilir. İzcilik iyi yurttaş yetiştirmeyi amaçladığından Milli, iyi insan yetiştirmeyi amaçladığından ise evrensel bir olaydır (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

Kısaca İzcilik;

Çocuk ve genci tam anlamıyla topluma yararlı, insanları seven, onlara yardım eden, doğayı ve çevreyi koruyan, vatanına yararlı, iyi bir insan olma sanatıdır.

İzcilik iyi yurttaş yetiştirmeyi amaçladığından milli, iyi insan yetiştirmeyi amaçladığından ise evrensel bir olaydır. İzcilik, milliyet, ırk, din ve dil ayrımı olmaksızın herkese açık, gönüllü, politik olmayan eğitimsel bir gençlik hareketidir.

Bu hareketin önemini şöyle sıralamak mümkün:

a- Dünyanın En Büyük Organizasyonlarından Biridir:

Bugün Dünya'da 137 teşkilatta 20 milyona yakın izci vardır. Günden güne genişlemekte olan bu organizasyon üyeleri arasında sağlam bir dayanışma vardır. Bu dayanışmanın temelinde, başlangıcından bu yana değişmemiş olan izciliğin temel prensipleri yatmaktadır. Bu temel prensipler, sağlam bir kumaşın lifleri gibi izciliği sürekli ayakta ve canlı tutmaktadır (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

b- Milli ve Milletlerarası Bir Hareketir:

İzcilik hem milli hem de milletlerarası bir harekettir. İzciliğin temel prensiplerine bağlı kalmak şartıyla her ülke kendi şartları ve kültürleri doğrultusunda, izcilik faaliyetleri yapmaktadırlar (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/> Alındığı Tarih: 20.05.2016).

c- Politik Olmayan Bir Hareketdir:

İzcilik, politika ile uğraşmaz, yani politik parti sistemlerinde olduğu gibi politikanın esasını teşkil eden iktidar için uğraşan bir organizasyon değildir. Politikadan uzak olma hususu, tüm milli teşkilatlardan özellikle istenir ve beklenir. Ancak bu durum, izcilerin yaşadıkları ülkenin politik realitelerinden tamamen uzak olduğu anlamına gelmez. Her şeyden önce izcilik, iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir harekettir. Bu yurttaşlık eğitimi ise o ülkenin politik realiteleri hakkında bilgi sahibi olmadan yapılamaz. İzcilik organizasyonları bu durumun bilincindedir (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

d- Irk ve Din Ayrımı Gözetmez:

İzcilik, herkese açık bir harekettir. Her izci mutlaka bir dinin mensubudur. Hiçbir izci, şu ya da bu din konusunda zorlanmaz. İzcilik için önemli olan bir dinin mensubu olmaktır. Her renk ve ırktan, her dinden izciler, bu teşkilatın çatısı altındadır (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

e- Gençlik Hareketidir:

İzcilik bir gençlik hareketidir. Daha doğrusu çocuk ve gençlere hitap eder. İzcilik hareketi içine girmiş herkes bu ruhu aldıktan sonra ölünceye kadar onu yaşatır. Ülkemizde izcilik faaliyetleri üç kademede yapılmaktadır:

8-11 yaş grubu için küçük izci (Eski adı Yavrukurt),

12-15 yaş grubu için izci,

16-20 yaş grubu için ergin izci çalışmaları diğer ülkelerde de benzer uygulamalar yapılmaktadır.

20 yaşından sonra izci lideri olarak hizmet vermek mümkündür. Lider olarak görev almayanlar ise yukarıda değinildiği gibi izcilik ruhunu hayat boyu devam ettirirler (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

f- Gönüllü Bir Hareketdir:

İzciler gönüllüdür. Dünyanın hiçbir yerinde kimse izciliğe katılması için zorlanmaz. Gönüllü bir faaliyet olmasına rağmen bu kadar büyük bir kitle neden izciliğe büyük bir heyecanla katılmamaktadır? Gönüllüler, herhangi bir organizasyona ancak

kendilerini cezbeden bir şey olduğu takdirde rağbet ederler. Liderler de gönüllüdür. Deneyimlerini ve bilgilerini gençlerin hizmetine sunmaktan son derece mutlu olmaktadırlar. Onlar izcilere emretmek yerine rehberlik yapmayı, onları dinlemeyi tercih eder, böylece onların gerçek dünyası ile buluşmayı arzu ederler (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

g- İyi Bir Eğitim Aracıdır:

İzciler, oluşturdukları küçük gruplar içinde (oba), liderlerinin rehberliğinde, kendilerinin de katkıları ile hazırlanan, gelişmelere uygun programlar doğrultusunda, genellikle açık hava faaliyetleri ile bilhassa izcilik temel prensipleri doğrultusunda faaliyete katılırlar. İzciler bu faaliyetlerle iyi bir kişilik, sağlıklı bir bünye, bilgi ve beceri kazanırlar. Yetenekleri gelişir, davranışları gelişir ve değişir, bilgi ve beceri kazanır. Bu eğitimi oyun ve eğlence esprisi içerisinde kazanırlar. İzciler amaca bizzat yaparak, yaşayarak ulaşırlar (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/> Alındığı Tarih: 20.05.2016).

3.3.3 İzcilikte amaç

İzciliğin amacı; İzcilik çalışmalarıyla çocuk ve gencin bir bütün olarak (bedensel, ruhsal, sosyal ve zihinsel yönden) gelişmesini sağlamaktır. İzcilik, çocuk ve gencin karakter ve zekâsını, pratik yeteneklerini, sağlık ve kuvvetini, başkalarına hizmet duygularını geliştirmeyi amaçlar.

İzciliğin Kurucusu Baden POWELL izciliğin amacını; iyi karakterli, sağlıklı, becerikli insan yetiştirmek olarak görmüştür (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

İzcilik faaliyetlerinin amacı, bu faaliyetlere katılan çocuk veya genci: Yurduna, milletine bağlı, bütün insanlara karşı dürüst ve iyi duygulu, iyi karakterli ve toplum içinde yapıcı ruha sahip, kanun, nizam, talimat ve emirlere uyan, saygılı, disiplinli, özveri sahibi, toplum ve çevre kalkınmasına hizmet eden, kendisi için gerekli el becerilerine sahip, kendine güvenen, sorumluluk almaya hazır, sağlıklı ve olumlu düşünen, doğa ve kültür eserlerini seven ve koruyan bir YURTTAŞ olarak yetiştirmektedir (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

İzciliğin amacı 3 madde altında incelenirse;

a. Sağlam bir kişilik eğitimi vermek, çocuğa veya gence bağımsız düşünebilme, bireysellik kazanma, ahlaklı bir yaşam sürme konusunda bir eğitim verir. Bu sağlıklı kişilik eğitiminin içinde toplumsal çevrenin ve fiziksel çevrenin istekleriyle uyumlu ama bağımsız yaşama özelliği, yaşamın güzelliklerinden zevk alma bunları sağlıklı bir şekilde algılayabilme ve beğenebilme.

İnsanoğluna derin bir sempati duyma, kendini diğer insanlara yakın hissetme. Kaba, başkalarını küçük düşürücü hoş olmayan espriler ve şakalar yerine ince, gülerken düşündürebilen, yaratılıp, yarattığından zevk alabilen bir kişilik gelişimi sağlar.

b. Yurttaşlık - vatandaşlık eğitimi; bunu genel olarak gencin kendi dışındakilerle ilişkisi olarak ele alabiliriz. Genç içinde yaşadığı toplum ve toplumsal yapıyı öğrenmek, onun istekleriyle uyumlu ama bağımsız olmak ister.

Yani kendini yaşamak ister. Bu nedenle sınıf, dil, din, ırk, renk, eğitim vb. inançlarda farklılık görmeksizin insanlarla dost olabilmelidir. Diğer insanların özelliklerine ve düşüncelerine saygı duymak ve onları kabul edebilmek özelliklerini sağlar.

c. Sağlıklı bir beden eğitimi vermektir. Sağlıklı fiziksel ve psikolojik bir uyumu geliştirmeyi hedefler. Sağlıklı düşünebilen sorunları görüp, pratik çözüm getirebilme, kendine ve başkalarına saygılı olma, gerektiğinde kendini kontrol edebilme ve cesaretli olmaktır. Bunların hepsinin bir uyum içinde olmasını içermektedir (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

3.3.4 İzcilik faaliyetleri

Temel ve İleri Seviye İzcilik, Kişisel Gelişim, Hafıza Teknikleri, Arama - Kurtarma, Telsiz-Haberleşme, İlk-Yardımlar, Trafik, Çevre-Orman, İtfaiye-Yangın Resim, Müzik, Tiyatro, Yüzme, Bisiklet, Binicilik, Pentatlon, Badminton, Tırmanma Duvarı, Balıkçılık, Kano ve Kürek Mini Golf Parkuru (Türkiye İzcilik Federasyonu, <http://www.tif.org.tr/>, Alındığı Tarih: 20.05.2016).

4. DÜNYADA DOĞA OKULLARI VE EKOTURİZM İLE İLİŞKİSİ

Doğa okulları genellikle doğal çevreden uzak olan ve şehir hayatı dışında dış çevreye uzak olan çocukların ve gençlerin doğayı tanımaları, kırsal yaşam hakkında bilgi almaları ve şehir hayatından uzaklaştıkları zaman doğa ile ve kırsal kesimde yaşayan insanlar ile iletişim kurmaları açısından bir rol üstlenmektedir. Ayrıca kırsal kesimlerde yaşayan çocukların da doğa okulları ile şehirde yaşayan çocuklar ile bir araya gelmesi kültürel ve deneysel paylaşımında bulunmaları ile etkin bir rol üstlenmektedir.

Bütün bu bilgilerin ışında doğa okulları sağlık, kültürel, fiziksel ve mantıksal kazanımlarının yanı sıra şehir hayatı dışına çıkmamış, yapay oyun alanları dışında ve parklar dışında doğa ile tanışmamış çocuklara doğa ve evre sevgisini vermek ve bu etki ile birlikte onların ruhsal ve fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak için kaçırılmaz bir fırsattır. Eko turizm ise yerel kültürlerin sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde korunması ve yerel kültür miraslarının gelecek kuşaklara aktarılırken, kırsal kalkınmanın önünün açılması için önemli bir araçtır. Doğa okulları ile kırsal ve doğal yaşam konusunda bilgi alan ayrıca doğa sevgisi aşıl原因an bireylerin kırsal alanlara yaptığı ziyaretleri daha etkin ve verimli değerlendirmeleri, bu alanlar için ve çevre sorunları için çözüm üretmeleri, doğa okulu dışında da kırsal alanları ziyaret ederek bir hareket sağlamaları ve bu esnada çevrenin korunması ve kırsal kesimin kalkındırılmasına kaynak sağlamaları ile doğrudan ilişkilidir.

4.1 Doğa Okulları Tarihçesi

Doğa okulları 1950'li yılların sonundan bu yana eğitimsel bir yaklaşım ile oluşmuş bir doğaya dönüş programıdır. Modern anlamda Danimarka ve İsviçre'de başlayan, İskandinavya ile tüm Avrupa'ya yayılan, Çin, Avustralya, Yeni Zelanda, Amerika ve Kanada'da olmak üzere dünya genelinde 1000 den fazla uygulaması bulunmaktadır (Czippan,2007).

Doğa okulları birçok farklı isim altında kurulmuş ve faaliyet göstermektedir. (örn; Doğa Çocuk Bahçesi, Doğa Anaokulu, Orman Anaokulu, Yağmur veya Güneş Okulu, Kasaba Okulu) Kanada'da ise bütüncül bir anlayış ile Orman ve Doğa Okulu (Forest Nature School (FNS)) olarak faaliyet göstermektedir.

Doğa okulları ve doğa okullarına benzer olan programların 3 farklı ülkede, İskandinavya, Macaristan ve Amerika Birleşik Devletlerinde bağımsız olarak geliştiğini görülür (Czippan,2007).

Solunum rahatsızlığı olan çocukların solunum problemlerini çözmeleri için Macaristan'da ilk orman okulu faaliyetleri 1860'lı yıllarda başladı (Czippan,2007), 1980'li yılların başına gelindiğinde ise kendi başına bir eğitim uygulaması olarak değerlendirilmeye başlamıştır. 2002 yılında ise Macaristan hükümeti 6 yıllık bir gelişim planıyla doğa okullarına destek vermeye başladı. Bu bağlamda Macaristan'da bulunan her çocuğun eğitimleri sırasında doğa okulu programlarına katılma şansı bulmuştur. Macaristan doğa okullarının öncelikli amacı katılımcılar arasında çevre bilincini geliştirmektir. Macar doğa okullarının literatüründe sağlıklı yaşam tarzının geliştirilmesi ve toplum hassasiyetinin geliştirilmesi hedefinden bahsedilmektedir (Czippan, 2007).

Amerika Birleşik Devletlerinde 1920'li yılların başında Kuzey Wisconsin de ağaçlandırma projelerinin bir bölümü olarak orman okulları gelişmeye başladı. Okullara ağaçlandırmaları için arazi satın almalarına izin verildi ve bu parseller okul ormanı olarak kaldı. Bu şekilde çocukların ormancılığı ve çevre becerilerini öğrenmeleri sağlandı (Gilson-Piercen, 1994). Wisconsin'de 2007'li yıllara gelindiğinde 346 okulun özel okul ormanı vardı. Modern doğa okullarında ise açık hava sınıflarında eğitimsel aktiviteler yapılmaktadır. Çocukların güçlü toplumsal iletişim kurmaları ve çevrecilik özelliklerinin geliştirilmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiştir (Czippan,2007).

1950'li yıllarda İsveç, Danimarka ve diğer Avrupa ülkelerinde yedi yaş ve altı çocuklar için eğitim müfredatının bir parçası olarak kabul gördü.

Doğa anaokulları çocukların güçlü sosyal becerilere sahip olmalarında, grup çalışmasını öğrenmelerinde, kendi yeteneklerini keşfederek özgüven kazanmalarında önemli bir rolü olduğu kabul edildi. Danimarka'da, doğa okulları, orman anaokulları, okul öğretmenler ve çocuklar için popüler bir akım olarak bilinmektedir.

Biyofili hipotezi doğanın içgüdüsel bir aşk olduğunu savunur. Richard Louv'un 2005 yılında yayınlanan "Ormandaki Son Çocuk" kitabında doğa eksikliğinin insan toplumunun kentleşme ile uğradığı erozyon olarak tanımlar. Ormanlık alan olarak zengin kaynaklara sahip İskandinav ülkeleri insan bağlantılarının korunmasında

etkili olmuştur. Doğa Okulları pedagoji ve andragoji (yetişkin eğitimi) yaklaşımları üzerine faaliyet göstermektedir.

İngiltere’de Somerset Bridgwater Koleji bu kavramlar üzerinde tanıtıldı ve 1994 yılında İngiltere’de doğa okulu kavramının öncüsü oldu. İngiltere’de yaklaşık olarak 140 doğa okulu bulunmaktadır. İngiltere’de Devlet kurumlarının, STK’ların ve özel kurumların desteği ile doğa okulları okul eğitim müfredatının bir parçası olarak önerilmektedir. Bu çalışmalar devlet ve özel kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. 2012 yılının Haziran ayında İngiltere’de bağımsız olarak açık hava doğa okulu özel ilgi grubunun katkıları ile Doğa Okulu Derneği kuruldu. 2007 yılı İskoç seçimlerinde Sosyalist İskoç Partisi “doğa okulları çocuklarımızın ve gençlerimizin potansiyellerinin ortaya çıkmasında yardımcı olduğu için” doğa okullarını destekleme ve dayanışma sözünü programına almıştır. (Molm, L. D., Collett, J. L., & Schaefer, D. R. (2007))

4.2 Doğa Okulları Kavramı

Doğa Okulu açık alanda oyun ve öğrenme temeline dayalı yenilikçi bir eğitim yaklaşımıdır. Doğa Okullarının amacı her yaştaki bireylere deneyimsel ilham vermektedir. Her katılımcının kendi içsel performansını geliştirmekte, optimum kişisel potansiyeline ulaşmasında yardımcı olmakta, farkındalık yaratmasında, duygusal ve sosyal becerilerin geliştirilmesi için fırsat sunmaktadır.

Doğa Okulları, çocukların düzenli ziyaretler ile oyun yoluyla doğal çevre hakkında bilgi edinmek, sorunların çözülmesinde yardımcı olmak, kabul edilebilir risk almak ve inisiyatif kullanmalarına teşvik etmek, işbirliği yapmalarını öğretmek için yerel ormanlık alanları ziyaret etmesi ile başarılı sonuçlar ortaya koymuştur. Aşırı olumsuz hava şartları dışında çocukların eğitim periyodu süresince belirli aralıklar ile doğal çevreyi ziyaretleri sonucu sosyal ilişkilerini geliştirmek, yaratıcılıklarını ortaya koymak, sağlıklı bir yaşam sürmeleri için önemli bir tamamlayıcı eğitim sistemidir.

Doğa Okulları; Özgüvenin ortaya çıkartılmasında, motivasyonlarının güçlendirilmesinde, empati kurmalarını sağlamada, sosyal iletişim becerilerinin geliştirilmesinde, bireysel başarının oluşturulmasında, saygısı ve güven kazanmalarını geliştirmeyi hedeflemektedir.

Doğa okullarında haftada bir tam gün veya yarım gün şeklinde eğitimler planlanmış, çocukların bu zaman dilimini büyük şehirlerin yanındaki veya içerisindeki yeşil alanlarda, doğa parklarında, kent ormanlarında, şehir parklarında, doğal oyun alanlarında veya müsait okul bahçelerinde geçirmeleri sağlanmaktadır.

Doğa okulları çocukların düzenli ve programlı olarak doğada bulunma fırsatı sağlamaktadır. Eğitim programına paralel olarak planlanan aktivitelerde bazı programlar haftada bir yarım gün veya tam gün olarak planlanmaktadır. Okul öncesi programlarda ise genellikle programlama haftada bir tam gün olarak yapılmaktadır.

Doğa okullarını diğer çevreci eğitim programlarından farklı kılan aktivitelerin düzenli bir periyotta farklı yaş gruplarına göre planlanmış ve doğal ortamda gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olmasıdır.

Değişen varyasyonlarına rağmen dünya genelinde uygulanan tüm doğa okulu programları aynı doğal alana düzenli ve tekrarlanan erişimin yanında deneysel boyutta, sorgulamaya dayalı, oyun ve doğa tabanlı öğrenme programını takip etmekte ve uygulamaktadır.

Bu doğa temelli ve çevresel yaklaşımli programların tanımlayıcı özelliği; çocukların bu eğitim yaklaşımı ile beraber doğal çevreleri ile, birbirleri ile, kendileri ile ve eğitimciler ile sağlıklı ilişkiler kurmalarını ve inşa etmelerini sağlamaktır.

Doğa okullarında faaliyetler; mevsimlere, katılımcıların yapısına, iklime, sahanın durumuna, yaban hayatının zenginliğine, doğal olayların ve çevrelerinde gerçekleşen her türlü olaya göre ve çocukların ilgisini çeken birçok konuya yönelik olarak ve eğitsel olarak değişiklik gösterebilir. Bazen çocuklar kendi yaratıcılıkları ile kendi dünyalarında ve bağımsız çalışmak isteyebilirler. Diğer zamanlarda hayallerindeki daha büyük ve güzel dünya için yaratıcı bir şekilde ortak çalışarak, problemleri çözebilir ve diğerlerini destekleyebilirler. Doğa okulları uzlaşmak, güven kurma, birliktelik oluşturma çalışma modellerinde ortak payda bulmakta yardımcı olduğu için sihirli olarak tanımlanmaktadır.

Doğa okulları birçok disiplinde; fen, matematik, sanat, kaynak ve fiziksel eğitim gibi konulara deneyim kazanılmasına yönelik faaliyetler içerir. Ana eğitimciler dönem sonlarında bir sonraki derslerinin planlamasını yaparlar ve standart müfredatlara deneyimlerini eklerler. Eğitimin çıktıları dört duvar içerisindeki eğitimden farklı

olarak daha çok deneyimlere ve gerçek zamanlı olaylara ve sonuçlarına dayanmaktadır.

4.3 Doğa Okullarının Amaçları

Hızla gelişen dünyada, gelişmenin paralelinde şehirleşen, betonlaşan şehirlerde, paralel olarak gelişen teknolojinin getirdiği yenilikler sonucunda doğadan uzaklaşma, sosyal ilişkilerin zayıflaması ve bunların beraberinde getirdiği fiziksel ve sosyal sorunlar hızla artmaktadır. Yapılan birçok araştırmanın ortaya koyduğu gelişen teknoloji ile birlikte özellikle yeni neslin daha az sosyal ilişkilerde bulunduğu, düşük fiziksel aktivite sonucu obezite, dikkat eksikliği, hiperaktivite ve psikolojik birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Gelişen şartlara uyum sağlamak için okul dışarısında genç neslin büyük zamanını bilgisayar başında ve kapalı mekânlarda geçirmeleri sonucu bu rahatsızlıklarla karşılaşılma oranı gün geçtikçe artmaktadır.

Doğa okullarında ana amaç düşük fiziksel aktivite sonucu genç nesli tehdit eden obezite, kalp damar rahatsızlıkları, diyabet hastalığı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi rahatsızlıklardan korumak, sosyal bir ortam içerisinde internet, telefon, televizyon gibi sosyalliği tehdit eden unsurlardan düzenli periyotlarda uzaklaşmalarını sağlayarak ekran bağımlılıklarından uzaklaşmalarını sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarını sağlamaktır. Bu amaçların yanında büyüyen şehirler ve modern yaşam alanlarının yanında hızla yok olan doğayı tanımalarını sağlamak, çocuklarda çevre bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak, kırsal kesimde yaşayan insanların hayatlarını anlamalarında yardımcı olmak ve yerel kültürlerin yeni nesillere aktarılması için bir köprü görevi görmektedir.

Doğa okullarının amaçları;

- a. Çocukların Fiziksel ve Zihinsel Gelişimlerini desteklemek,
- b. Çevre bilincinin geliştirilmesi sağlamak,
- c. Kalp damar rahatsızlıklarının önlenmesine yardımcı olmak,
- d. Obeziteye karşı önlem almak,
- e. Doğa sevgisinin kazandırılması,
- f. Yerel halkın kalkındırılması,
- g. Yerel kültürlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması
- h. Katılımcılara ve eğiticilere sunduğu sınırsız eğitim olanakları

- i. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite (ADHD) sorunu ile mücadele
- j. Solunum Hastalıklarının tedavisi
- k. Bireysel yaratıcılıklarının ortaya çıkartılarak özgüven duygusunu sağlamak

Yukarıda sayılan doğa okullarının amaçları ilkesi ışığında sağlıklı, sosyal becerileri yüksek, çevre koruma bilincine sahip, kendine güvenen, sorunlarını çözme konusunda özgüven sahibi, doğaya yakın ve saygılı genç nesiller yetiştirmek ve gelecek nesillere aktarmak doğa okullarının hedefini oluşturur (Anonim).

4.4 Doğa Okulları Faaliyetleri

Doğa okullarında çocukların oyun tabanlı eğitim programları ile deneysel yollar ile öğrenmelerini sağlamak ve böylelikle bilginin kalıcılığının sağlanması için önemli bir unsurdur. Doğa okullarında değişen mevsim şartları, hava halleri göz önünde tutularak doğa ile birebir etkileşim içinde bulunulacak; iz takip etme ve gözleme, doğal malzeme toplama, alet kullanımı, çamur pastası, doğal çadır yapma, ateş yakma, doğal materyallerden resim yapma, meyve toplama, yaban hayvanları ile etkileşim kurma vb. birçok aktiviteyi pedolojik eğitim anlayışı içerisinde bir araya getirmektedir. Bazı doğa okullarında belirlenen eğitim programlarına ebeveynlerinde katılması sağlanarak doğada birlikte vakit geçirmek ve aktivite yapma fırsatı da sunulmaktadır.

Doğa okulları faaliyetleri müfredatlar çerçevesinde 7 ana başlık altında incelenebilir

1. İletişim ve dil
2. Kişisel, sosyal ve duygusal gelişim
3. Fiziksel gelişim
4. Matematik
5. Dünya anlayışı
6. Sanat ve Tasarım
7. Edebi kültür

Bu yedi başlık altında orman okullarının faaliyetlerini çeşitlendirmek ve yaş grubuna, mevsimsel olanaklara göre belirli bir müfredat yürütmek mümkündür (Anonim).

Çeşitli ve yaratıcı araştırma kaynakları sunmak, değişen mevsimsel fırsatlara göre kazmak, toplamak ve pişirmek gibi çeşitli aktiviteler, basit inşaat araçları ile el becerisine yönelik çalışmalar, matematiksel fırsatlar ve doğal malzemeler ile dış

dünyayı anlamak, doğa içerisinde çadırlarda okuma köşeleri, ormanları keşfetmek, ağaca tırmanmak, testere kullanmak, ateş yakmak, ağaçlarda sallanmak gibi fiziksel aktiviteler, müzik, dans ve oyunlar, kültürel etkinlikler, çember saati ile günlük yapılan aktivitelerin grup olarak değerlendirilmesi ve sosyalleşme aktiviteleri bulunmaktadır.

Doğa okullarında faaliyetlerin esasında doğa ile birebir etkileşim içerisinde, yapay ortamlardan farkı olarak doğanın yapısını kullanarak çocukları özgür bırakmak, onlara yaratıcılıklarının özgürce kullanılacağı, bireysel becerilerin ve özgüvenin ortaya çıkartılmasına yönelik ve aynı zamanda takım çalışması ile de sosyalleşme, kendini ifade etme becerilerin ortaya çıkartılacağı, el becerilerinin ve motor kasların gelişimine uygun aktiviteler planlanmaktadır.

4.5 Doğa Okulları ve İzcilik Kampları Arasındaki Farklar

İzcilik kampları ve izcilik faaliyetlerine katılım sağlanması için belirli 8 yaş alt sınırı vardır. Doğa okullarında ise çoğu program anaokulu seviyesinden başlamakta ve çocukların en hızlı ve iyi öğrenme dönemi olan 4-6 yaş döneminde bu programlara katılımı teşvik edilmektedir.

Doğa okullarında tuvalet alışkanlığını kazandıkları yaştan itibaren her çocuk faydalanabilmektedir. İzcilik Kampları ve İzcilik okulları gönüllülük esasına dayalı, üniformalı ve sportif faaliyetlerin ağırlıkta olduğu faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Doğa okullarında ise düzenli olarak tekrarlanan eğitim periyotları ile oyun ile eğitim temel prensibinde, eğiticiler denetiminde serbest çalışma ve kıyafetler ile katılım olmaktadır.

Temel ve mantık olarak izcilik ve doğa okulları birçok ortak noktada birleşse de orman okulları gerek daha erken yaşta başlayan eğitimleri, gerekse eğitimden çok oyun ve keşfetme dürtüsü ile planlanan pedagojik eğitim anlayışı ile izcilikten ayrılmaktadır. Fiziksel aktivite ve doğal şartların öğrenilmesi iki aktivitede ortak unsurlardır. Ancak öğretimin anlayışı, hedefleri doğrultusunda doğa okulları farklılık kazanmaktadır (Hatje, 1999).

4.6 Dünyada Doğa Okulu Uygulamaları

Bu bölümde doğa okulları ve uygulamalarının İsveç, Danimarka, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerdeki tarihsel gelişim süreçleri ve bu ülkelerdeki doğa okulları hakkında çeşitli bilgiler verilecek olup, Kanada'da yer alan doğa okulları ile ilgili olarak örneklemeler yapılacaktır.

4.6.1 İsveç ve Danimarka'da tarihsel gelişimi;

1850'lerin ortalarında İsveç'te ilk anaokulları ve gündüz bakım kurumları açıldığında Friedrich Fröbel'in (1782-1852) doğa ve çocuk (Fröbel, 1887) fikirleri ilham kaynakları oldu. Çocukların doğaya ve canlılara karşı bilinçlenmesinde ve sorumluluk aşılmasında açık alan öğrenme metodunun kullanılmasının, doğa çalışmalarının ve oyunlarının önemi net olarak gözlemlendi. Doğa ile karşılaşma ve doğada eğitim metodu doğaya saygı gibi geleneksel İsveç değerlerini çocuklara öğretmek için önemli bir araç olarak görüldü.

Bu amaçla, 1900'lerin başında anasınıfı öğretmenleri çocukların doğa ile ilişkilerini güçlendirmek amacı ile kentlerde yaşayan çocuklar için doğa ve tarım alalarına geziler düzenlediler. 19.yüzyılın sonlarına doğru yaşanan sanayileşme ve göç sonucu aileleri ile birlikte kırsal alanlardan kentlere göçen ve doğa ile arasındaki ilişkiyi kaybeden çocuklar için düzenlendi. (Hatje, 1999)

Son 60 yıldır açık alan ve doğa oyunları İsveç eğitim politikasının önemli bir bileşeni olarak kabul görmüştür. Açık alan ve doğa eğitimi çocukların beş duyusunu kullanmaları için bir araç olarak görülmektedir. Doğa ve açık alan eğitimleri çocukların doğaya karşı sevecen bir tutum ve güçlü ilişkiler geliştirmesinde yardımcı olmaktadır.

1950'lerin sonlarında orman okulu fikri İsveç, Danimarka ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde kullanılmaya başlandı. Danimarka da okul öncesi çocuklar (yedi yaş altı) için eğitim müfredatına, eğitimin bir parçası olarak içine katıldı. Orman okulları çocukların sosyal becerilerini ortaya çıkarmak, etkin grup çalışmalarında bulunmalarını sağlamak, özgüvenlerini artırmak, benliklerini keşfetmelerini sağlamak için eğitim sistemine dâhil edildi.

1957 yılında İsveçli Goesta Frohm, doğa, su, dağlar ve kirlilik hakkında bir şeyler öğrenmeyi teşvik etmek amacıyla “skogsmulle” konseptini oluşturdu. Artan odaklanma ve ölçülebilir sonuçlar üzerine orman okulları kendi başına bir eğitim yöntemi olarak kabul görmeyi başarmıştır. Danimarka’da doğa okulları ve orman anaokulları çocuklar ve okul öğretmenleri arasında popüler oldular. Biyofili hipotezi ile doğa sevgisinin içgüdüsel olduğunu savunmaktadır. Richard Louv’un 2005 yılında yayınlanan “ Ormanda Son Çocuk” adlı kitabında doğa eksikliği sendromuna ve kentleşmenin bu duygusal erozyona etki ettiğine değinmektedir. İskandinav ülkelerinin sahip olduğu zengin orman alanları ve doğal yaşam koşullarının insan ilişkileri üzerindeki etkileri teorik çalışmalar ve psikolojik çalışmalar ile kanıtlanmıştır. Orman okulları pedagojik ve androgojik temeller üzerine çalışmaktadır.

Orman okullarının bu gelişimi ve çocuklar üzerindeki etkileri, öğrenmede etkin bir yöntem olarak İsveç okul öncesi ulusal müfredatında revizyona gidilmesini sağlamıştır. Doğa bilimleri çocukların bitkiler, hayvanlar fiziksel ve kimyasal süreçleri doğa ile bilim arasında ilişkilerin anlaşılmasında ve bilgilerinin geliştirilmesi için yeni ve iddialı bir öğretim metodu olarak benimsenmiştir. Okul öncesi eğitimde oyunun eğitim ile kuvvetli bir bağı vardır. Çocukların öğrenmeleri üzerine olan teoriler zaman içerisinde değişikliğe uğrasa da, İsveç’te öğrenmenin temelinde ve dış çevre bağının kurulmasında doğa eğitimi önemli bir alan olarak görülmektedir. Bununla birlikte İsveç anaokullarında açık alan öğrenme metodu pedagojik bir miras olarak kabul edilmektedir.

4.6.2 İngiltere’de tarihsel gelişimi

Doğa okulları Birleşik Krallık ’ta yeni bir akım olarak görülmektedir. Gerçekte 19. Yüzyıl için açık öğrenme kuramı zengin bir mirasa dayalıdır. Wordsworth, Ruskin, Baden Powell, Leslie Paul (Woodcraft Folk ’un 1925 kurucusu), Kurt Hahn (İlk açık eğitim merkezinin kurucusu), Susan Isaacs ve Macmillan kardeşler gibi filozoflar, doğa bilimciler ve eğitimciler bugün doğa okulu diye tanımlanan sistemin fikir ve oluşumunda rol almışlardır. İngiltere’de 1970 ve 1980’ler de açık öğretim sistemi ulusal müfredata taşınmıştır. 1990’lar da ise alternatif eğitim metodu olarak doğa okulları ortaya çıkmıştır.

1993 yılında Bridgewater Koleji ve Somerset'ten bir grup hemşire Danimarka'da erken öğrenim sistemlerini incelemek için ziyaret ettiler. İskandinavya'da açık hava kültürü erken eğitim için yaşam biçimi olarak kabul görmektedir.

Bridgewater kolejinden Danimarka'yı ziyaret eden hemşireler çocuk merkezli ve pedagojik eğitim sistemini benimseyerek döndüler ve Kolejlerinin kreş kısmında kendi orman okullarını kurdular. Çocukların kendi yaratıcılıklarını keşfetmelerini, motor yeteneklerinin gelişimini ve fikirlerini gözlemladiler.

1995 yılında orman okulları kolejlerde gelişmeye başladı ve erken eğitim uygulayıcılarına tavsiye edilmeye başladı. Açık öğrenme mirası üzerine inşa edilen Orman okulları birleşik krallığın civarlarında da tavsiye edilmeye başlandı.

2000'li yıllarda öncelikle Gallerin Oxfordshire ve Worcestershire gibi yerel otoriteleri İngiltere'den orman okulu tarzını aldılar ve yerel kolejler ile birlikte denemelerde bulundular. Shropshire, Norfolk ve Wanwickshire gibi otoritelerde bunları izledi. Aynı zamanda diğer eğitim sağlayıcıları da ortaya çıktılar. İngiltere ve Galler'den eğitimciler, Galler'deki ormancılık Komisyonunun desteği ile 2003 yılında Açık Kolej Ağını (OCN) geliştirdiler (Czippan,2007).

2002 yılında Açık Kolej Ağının uygulayıcıları tarafından birleşik krallıkta orman okulları “Çocukların ve gençlerin açık alanda deneyimsel olarak öğrenme fırsatı elde ettikleri, gelişimlerini destekleyen, kendilerine güven duymalarını sağlayan ve benliklerini keşfetmelerinde yardımcı olan ilham verici bir süreç” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımla birlikte doğa okulunun öne çıkan bazı özellikleri; Uzun vadeli uygulamalı, düzenli ziyaretler içeren ve yerel doğal alanlarda yapılan bir süreç olması (mevsimsel özellikler dikkate alınarak), çocukların risk yönetimi öğrenme sürecini pedagojik uzmanlar ile izlenmeli, çocuk ve gençlerin kişisel gelişimlerine odaklı ve çevreci bir anlayışla doğal dünya ile bütünleşmiş bir eğitim metodu olarak belirlenmiştir.

2011 yılında Orman Okul Birliği (Forest School Association) orman okullarının tanım, prensip ve kriterlerini belirledi. 2011 yılında doğa okulları için Birleşik Krallık orman okulları topluluğu tarafından 6 prensip belirlenmiştir. Doğa okulları dış ortamda ve ormanlık alanlarda eğitim sisteminin oturduğu özel bir öğrenme ve deneyimle sistemi olarak tanımlanmıştır. Doğa okulu kültürü birleşik krallık ve

ötesinde binlerce uygulayıcı tarafından paylaşılmaktadır. Uygulamanın kuruluşunun kökleri denizin diğer yakasında İskandinavya'ya kadar uzanmaktadır (Czippan,2007).

Doğa okulları tüm katılımcılara göre;

- Eşit, eşsiz ve değerli,
- Araştırmak ve keşfetmek için teşvik eden,
- Uygun risk ve aşamalar barındıran,
- Kendini tanıma, öğrenme ve geliştirme yetkinliği veren,
- Düzenli deneyimler sunan,
- Kendi içinde ve diğer katılımcılarla olumlu bağlar kurulmasında yardımcı,
- Doğa ile olumlu ve güçlü bağlar kurulmasında yardımcı bir deneyim olarak anlatılmaktadır.

Doğal ortamlardaki mevsimsel ve yapısal değişiklikler ile her orman okulu katılımcı öğrenci odaklı bir ruh hali ve deneyim sunmaktadır. Doğa okulları ortak bir dizi prensip çerçevesinde tüm öğrenciler için kalıcı yarar sağlanması amaçlı kaliteli bir deneyim sunmaktadır.

Orman Okulları Topluluğu tarafından 2002 yılında belirlenen bu prensipler, 2011 yılında gözden geçirilerek 5 aylık bir deneme süresi için doğa okulu uygulayıcılarını tüm birleşik krallık ülkelerine danışman olarak gönderdi. 2012 yılında sonuçlar yayınlandı bu çalışmaya göre; doğa okullarının prensip ve kriterleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (<https://getchildrenoutdoors.files.wordpress.com/2015/03/forest-schools-principles2.pdf> , Alındığı Tarih : 21.05.2016).

- 1- Doğa okulları bir kerelik veya kesintili ziyaretler yerine düzenli, programlı ve uzun vadeli bir süreçtir. Planlama, gözlem, uyum ve yineleme döngüsü düzenli ziyaretler ile gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda; Doğa okullarında bir defalık ziyaretler yerine düzenli olarak ve tekrarlayan haftalarda aynı gruplarla uzun periyotlarda ve aynı alana gerçekleştirilen ziyaretler önemlidir. Bir doğa okulu programında öğrenciler ve eğiticiler arasında ortak çalışma önemli bir olgudur. Bu olgu öğrenme sürecinde önemini açıkça göstermektedir. Herhangi bir programdaki ilk gözlemler diğer programlar için iyi bir bağlantı kurulmasında belirleyicilik sağlamaktadır.

- 2- Doğa okulları katılımcı ve doğa arasındaki ilişkinin gelişmesi ve desteklemesi için ormanlık ve doğal ortamlarda gerçekleştirilen, Ağaçlık bir doğa okulu ideal bir çevredir, birçok yönden birkaç ağacın olması bile iyi bir doğa okulu deneyimini desteklemektedir. Ağaçlık alanlar katılımcıların uzayı ve çevreyi araştırması ve keşfetmesi için uygun bir ortam sağlamaktadır. doğa okulu programı yöneticileri, yer sahipleri, eğiticiler ve öğrenciler ile alanda çevreyle ilgili olarak etkilerini izlemek ve değerlendirmek için etkilidir.
- 3- Doğa okullarındaki kişisel deneyimler aracılığıyla uygulayıcılar ve öğrencilerin sürdürülebilir bir tutum içerisinde çevre ile ilişki kurmalarını teşvik etmektedir. Doğa okullarında doğal kaynaklar fikir ve ilham vermek, içsel motivasyonu güçlendirmek için kullanılır.
- 4- Doğa okulları öğrenci merkezli olarak toplulukların gelişim ve öğrenme amacı için kullanılan, Uygun olan durumlarında orman okulu liderleri, doğa okulu ile ev, iş, okul deneyimlerini birbiri ile ilişkilendirme amacıyla olacaktır. Uygun olan durumlarda öğrencinin fiziksel, sosyal, bilişsel, dil, duygusal, sosyal ve manevi yönlerini doğa okulu programları ile geliştirmeyi hedeflemektedir.
- 5- Doğa okulları yaklaşım olarak; öğrencilerin bağımsız karar verme, kendine güven duyma, esnek ve yaratıcı olması için teşvik eden, Doğa okulları kişinin doğuştan gelen olumlu tutum ve davranışlarını, motivasyonunu ve ilgisini ortaya çıkartmak üzere tasarlanmıştır. Doğa okulları uygun risk altında katılımcıların araç gereç kullanmalarını, ateş yakma gibi becerilerini kullanarak motor kasların gelişimini destekler. Doğa okulu deneyimleri uygulayıcının gelişimine yönelik öğretici ve uygulayıcının ortak çalışmasına bağlı risk fayda süreci içerir.
- 6- Doğa okulları öğrencilerin çevre ve kendileri için uygun riskleri almalarına yardımcı olan doğa okulları uzmanlar tarafından belirlenen 3 akredite düzeyini sağlamak zorundadırlar. Uygulayıcılar sürekli olarak çocuklar ve gençler ile yardımcı olmak amacıyla sürekli ve düzenli temaslar kurmalıdırlar.
- 7- Uygulayıcılar açık alanlarda meydana gelebilecek durumlar için pediatrik ilk yardım bilgilerine sahip olmalıdırlar. Doğa okullarının tüm işleyişi ile ilgili dokümanlar uygulayıcılar ve gönüllüleri bilgilendirecek ve yönlendirecek şekilde hazırlanmalıdır. Doğa okulu yöneticileri, eğiticilerin ve

uygulayıcıların da birer öğrenci gibi eğitilmesinde ve yönlendirilmesinde rol oynar.

- 8- Doğa okullarında uygulayıcılar sürekli olarak kişisel gelişime açık, değişimleri gözlemleyen ve yaratıcı olan bir yaratıcı süreç olarak raporlanmıştır. Öğrencilerin ilgilerini çekmek için doğa okulları öğrenci odaklı pedagojik istihdama gitmelidirler. Uygulayıcılar kendi programlarını planlarken uygun pedagojik yaklaşımda dikkatli, öğrenciler ile diyalog halinde ve teşvik edici modeller ortaya koymalıdır. Oyunlar doğa okullarının öğrenme sürecinin değişmez bir parçası olup, öğrenme ve gelişme sürecinde katkısı son derece önemlidir. Doğa okulları öğrenme süreci ve şekli için bir referans sağlayıcıdır. Uygulamalar kişisel gelişimlerini anlamak, duygusal zekâlarının gelişmesi, gelecek planlarının oluşması için öğrenciler için ve bunları izlemek için eğitimciler için bir araç olarak kullanılır. Doğa okulu pedagojisi için uygulayıcıların gözlemleri son derece önemlidir. Deneyimlerden ve uygulama geri dönüşlerinden elde edilecek veriler doğa okulları uygulamaların geliştirilmesi için önemli bir rol oynar.

Bileşik Krallık içerisinde bulunan tüm ülkelerde bu araştırma sonuçları ve değerlendirmeler içerisinde yüzlerce orman okulu açılmış ve Orman Okulu Birliği altında faaliyetlerine devam etmektedirler.

Bu uygulamaların geliştirilmesi için uygulayıcıların deneyimlerini ve tecrübelerini paylaşacakları, yeni yaklaşımların ortaya çıkacağı ağlar kurulmuş ve uygulamanın geliştirilmesinde kullanılmaktadır.

4.6.3 Kanada doğa okulları

Avrupa'nın tamamında, Güney ve Kuzey Amerika'da birçok ülkede, Avustralya, Yeni Zelanda ve birçok Asya Ülkesinde binlerce uygulama örneği bulunan, isimleri değişse de ortak prensip anlamında çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkartarak, doğal ortam içerisinde fiziksel ve zihinsel gelişimlerini hedefleyen, yaratıcılıklarının ortaya çıkartılarak özgüven duygusunun aşılmasını, doğa sevgisinin ve bilincinin ortaya çıkartılarak kendi iç dünyalarında dış çevreye daha duyarlı bireyler olarak büyümelerini hedefleyen, çağımızın getirdiği birçok hastalıktan fiziksel ve zihinsel aktiviteler ile uzak durmalarını sağlamak için geliştirilmiş binlerce doğa okulu programı bulunmaktadır.

Bu bölümde Kanada’da bulunan ve Devlet destekli, Özel Destekli ve STK destekli örnek okul bilgileri aşağıda sunulmaktadır. Gerek özel gerekse devlet destekli okullar ortak bir amaç içerisinde yerel kimliğin korunması, gençlerin bilinçlendirilmesi ve pedagojik eğitim anlamında daha sağlıklı bireyler yetiştirilmesi amacıyla çocuk gelişim uzmanları, doğa uzmanları eşliğinde küçük gruplar halinde sosyal ve birliktelik duygusunun kazanılacağı, potansiyellerini güvenlik duygusu içinde keşfetmelerini sağlayan bu programlar ile gelecek nesillerin daha sağlıklı olması amacıyla eğitilmektedir. Doğa okullarında amaç doğa içerisinde birebir etkileşim ile ve oyun ile bu becerilerin kazandırılmasıdır.

Aşağıda Kanada’da faaliyet gören çeşitli doğa okulları ve bu okullar ile ilgili bilgiler ile birlikte iletişim bilgileri sunulacaktır. Kanada sınırları içerisinde yüzlerce örneği bulunan doğa okullarının tamamının temsil edileceği şekilde örnek okullar belirlenmiş ve gerekli tüm bilgileri ile birlikte aşağıda verilmiştir.

Kanada orman okullarından örnekler

Alberta

Okul Adı: Alpenglowschool

Kapasitesi: Okul Öncesi (2-4 yaş) 70 çocuk, Anaokulu (5+) 90 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel ve Kamu (Devlet desteği)

Tanıtım/ Vizyon: Waldorf eğitim metodu ile, doğa temelli eğitim ve çocukları doğa ile birleştirmek. Akademik eğitim, Sanatsal Anlatım, Grup bağlılığı, Doğa ile bütünleşik eğitim modeli

E-mail: info@alpenglow@gmail.com

Web site: www.alpenglowschool.ca

İngiliz Kolombiya’sı

Okul Adı: Foragers School of Nature

Kapasitesi: 5 ve 20 kişilik grup ile (3-12 yaş)

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Doğa tabanlı eğitim programları ile çocukların doğa ile bağ kurmalarını sağlamak, doğal yaşam dürtülerini geliştirmek ve hayal güçlerini geliştirerek dünyalarına katkıda bulunmak.

E-mail: info@foragers.ca

Web site: www.foragers.ca

Okul Adı: Fresh Air Learning

Kapasitesi: Okul Öncesi (3-6 yaş) gruplar 7-10 çocuk, 7 grup İlköğretim (5-12 yaş) 18 çocuk

Finansman Kaynağı: Okul Öncesi özel, İlköğretim kamu destekli

Tanıtım/ Vizyon: Çocukların doğa ile iç içe ve etkileşim halinde gelişimlerini hedeflemektedir. Çocukların ilgi alanlarına göre aktivite programları düzenlenmektedir. Pedagojik eğitim almış ve yerel öğretmenler eşliğinde eğitim.

Web site: www.freshairlearning.org

Okulun öngördüğü öğrenme çıktıları:

a) İyi olma ve ait olma

- Takım çalışması

Oyuncak kullanmadan açık uçlu oyun alanları hazırlanır ve çok geniş alanlarda sosyal oyunlara ortam hazırlanır. Çocuklar hayali dünyalarında veya oyunlarında işlerin nasıl yürüyeceği ile ilgili sürekli görüş alışverişi içindedir. Birbirlerini nasıl destekleyeceklerini öğrenirler çünkü keşfetmek ve yer değiştirmek için birlikte oynamaları ve çalışmaları gerekmektedir.

- Destek

Çocuklar ihtiyaç duyunca destek için çare ararlar ve birbirlerine yardım etmeyi öğrenirler. Sadece ihtiyaçları kadar destek alacaklarını bilirler ve kendi çözümlerini geliştirme konusunda teşvik edileceklerini bilirler.

- Esneklik

Çocuklar ıslanabileceklerini, çamura bataabileceklerini keşfederler ve bundan zevk alırlar. Düşebilirler ve tekrar ayağa kalkabilirler. Zorluklarla mücadele ederek çözümler geliştirmeyi öğrenecekler.

-Beden farkındalığı ve gözlemlenme

Çocuklar nasıl plan yapacaklarını öğrenirler. Buna göre davranışlarını ve giyimlerini hazırlarlar ve kendi rahatlarını elde etmeyi öğrenirler.

- Odaklanma

Orman okulunda çocuklar derinlemesine keşfi öğrenir ve derinlemesine oyun oynarlar. Çünkü sıradaki aktivitelere katılma ve bitirme zorlaması yoktur.

- Bağlanma

Çocuklar güvenilir büyüklerle nasıl konuşulacağını öğrenir ve onlardan yardım ve kaynak istemenin yollarını bilirler. Büyüklerin fiziksel, duygusal ve öğrenme ihtiyaçlarına katkı sunacağını bilirler.

b) Keşif ve yaratıcılık

- Problem çözmek

Çocuklar kendi başlarına veya birlikte çalışırlar ve işin içinden çıkmayı öğrenir. Örneğin, bir yuva yapmak isteyebilirler ve bunun yıkılmayacak kadar sağlam olmasını sağlamaya çalışabilirler. Onlara geniş arazilerde çalışma ve çözüm yollarını bulma şansı sunulur. Hatalarından öğrenmeyi bilirler ve kaynakları kendileri elde ederler.

- Hayalgücüne dayanan oyunlar

Ormanda oyuncak yoktur. Burada çubuk, taş, su, sopa vb. birçok araçla oyun oynanabilir. Çocuklar mucizevi biçimde yaratıcıdır ve oyun icat ederler ve haftalarca sürebilecek oyunlar bulabilirler.

- İmal etme/üretme

Çocuklar doğayla temas halinde kendi özgün oyuncaklarını elleriyle yaparlar. Ör; bir sınıf ağaçtan objeler yapabilir. Bunlar ok, yay, heykelcik vb. birçok şekile girebilir. Bunlar çocukların icat etme ve mühendislik becerilerini geliştirir.

- Belirsizliğe alışmak

Doğa devingen, değişken ve planlanmayan birçok etkileşimle iç içedir. Çocuklar beklenmeyeni anlayışla karşılamayı öğrenir ve yeni keşifler için fırsata dönüştürür.

- Merak

Ev dışı doğal ortamlarla haşır neşir olmak merak ve ilgiyi teşvik eder. Yıkılmış dev bir ağacın yanına gidip ne güçlü bir nesne olduğunu uzun uzun inceleyebilirler.

c) Dil ve okuryazarlık

- İletişim

Çocuklar manzara, yeryüzü, arkadaşları ve kendileri hakkında duygularını ve düşüncelerini paylaşmayı öğrenirler.

- İlişkilendirme

Çocuk çamurla meyveyle vb. nesnelere öğrenmenin zevkini tadar. Hem anı yaşar hem de çevresiyle tüm zihin ve bedenini kullanarak etkileşim kurar.

- Ekolojik okuryazarlık

Bir yıldan uzun süre doğal ortamı deneyimleyen çocuk oranın örüntülerini, döngülerini ve sistemini çözer. Oraya gelmeselerdi bunu yapamazlardı. Çamurlu olmanın anlamını, yağmur yağınca nehirde olacakları bilirler.

- Duyusal bağlantı kurmak

Evde kurulamayan pekçok duyuşsal bağlantı doğad vardır. Ormanın kokusu, yağmurun kafamıza düşüşü ve daha birçok deneyimle çocuk doğayla konforlu biçimde temas kurar.

- Fiziksel zorluklarla mücadele

Çok sayıda fiziksel zorlukla karşılaşır, üstünden geelmeyi öğrenir. Beden kapasiteleri de böylece gelişir.

- Mekansal ilişkiler

Yuva yapma gibi projeler çocuklara üç boyutlu düşünmeyi öğretir, şekillerle, örüntülerle çalışmak kolaylaşır. Bunlar aslında uygulamalı matematik alıştırmasıdır.

- Hikaye anlatımı

Kitap paylaşmayı, sözel anlatımlar yapmayı ve öykü anlatıcısı haline gelmeyi öğrenirler. Bir öykünün biçimini keşfetmek ve kendini öykü anlatıcısı olarak geliştirmek önemli bir okuryazarlık özelliğidir.

- Sorgulamak

Doğada yenilik çoktur. Çok soru oluşur ve yanıtları bulunmaya çalışılır. Çocuklarda bir sorgulama ve öğrenme arzusu meydana gelir. İlginç soru sormanın tek bir doğruyu bulmaktan daha önemli olduğunu bilirler. Böylece yeni keşifler, mucitler, bilim adamları ve problem çözücüler ortaya çıkar.

Ç) Sorumluluk ve çeşitlilik

- Katılım

Çocuklar ortak katılımımla ritüel, kural, öğrenme fırsatı geliştirirler.

- Kabul

Çocuklar kendi aralarındaki farkları ve doğadaki türler arasındaki farkları kabullenirler ve saygı duyarlar.

- Saygı

Çocuklar oyun alanlarını sevmeyi ve korumayı öğrenirler.

- Rıza ve sınırlar

Çocuklar oynarken arkadaşlarının kişisel sınırlarını fiziksel ve duygusal olarak tespit eder ve saygı duyar. Güvenli bulunmayı ve diğerlerine saygıyı bilirler (What will your child learn at Fresh Air Learning? adres: <http://www.freshairlearning.org/learning-outcomes>, Alındığı tarih: 03.03.2017).

Okul Adı: Little Nest Forest Preschool

Kapasitesi: Okul Öncesi (3-5 yaş) gruplar 6 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Sürdürülebilirlik ve çevreci bilinç ile çocukların fiziksel gelişimlerinin sağlanması, 3-5 yaş arası çocuklarda doğa sevgisi ve bilincinin oluşturulması. Çocukların işlerinin oyun olduğu inancıyla sürdürülmektedir.

Web site: www.littlenestforestpreschool.com/

Okul Adı: Nature Kindergarten

Kapasitesi: Anaokulu 28 çocuk

Finansman Kaynağı: Kamu

Tanıtım/ Vizyon: Royal Road Üniversitesinin ormanında sabahları 9-11.45 saatlerinde eğitim verilmektedir. Yerel alanda çocukların eğitimi esastır. Yerel öğretmenler ile ve yerel destekçiler ile geleneksel deneyimlerin paylaşılmasına esas oyun ve doğa eğitimi esastır. Pedagojik eğitim almış öğretmenler ve yerel öğretmenler eşliğinde eğitim.

Web site: www.naturekindergarten.sd62.bc.ca

Okul Adı : Saplings Outdoor Program

Kapasitesi : Okul Öncesi (2,5-6 yaş) gruplar 8-10 çocuk

Finansman Kaynağı : Özel

Tanıtım/ Vizyon: Batı Vancouwer'de doğa tabanlı eğitim programı uygulanmaktadır. Güvenli ve eğlenceli bir biçimde çocukların doğa eğitimini ve aktivitesi yapmasını sağlamak amacıyla. Doğanın çocuklar için en iyi eğitim metodu olduğu ilkesinde hareket etmektedirler.

E-mail: saplingsinfo@gmail.com

Web site: www.saplingsoutdoorprogram.ca

Okul Adı: Soaring Eagle Nature School

Kapasitesi: 4-18 yaş aralığında yıl boyunca 100 öğrenciye ve ailesine hizmet verecek ölçüde ve 6 öğrenciye 1 eğitici düşecek planlamada eğitim vermektedir. Ayrıca yaz kampları var.

Finansman Kaynağı: Devlet destekli

Tanıtım/ Vizyon: Doğal ortam içerisinde kendilerini tanımlarını ve kendilerine güven duymalarını desteklemek ve çevre bilinci oluşturmak.

E-mail: jenna@soaringeaglenatureschool.org

Web site: www.soaringeaglenatureschool.org +

Okul Adı: Terra Nova Nature Preschool

Kapasitesi: Okul Öncesi (3-5 yaş) gruplar 20 çocuk

Finansman Kaynağı : Devlet ve STK destekli

Tanıtım/ Vizyon: Terra Nova Rural Park alanında çocukların doğa ile direkt temas kurmalarını sağlayarak kendi becerilerini ortaya çıkartmalarını sağlamak ve sağlıklı ve özgüven sahibi çocuklar yetiştirmek. Doğal kaynakları ve sahip oldukları çevreyi öğrenmelerini sağlayarak çevre koruma kapsamında kendi fikirlerini oluşturmalarına yardımcı olmak.

Okul Adı: Victoria Nature School

Kapasitesi: Okul Öncesi (3-5 yaş) 25 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Haftanın 5 günü tam gün ve yarım gün şeklinde eğitim vermektedir. Çocukların doğa sevgisini ve doğa eğitimini amaçlamaktadır, gelişimlerine yardımcı olmak için yaş gruplarına özel aktiviteler sunmaktadır.

Web site: www.victoriannatureschool.com

New Brunswick

Okul Adı: Tir na nOg Forest School

Kapasitesi: Okul Öncesi (4-5 yaş) gruplar 10 çocuk, Aile programları Anne Çocuk programları da mevcut.

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Tir na nOg Orman okulu Roachville’de bulunan Lisa’s Playhouse Children’s Learning Center işletmesinin bir koludur. 100 dönümlük doğal bir orman alanı içerisinde çocukların doğa eğitimi ve aktiviteleri için hizmet vermektedir.

Web site: www.tirnanogforestschool.com

Ontario

Okul Adı: Guelph Outdoor Preschool and Kindergarten

Kapasitesi: Okul Öncesi ve Anaokulu (3-6 yaş) 50 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: 1 yıllık dönem içerisinde, haftanın 5 günü tam gün ve yarım gün şeklinde eğitim vermektedir. Çocukların doğa sevgisini ve doğa eğitimini amaçlamaktadır, gelişimlerine yardımcı olmak için yaş gruplarına özel okul öncesi, erken anaokulu ve anaokulu seviyelerinde aktiviteler sunmaktadır.

E-mail: info@guelphoutdoorpreschool.com

Web site: www.guelphoutdoorpreschool.com

Okul Adı: Maplewood Forest School

Kapasitesi: Okul Öncesi (3-12 yaş) 2-12 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Çocukların eğlenceli bir ortamda doğa eğitim almaları fiziksel ve zihinsel olarak gelişimlerinin desteklenmesi prensibinde hizmet vermektedir.

Web site: www.maplewoodforestschool.ca

Okul Adı: Tawingo College

Kapasitesi: Okul Öncesi ve Anaokulu 16 çocuk

Finansman Kaynağı: Özel

Tanıtım/ Vizyon: Sağlıklı, mutlu, özgüven sahibi çocukların yetiştirilmesini ve doğa ile dost, çevre bilincinin çocuklara kazandırılmasını hedefler. Okul öncesi programı doğal alanlarda yapılmaktadır. Anaokulu programı ise sınıflarda yapılmaktadır.

Web site: www.tawingocollege.net

4.7 Doğa Okulları ve Eko-Turizm

Ekoturizm; çevreye saygı ve duyarlılığın artırılması yoluyla, rekreasyonel turizm kaynaklarının gelecek nesillere aktarımını ve bu sırada yerel halkın refahını ve bütünlüğünü geliştirmeyi hedefleyen, sosyal sorumluluk duygusu içerisinde ölçülü, çevreye duyarlı, yaşama saygılı ve akılcı bir turizm politikası olarak tanımlanmaktadır (Daş ve diğerleri 1997).

Ekoturizm terimi 1983 yılında Hector Ceballos-Lascurain tarafından ortaya atılmış ve başlangıçta, göreceli olarak eğitimin vurgulandığı, bozulmamış, tahrip edilmemiş alanlarda doğaya dayalı seyahat olarak tanımlanmıştır. Ekoturizm, turizm aktivitelerini teşvik ederken doğal çevreyi korumayı amaçlar. Çevresel bakımdan yönlendirilmiş bir turizm formudur. Doğa turizmi olarak da adlandırılır. Fakat ekoturizm doğa turizmi sınırlarının ötesinde özel olarak çevre koruma üzerinde yoğunlaşır. Ekoturizm, prensiplerini ve gerekliliklerini yerine getirmek oldukça zor olmasına rağmen, geliştiği ülkelerde biyolojik çeşitliliği ve ekosistem fonksiyonlarını korumaya katkıda bulunabilir (Gössling, 1999).

Sürdürülebilir planlama anlayışı son 30 yıl içinde ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik anlayışına göre, insan uygarlığı, doğal çevrenin bütünlüklü bir parçasıdır ve varoluşunun sürekliliği için doğayı korumak ve sürdürmek zorundadır. Sürdürülebilir planlama bu anlayıştan hareketle, koruma ilkelerini tasarıma dökerek günlük yaşama uygulanmasını ve geliştirilmesini amaçlar. Sürdürülebilir planlama ile eşel anlamda kullanılan sürdürülebilir kalkınma, bugünün ihtiyaç ve beklentilerinin, gelecek nesillerin ihtiyaç ve beklentilerinden ödün vermeksizin karşılanması olarak ifade edilmektedir. Bu yönelim, doğa ile planlama, çevresel bakımdan duyarlı planlama, bütünlüklü kaynak yönetimi gibi kavram ve anlayışları da geliştirmiştir (Brindley 1991, Angell 1992).

Ekoturizm; peyzajı, bitkileri ve hayvanları hayranlıkla seyretmek, araştırmak amacıyla bozulmamış doğal bölgelere yolculuk ile o yerlere özgü kültürel etkinlikleri tanımaktır. Ekoturizm; doğayla doğrudan kontak kurarak gözlem, bilgi edinme ve yorumlamayı içine alır (L'ecotourisme Equestre, 2000).

Büyükşehirde yetişmiş, doğa ile ilişkisi oyun parkları ve okul bahçelerinden ileri geçmemiş, doğal yaşam ve doğal çevre hakkında sadece kitaplardan ve dijital ortam

üzerinden bilgisi olan çocukların etkileşim kurmadığı ya da hayatı boyunca görmediği bir ağacı, bir hayvanı korumaya çalışması ne kadar mümkün olabilir? Aynı çerçevede bakıldığında yerel ve kırsal yaşam kültüründen uzak yaşamış çocukların bu çevreler ile etkileşim kurduğunda empati kurabilmesi ve bu kültürü benimseyerek korunması için çaba sarfetmesi mümkün olabilir mi?

Doğa okulları geniş çerçevede bakıldığında eko-turizm prensipleri çerçevesinde destekleyici bir anlayışla kurulan yapılar olarak öne çıkmaktadır. Eko-turizmin temel kriterlerini gerek oluşumu, gerekse misyonu açısından desteklemektedir. Eko-turizmin 3 temel prensibi (Megan WOOD, 2002); Eğitim, kırsal kalkınma ve kültürün korunması prensipleri ele alınırsa doğa okullarının eğitim kurumu kimliği taşıması, gerek bünyesinde bulunan öğrencilere gerekse eğitim görevlileri için sürekli bir eğitim prensibi olması, kurulacak olan doğa okullarının kurulacağı yerlerdeki kırsal nüfusa getireceği istihdam, gerçekleşecek ziyaretler ile ekonomik olarak katkı sağlaması ve yatırımlara kaynak değer oluşturması bakımından kırsal kalkınmayı destekleyici olması, Kurulacak okul yakınında yaşayan yerel halkın kültürel miraslarının tanıtılması ve anlatılması ile de yerel kültürlerin korunması ve yeni nesillere aktarılması mümkün olacaktır. Ayrıca kırsal yaşam standartlarını bilmeyen, büyükşehirlerde doğadan uzak çocuklar ile yöresel şartlar içerisinde kent yaşamından uzak olan çocukların kültürel alışverişleri ile de sosyal olarak bir rol üstlenecektir.

Doğa okulları misyon olarak kullanıcılarına doğal ortamda serbest zaman geçirme, etkileşim kurma, doğayı korkulan bir ortam anlayışından çıkartarak katılımcılarının ilerleyen yaşlarda, boş zamanlarında doğaya ve kırsal alanlara ziyaret etmek için bir köprü görevi görmesi ile bilinçli ve doğa sevgisi ile yapılacak bu ziyaretlerde ekoturizm prensipleri çerçevesinde katkı sağlayacaktır.

4.7.1 Eğitim turizmi ve doğa okulları

Eğitim Turizmi Nedir? Eğitim turizmi (Education tourism or Edutourism) " Katılımcıların doğrudan bir öğrenim deneyimine katılmak birincil amacı ile seyahat ettiği bir program" olarak tanımlanır (Bodger, (1998)). Eğitim turizmi ekoturizm, kültür turizmi ve öğrenci değişim programları gibi bazı turizm çeşitlerini de kapsar. Eğitim amacıyla seyahat etme fikri yani bir fikir değildir (Gibson, 1998; Holdnak &

Holland, 1996; Kalinowski & Weiler, 1992). Turizm pazarındaki popülaritesinin hızla artması beklenmektedir (Gibson, 1998; Holdnak & Holland, 1996). Eğitim turizmi, insanların kendilerini belli bir alanda geliştirmek, bir şeyler öğrenmek ve kariyer yapmak için belli bir bölgeye veya ülkeye gitmeleri ile gerçekleşen bir turizm çeşitidir. Turizm literatürünü incelediğimizde eğitim turizminin "belli bir bölgede herhangi bir öğrenme deneyimine katılma amacı olan bir grubun o bölgeye seyahatlerini kapsayan program"(Kozak, M. A. ve Bahçe, A. S. (2009)) şeklinde tanımlanır. Dünya'da birçok ülkede eğitim turizmi yaygın durumdadır. Bu ülkelerden bazıları ise İngiltere, ABD, İsveç, Avustralya ve Kanada'dır. İnsanlar bu ülkelere her türlü eğitsel faaliyetler için gitmektedirler. Eğitim turistleri lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi almak için ya da dil okullarında eğitim almak için, kimileri konferanslara katılmak için,"internship" olarak bilinen "staj" programlarına katılmak için giderler.

Eğitim Turizmi son yıllarda pazarda payını ciddi boyutlarda artıran turizm alanlarından biri oldu. UNESCO verilerine göre 1975'te dünya genelinde 800 bin öğrenci eğitim turizmi kapsamında ülkelerinin dışına seyahat ederken günümüzde 4 milyon öğrencinin eğitim amaçlı seyahat ettiği biliniyor. Uluslar arası öğrenci pazarında dönen miktar ise 160 milyar dolarlarda. 2020'de öğrenci sayısının 7 milyonu, bütçenin ise 280 milyar doları bulacağı öngörülmüyor (<http://www.2eylul.com.tr/turizm/egitim-turizminde-merkez-olabiliriz-h57932.html>, Alındığı Tarih: 01.04.2017).

Hızlı bir şekilde gelişen ve değişen dünyada, yerel kültürlerin tanıtılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması son derece önem kazanmaktadır. Eğitim artık duvarlar arasından çıkarak yeni bir anlayış ile uygulamalı bir eğitim modeli haline dönüşmektedir. Bu bağlamda eko-turizm aktiviteleri ve eğitim turizmi incelendiğinde uluslararası ilişkilerin kurulmasında, kültürlerin tanıtılması ve tanınmasında, çevreciliği ve doğayı duvarlar içinde değil birebir etkileşimle tanınması için doğa okulları bir kapı olacaktır. Doğa okulları ile daha sağlıklı ortamlarda eğitim verilmesi, doğanın pozitif katkıları ile daha etkili eğitim sunulması sağlanabilir. Bir ağacı, bir çiftlik hayvanını veya doğada hayatta kalma yöntemlerini hatta yabancı dil eğitiminde bile doğa okulları etkin bir şekilde kullanabilir.

Normal işleyişi çerçevesinde dışardan katılımcılar ve programlar ile birlikte doğa deneyimlerinin paylaşılması eğitim alınması birçok açıdan etkin bir yöntem olacaktır. Zengin kültürümüzün ve eşsiz doğamızın gelecek nesillere ve yabancı konuklara anlatılmasında ve gösterilmesinde doğa okulları etkin bir şekilde kullanılabilir ve eğitim turizmi ile ülke ekonomisinde bir katma değer yaratması sağlanabilecektir.

4.7.2 Kampçılık ve doğa okulları

Kampçılık,” Doğa sporlarının ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanda heyecan, coşku ve bazı anlarda ise bağımlılık yapar. Doğanın koynunda yapacağınız bir kamp aktivitesi esnasında öğreneceğiniz, kent yaşamınızı da oldukça kolaylaştıracaktır. Kampta geçirdiğiniz bazen hoş, bazen bunaltıcı anlar esnasında edineceğiniz yeni beceriler ile, hayatınızı renklendirecek ve daha yaşanır hale getireceksiniz. Doğanın ortasında güven içerisinde kalabileceğiniz, geçici bir yuvayı, kısa süreliğine de olsa yaşanır hale getirme gayretleriniz size, o ana kadar hiç tatmadığınız tatları keşfetme fırsatı da verecektir “(<http://samdak.org/genel/egitim-2/dagcilik/kampcilik/kampcilik-nedir?>, Alındığı Tarih: 04.04.2017).

Kampçılık hem spor amaçlı hem de eğlence-dinlenme amaçlı yapılan bir açık hava aktivitesidir. Spor amaçlı kampçılık; dağcılık, mağaracılık, bisiklet ve avcılık gibi diğer açık hava sporları ile iç içe olduğu kadar tek başına da yapılır. Eğlence-dinlenme amaçlı kampçılık; şehir hayatından bunalan insanların, doğanın içinde kısa bir süre de olsa soluk almalarına, rahatlamalarına, aileleri ve arkadaşları ile güzel vakit geçirmelerine; büyük otellerin, şehirleşmiş tatil yörelerinin sunamayacağı tatları denemelerine olanak tanır. İster spor amaçlı ister eğlence amaçlı olsun kampçılık, doğa yürüyüşü, tırmanma, kamp teçhizatı ile uzun mesafe yürüme gibi aktiviteleri gerçekleştirmek için fiziksel kondisyona ek olarak planlama, keşfetme, hayatta kalma gibi bilgi ve becerileri gerektiren bir aktivitedir (<http://kampatlası.blogspot.com.tr/p/kampcilik.html>, Alındığı Tarih: 02.04.2017).

Kamp, tatilinizi geçirmek için harika bir yoldur: eğlenceli, kolay ve ucuzdur ve çocuklar kamp yapmayı sever. Uyumadan önce yıldızları görürsünüz ve kuş seslerine karşı uyanırsınız. Kırsal ortamın keyfini çıkararak, aile ya da arkadaşlarla yerel turistik yerleri ziyaret etmek, yeni insanlarla tanışmak ve kamp ateşi etrafında kaliteli

vakit geçirebilirsiniz (<https://www.campsites.co.uk/guides/camping-for-beginners/why-go-camping>, Alındığı Tarih: 04.04.2017).

Doğa okulları eğitim sistemi ve içeriği ele alındığında günübirlik eğitimlerin yanı sıra bünyesinde düzenlenecek faaliyetler ile çocuklara ve gençlere kampçılığın temel prensiplerinin yanında düzenlenecek hafta sonu ve yaz programlarıyla birlikte kampçılık faaliyetleri de düzenlenerek daha çok doğa ile zaman geçirmek ve doğa ile iç içe olma imkanı sunacaktır. Geleceğin doğa gezginleri ve kampçılarının temeli doğa okullarında atılacaktır. Basit anlamda doğada kalma, ateş yakma, doğayı koruma ve doğa sevgisi ile birlikte sunulacak olan gelişimler ile birlikte daha etkin bir eğitim sunulacaktır. Kampçılığın doğasında olan birlik beraberlik, doğada kalma ve grup etkileşimi ile sosyal yönden giderek zayıflayan ilişkilerin kuvvetlenmesi, doğa içerisinde daha çok çevre bilinci oluşturularak çocuklara ve gençlere doğa sevgisinin aşılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

4.7.3 Kırsal turizm ve doğa okulları

Kırsal turizm ; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm türüdür. O yüzden çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir (Soykan, (1999)).

Türkiye’de son yıllarda turistik kıyı merkezleri ve büyük kentlerin çevresindeki köyler, antik kentlerin yakınlardaki kırsal yerleşmeler, yol kenarlarındaki köyler, kasabalar, turizme artık yabancı değillerdir. Kır lokantaları ve alışveriş sergileri, hatta balık çiftlikleri ve kırsal yollar, turistlerle veya günübirlikçilerle tanışmışlardır. Bireysel geziler yanında, bu tür yerlere ya da onların içinde bulunduğu kırsal alanlara seyahat acentaları tarafından günlük geziler düzenlenmektedir. Öte yandan ciddi projelerle (örneğin: Kayaköy/Fethiye) eski köy kalıntılarının canlandırılmasına gidilmekte, Şirince köyü (Selçuk/İzmir) gibi bazı köylerde ise konaklama, kültür mirası evlerde gerçekleştirilmektedir (Soykan, (2001)).

Günümüzde turizm-çevre ilişkileri hakkında en çok konuşulan konulardan biri de “sürdürülebilirlik” üzerinedir. Sürdürülebilir turizmin klasik turizm anlayışından farkı, gidilen yerin insanları ile onların yaşam ortamlarında beraber olmak, kültürü

olduğu gibi kabul etmek ve doğa içinde konfor yerine, doğanın verdikleriyle yetinmektir. Bir ziyaret yerinin sürdürülebilirlik niteliğini taşıyabilmesi; çevrenin kalitesine, çevrenin tüm kaynaklarından “koruma-kullanma dengesi” nin sağlanarak yararlanılmasına ve turisti o yeri ziyaret etmeye motive eden tüm değerlerin devamlı bir süreç halinde korunmasına bağlıdır (Köfteoğlu, (1999)).

Son zamanlarda kırsal turizm potansiyelinin artması, Őehir hayatından sıkılan insanların Őehir yaşantısından uzaklaşarak kırsal alanları ziyaret etmeleri ile kırsal turizm önemli bir yer kazanmaktadır. Sağlıklı yaşam ve sağlıklı beslenme yanında trafik ve Őehir gürültüsünden kaçarak günubirlikte olsa kırsala yapılan ziyaretler artmaktadır. Bu bağlamda dođa okulları prensip olarak çocuklar ve gençler için kırsal yaşam Őartlarını görmeleri, kırsal yaşam standartlarında bir gün geçirmeleri, kültürel faaliyetler ile birlikte kırsal kültürü öğrenme ve deneyimleme fırsatı bulmaları ačíısından son derece önemlidir.

Bunun yanı sıra çocukları doğa okullarında zaman geçirirken ebeveynlerinde kendilerine serbest zaman bulmaları onlarında kırsal alanlarda vakit geçirerek gerek kültürlerin yaşatılmasında gerekse kırsal kesime ekonomik katkı sağlayarak yerel halkın ekonomik olarak gelişmesini sağlayabilecektir.

4.7.4 Sağlık turizmi ve doğa okulları

Erken eğitim konusunun öncülerinden Profesör John M. Davis gibi eğiticilerin ortak olarak desteklediği Davis (1988) " doğa ve doğal malzemelerin birebir etkileşim sonucunda deneysel olarak çocukların öğrenme ve gelişmesinde büyük önem taşıdığı" görüşü ortaya çıkmaktadır. Orman okulunun en büyük faydalarından birini "çocuklara, gençlere ve yetişkinlere ulaşmak ve bir ormanlık ortamında deneyimlerini birebir öğrenme, güven ve iç saygılarını geliştirmek için düzenli fırsatlar sunan ilham verici bir süreç" olarak tanımlamaktadır (Forest Education Initiative, (2007)).

Yapılan bir araştırma da; İskoçya’da ve batıda dünyanın gelişmiş ülkelerinde çocukların büyük bir kısmının fiziksel olarak yeteri kadar aktif olmadıkları, çocukluk döneminde fiziksel aktivitenin yetersiz seviyede olmasının kısa ve uzun vadede olumsuz sağlık etkilerinin olduğu, bunun önemli bir toplum sağlığı sorunu olduğu; Düşük seviyelerde fiziksel aktivitenin kalp-damar hastalıkları, tip 2 diyabet ve bazı kanser hastalıkları ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (WHO 2004).

Yukarıda verilen bilgilerin ışığında sürekli olarak gelişen, büyüyen şehirlerde çocuklarımızın gelişen teknoloji ile birlikte rutin ve monoton hayatların içerisinde sürüklenmekteyiz. Şehirler hızla büyüyor, yeşil alanlar hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Hızla gelişen teknoloji insanlığa sayladığı faydaların yanında teknoloji bağımlısı, teknolojik sosyal bireyler çoğalıyor. İnternet, sosyal paylaşım siteleri, oyunlar ve birçok teknolojik yenilik bilgiye ulaşmayı kolaylaştırırken bu kaynaklara bağımlı bireyler yaratıyor. Özellikle büyükşehirlerde gün içerisinde zamanın çoğunu trafikte, ofiste, okulda geri kalan büyük kısmı ise bilgisayar, telefon ve iletişim araçlarının başında geçmektedir. Tüm bu bilgilerin ışığında daha az hareket eden, daha çok tüketen toplumlarda özellikle bu toplumların genç bireylerinde obezite, şeker hastalığı, kalp damar hastalıkları, solunum hastalıkları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi ciddi rahatsızlar her geçen gün artmaktadır.

Ayrıca büyükşehir hayatı içerisinde gerek çocuklar gerekse ebeveynler tamamı ile doğadan uzak, beton yığınları arasında, iş hayatının koşturmasında yoğun günler geçirmekte ve bu yoğunluğu ve stresi atmak için hafta sonları ve tatillerde gerek kahvaltıda, gerek piknik adı altında doğaya ve doğal alanlara yönelmektedirler. Ancak büyükşehir hayatına alışmış çocuklar ve bireylerde doğal yaşama karşı bir korku oluşmakta ve bu faaliyetler genellikle yeme içme faaliyetleri ile sınırlı kalmakta ve amacından uzaklaşmaktadır.

Çocuklar ile birlikte bu eğitim programı ebeveynlerinde doğal yaşam ve bu konuda bilgi almalarını sağlamak ve günlük yaşamın stresinden korunmaları için bir yol göstermek bu programların önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda doğa okulları misyonuna bir ek olarak farklı bir açıdan da sağlık turizmi ile ilgili olarak etkin bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Sağlık hareketliliği Dünya’da bilinen en eski hareketliliklerden birisidir. Özellikle savaş sonrası tedavi ve zindelik kazanma amacıyla sağlık hareketliliği olurken, sanayi devrimi ile birlikte bireylerin gelir düzeyinin artmasıyla şifalı ve sıcak suların olduğu bölgelere doğru hareketlilik çoğalmıştır. 19. Yüzyılın ortalarına doğru modern tıbbın gelişmesiyle birlikte medikal anlamda da hareketlilikler artmaya başlamıştır. Günümüzde ise, gelişen ve ilerleyen turizm sektörü kapsamında ele alındığında sağlık turizmini, dört ana başlık altında toplanılabildiği görülmektedir. Termal turizm, engelli turizmi, yaşlı turizmi ve medikal turizm; sağlık turizmini oluşturmaktadır (KOSTEPEN, A. Ve Z. Oter. 2015). Bu tanım çerçevesinde sağlık

turizminin ana başlıkları altında doğa okullarınıda değerlendirebilir ve giderek büyüyen sağlık turizmi içerisinde lokasyonların geliştirilmesi ve kurulacak doğa okullarının ulusal bir proje yerine uluslararası bir çerçevede incelenmesi ve geliştirilmesi düşünülebilir.



5. TÜRKİYE İÇİN PİLOT OKUL ÖNERİSİ

Önceki bölümlerde verilen tüm bilgiler ışığında, modern yaşam standartları ve beraberinde getirmiş olduğu sanayileşme, hızlı kentleşme, yeşil alanların kaybolması veya şehir merkezlerinin yeşil alanlardan uzak olması, iş ve yaşam standartları çerçevesinde zaman eksikliğinden kaynaklı kısır döngüde yaşanan hayatlar, teknolojideki hızlı gelişme ile birlikte ortaya çıkan doğa yoksunluğu, ekran bağımlılığı ve bunların sonucu olarak ta özellikle genç nüfusta gözlemlenmeye başlayan tip2 diyabet, obezite, DEHB, solunum yolu rahatsızlıkları gibi birçok rahatsızlık büyük bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genç nesilleri bu tip rahatsızlıklardan korumak, kaybolan sosyal ilişkilerin yeniden gün ışığına çıkartılması, metropollerde yaşayan ve sanayileşme ve kentleşmenin bir sonucu olarak dar bir yaşam alanına sıkışan ve birçok modern kültür hastalıkları pençesinde sıkışan genç nesil ve çocukların daha sağlıklı bir yaşam standardına kavuşması için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin tamamına yakınında uygulanan doğa okulu, orman okulu konseptinin ülkemizde de uygulanmaya başlanması bir gereklilik arz etmektedir.

Bu bağlamda Türkiye için gerekli kriterlerin belirlenmesi, pilot bölge ve okulların seçilmesi, yurtdışında uygulanan ve geri dönüşleri alınmış olan sistemlerin araştırılarak ve seçilecek yerlerdeki konseptler pedagojik ve sistematik olarak incelenmek suretiyle bir örnek model oluşturulması gerekmektedir. Özellikle Türkiye’de hızlı sanayileşen ve milyonluk nüfuslara ulaşan büyükşehirler yakınlarında genç nüfusun istatistikî değerlerinin incelenmesi, sorunun ortaya çıkartılması ve modellemeler neticesinde uygun konsept ile beraber pilot uygulamaların biran önce hayata geçirilmesi gerekmektedir. Her ne kadar dünyada bu konseptin uygulanmasına uzun yıllar önce başlanmış olması Türkiye açısından geç kalmışlık olarak ortaya konulsa da, yabancı ülkelerin bir çoğunda yapılan uygulamaların ve bu uygulamalara ait olan gözlem ve verilerin bulunması ise uygulanacak konsept ve uygulamanın başarıya ulaşmasında olumlu bir etken olarak önümüze çıkacaktır.

Bu süreç içerisinde kamu kurumlarının, belediyelerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, özel eğitim kurumlarının ve bireylerin bir ortak payda altında toplanması ve birlikte hareket etmesi son derece önem arz etmektedir. Mutlak

başarıya ulaşılmasında toplumun her kesimine bu projenin iyi anlatılması, ülkenin giderek büyüyen ortak sorunu olarak gençlerimizin ve çocukların yüz yüze oldukları bu rahatsızlıkların ve problemlerin iyi anlatılması ve birçok kurumun farklı farklı yürütmekte olduğu benzer sosyal projelerin ortak bir çatı altına alınarak entegrasyonunun sağlanması ile birlikte başarılı bir çalışma yürütülmesi hedeflenmelidir.

Bu proje çıktıları ve hedefleri kamu kurumlarının (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığının vb.) çalışma programlarına ve kalkınma planlarına dahil edilmelidir.

Üniversiteler ise ilgili kürsülerde gerekli çalışmaların ve araştırmaların yapılması, uygulama alanlarında ihtiyaç duyulacak gerekli pedagojik eğitim almış personelin eğitilmesi, sağlık personelinin eğitilmesi, uygulamaların izlenebilirliğinin sağlanması, verilerin incelenmesi ve teknik olarak takibinde etkin olarak sistemin içinde yer almasının sağlanması gerekmektedir.

Bu bölümde yukarıda açıklanan bilgiler doğrultusunda, Türkiye için pilot doğa okulu uygulamasında öncelikli belirleme kriterleri, mevcut eğitim sistemine entegrasyonu, nihai katılımcıları, belirlenen kriterler çerçevesinde pilot bir il belirlenmesi ve gerekçesi üzerinde durulacak ve belirlenen bir pilot bölge için bir konsept ortaya konulmaya çalışılacaktır.

5.1 Belirleme Kriterleri

Orman okullarının uygulamasının izlenmesi, Türkiye şartlarına entegrasyonunun sağlanması ve örnek okul projesinin hayata geçirilmesi aşamasında ilk olarak ele alınabilecek en önemli kriterler; Nüfus yoğunluğu, sanayileşme, hava kirliliği oranı, sağlık bakanlığınca eğer yapılmış ise obezite, solunum hastalıkları ve diğer bağıl rahatsızlıkların görülme katsayıları, alınan göç oranı, şehirleşme ve büyüme katsayıları birer değer olarak alınabilir.

Kırsal yaşamın yakınında olan belirli nüfus yoğunluğunun altındaki gelişmekte olan şehirlerde genç nüfusun ve çocukların doğa okulu paralelinde aktivitelere daha yatkın olmaları, yaşam standartları ve gerekleri gereği açık alan ile daha tanışık ve iç içe olmalarından dolayı ilk olarak seçilecek pilot şehirde, şehirleşmenin giderek artan

bir ivmede olması, dış göç olan bir sanayi şehri olması ve bunun paralelinde hava kirliliği, trafik ve gürültü kirliliğinin çok olduğu büyükşehirlerin seçilmesi örnekleme ve sonuç gözlemlenmesi açısından son derece önemlidir.

Büyükşehirlerin içerisinde barındırdığı hareketsiz yaşam koşulları, yoğun nüfus yapısından dolayı gürültü kirlenmesinin yaşandığı, yaşam alanlarında az olan yeşil alanların büyük binalar ile çevrili ve yapay alanlar olması ve bireylerin zamanın çoğunun trafikte, işte, okulda verimsiz olarak geçirilmesi zorunda kalınan yerler olmasından dolayı seçilecek olan pilot bölgede ve yapılacak olan pilot okul uygulamasında sonuçların gözlemlenmesi ve geri dönüşlerin daha net veriler ile elde edilmesi açısından son derece önemlidir.

Bu kriterler göz önüne alındığında pilot bölgenin belirlenmesinde nüfus yoğunluğunun ve bunun paralelinde kentleşme ve hava kirliliğinin çok olduğu, hızla büyüyen ve göç alan metropollerde ilk uygulamanın yapılmasının uygun olacağı açıkça gözükmemektedir. İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli gibi nüfus olarak sürekli göç alan, kentleşmenin, trafiğin, sanayileşmenin sürekli arttığı büyükşehirlerden birinin seçilmesi uygun olacaktır. Aynı zamanda seçilecek olan bu şehirde, yakın mesafede ulaşılabilir ve doğa okulu olarak dizayn edilebilecek kent ormanı, milli park, tabiat parkı veya ağaçlık alanların da tespitinin yapılması önemlidir.

Pilot şehir belirlenmesi ile birlikte, pilot okul alanları belirlenerek, belirlenecek olan okul alanlarının güvenli ve düzenli bir şekilde çocukların ulaşımının sağlanabileceği yerler olmasına özen gösterilmelidir. Bu programlardaki ana amaçlardan biride düzenlenecek olan aktivitelerin sürekli ve periyodik olarak yapılmasıdır. Bu bağlamda öncelikli olarak İstanbul, İzmir ve Kocaeli illeri pilot il olarak öne çıkan büyükşehirlerdir.

Nüfus sayımları ve büyükşehir sınırları dikkate alındığında ve önceki yıllarda yapılan sayımlara göre kırsal alan ve kent merkezinde yaşayanların oranlarına bakıldığında bu 3 il içinde kırsalda yaşayan nüfusun azaldığı, yüksek oranda dış göçe maruz kaldığı, sanayileşmenin ve kentleşmenin etkisi olarak hava kirliliği ve diğer olumsuz etkenlerin sık olarak rastlandığı ortadadır.

Bu illerde seçilecek olan pilot okullarda ve uygun olarak bu pilot okullara yakın doğal ortamlarda oluşturulabilecek bir doğa okulu, program çıktılarının izlenebilirliği,

bu şehirlerde bulunan üniversitelerce takip edilebilirliğinin kolaylığı açısından önemlidir.

Kocaeli il nüfus bilgileri												
Yıl	Toplam	Değişim	Sıra	Oran	Kır - Şehir			Erkek - Kadın				
1965 ^[3]	335.518	—	40	%1.07	198.987	%59	%41	136.531	177.915	%53	%47	157.603
1970 ^[4]	385.408	%15 ▲	39	%1.08	197.223	%51	%49	188.185	204.040	%52.9	%47.1	181.368
1975 ^[5]	477.736	%24 ▲	34	%1.18	222.179	%47	%53	255.557	254.643	%53.3	%46.7	223.093
1980 ^[6]	596.899	%25 ▲	29	%1.33	278.873	%47	%53	318.026	311.837	%52.2	%47.8	285.062
1985 ^[7]	742.245	%24 ▲	24	%1.47	330.328	%45	%56	411.917	383.691	%51.7	%48.3	358.554
1990 ^[8]	936.163	%26 ▲	18	%1.66	353.604	%38	%62	582.559	486.436	%52	%48	449.727
2000 ^[9]	1.206.085	%29 ▲	15	%1.78	483.180	%40	%60	722.905	625.309	%51.9	%48.2	580.776
2007 ^[10]	1.437.926	%19 ▲	12	%2.04	543.684	%38	%62	894.242	728.590	%50.7	%49.3	709.336
2008 ^[11]	1.490.358	%4 ▲	12	%2.08	97.625	%7	%93	1.392.733	756.092	%50.7	%49.3	734.266
2009 ^[12]	1.522.408	%2 ▲	11	%2.1	99.656	%7	%93	1.422.752	771.502	%50.7	%49.3	750.906
2010 ^[13]	1.560.138	%2 ▲	11	%2.12	100.366	%6	%94	1.459.772	788.267	%50.5	%49.5	771.871
2011 ^[14]	1.601.720	%3 ▲	11	%2.14	101.762	%6	%94	1.499.958	812.302	%50.7	%49.3	789.418
2012 ^[15]	1.634.691	%2 ▲	11	%2.16	107.284	%7	%93	1.527.407	828.071	%50.7	%49.3	806.620
2013 ^[16]	1.676.202	%3 ▲	11	%2.19	0	%0	%100	1.676.202	849.465	%50.7	%49.3	826.737

Değişim, bir önceki nüfus sayımına göre artış veya azalış yüzdesidir. Sıra, Kocaeli il nüfusunun Türkiye illeri arasındaki sıralamasıdır. Oran, Kocaeli il nüfusunun, Türkiye nüfusuna oranıdır.

Tablo 5: Kocaeli İlinin 1965-2013 arası nüfus istatistikleri

(<http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/KOCAELI.pdf>, Alındığı Tarih: 06.04.2016)

5.2 Eğitim Sistemine Uyarlanması

Doğa okullarının dünya genelinde uygulama örneklerine bakıldığında birçok ülkede eğitim müfredatına ek olarak düzenlenen politikalar ile birlikte eğitim sisteminin içerisinde okul öncesi eğitiminde ve ilkökul düzeyindeki gençler ve çocuklarda zorunlu eğitim programının içerisinde bulunduğu, daha üst seviyelerde ise gönüllülük prensibinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Okul öncesi çocuklar için genellikle haftada bir yarım gün ve ilkökul düzeyi gençler için ise haftada bir tam gün olmak üzere sürekli ve düzenli olarak gerçekleştirilmelidir. Yurtdışı uygulamaları genellikle devlet, devlet-özel sektör ya da özel sektör şeklinde görülmektedir.

Çalışmanın eğitim müfredatına eklenmesi ve öncelikli olarak izlenebilirliği ve geri dönüşlerin alınarak değerlendirilmesi için pilot uygulamanın öncelikli olarak milli eğitim müfredatına paralel ve milli eğitim ile birlikte belirlenecek pilot okullarda başlaması daha uygun olacaktır.

Hali hazırda Milli Eğitim Bakanlığı'nın da yürütmüş olduğu çocukların ve gençlerin sağlıklı beslenmelerini ve sağlıklı yaşamalarını hedefleyen ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Obezite Diyabet ve Metabolik Hastalıklar Daire Başkanlığı ile birlikte yürüttüğü “Beslenme Dostu Okul Projesi”, “Sağlıklı Yaşam Projesi”, “Okullarda Diyabet Eğitimi” gibi birçok sağlık projesine sahiptir.

Bu bilgiler ışığında ve yürütülen projelere ek ve katkı sağlayacak bir proje olarak doğa okullarının öncelikle okul öncesi ve ilkökul çağındaki sınıflarda başlanmak üzere diğer kurumlar ve katılımcılar ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına eklenerek başlanması şu an büyük bir çoğunluğu diyabet, obezite, DEHB, solunum hastalıkları ve ekran bağımlılığı tehdidi altında bulunan genç nesiller için önem arz etmektedir. Kurulacak olan orman okullarında pedagojik eğitim almış personellerin ve eğitimcilerin çalışacak olması ayrıca istihdam yönünden de katkı sağlayacaktır.

Doğa Okulu projesinin Milli Eğitim Bakanlığı sistemine ve müfredatına aplane edilmesi sırasında belirleyici protokoller ile birlikte proje kapsamında ortak paydaş olacak ve katkı sağlayacak birimler ile birlikte de protokoller düzenlenmelidir. Örneğin; belirlenen okullara yer tahsisi konusunda ilgili belediyeler ve Orman Genel Müdürlüğü ile birlikte protokoller hazırlanmalı, yetişmiş personel temini, orman okulu çıktılarının incelenmesi ve akademik olarak sonuçların ortaya konulması konusunda üniversiteler ile ortak protokoller yapılmalıdır. Sivil toplum kuruluşları ve özel kurumlar ile birlikte de sosyal sorumluluk projesi çerçevesinde ortak girişimlerde bulunulması önemlidir. Yapılacak olan bu çalışmanın tek bir çatı altında kamu kurumlarının, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşları ve derneklerin ve halkın katılımı ile desteklenmesi ortak bir sorun olarak gelecek nesillerimizi tehdit eden tehlikelere karşı önemli bir çalışma olacaktır.

Türkiye genelinde metropollerin bazılarında benzer özel girişim uygulamaları bulunmaktadır. Yapılacak olan çalışma ile bağımsız olarak yapılan bu girişimlerinde lisans ve milli eğitim bakanlığı standartlarında denetlenmesi sağlanacaktır.

Eğitim sistemine eklenecek olan değişiklikler ile belirli yaş aralıkları gruplarında düzenli bir şekilde doğa okulu ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi, yıllık, aylık, haftalık verilerin incelenmesi, pedagojik olarak değerlendirmelerin yapılması ve görülen eksikliklerin giderilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Doğa okulu konsepti sadece çocuklar ve gençler için değil eğitimcilerin eğitilmesinde de önemli bir araştırma konusu oluşturmaktadır. Ayrıca sağlık alanında da modern çağın hastalıklarına karşıda araştırma konusunda önemli bir rol alacaktır.

5.3 Katılımcılar

Planlanan program çerçevesinde yapılacak olan çalışmaların başarıya ulaşabilmesi, daha çok alana yayılması için kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarının, özel ve tüzel kişilerin katılımı şarttır. Toplumsal bir soruna tek bir kurum gibi hareket ederek çözüm aranması mutlak başarının sırrı olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde birçok farklı kurum, kuruluş, özel ve tüzel kişilikler bünyesinde ülke genelinde obezite, DEHB, diyabet, astım gibi modern çağın hastalıkları ile ilgili olarak eylem planları yapılmakta, bilimsel çalışmalar yürütülmektedir. Aynı hedefe ulaşmayı amaçlayan ancak farklı yollar seyreden bu yapıların birleşmesi ve beraber hareket etmeleri ile birlikte uygulama noktasında dünyanın diğer ülkelerine göre geç kaldığımız ama mevcut durum itibarıyla bir an önce başlayarak bu açığı kapatabilecek konumu ülkemiz ve geleceğimiz için son derece önemlidir.

Eğitim sistemi ve diğer faktörler göz önüne alındığında yapılacak olan doğa okulu çalışmasının katılımcıları; Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Üniversiteler, Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları ve Dernekler, Yurt Dışı Doğa Okulları, Uluslararası Doğa Okulu Dernekleri öncelikli olarak tek bir çatı altında ve ortak belirlenen bir rota üzerinde hareket etmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı; müfredatında yapılacak olan değişikliklerle doğa okullarını zorunlu eğitimin içerisinde ve okul öncesi eğitimde uygulanması için gerekli yasal şartların oluşturulması, pedagojik eğitimi personellerin yetiştirilmesi ve projede ana ortak olarak görev almalıdır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı; Ülkemizde orman alanlarının tamamına yakının kamu yönetim sisteminde bulunmasından dolayı gerekli olan yerlerde doğa okullarının kurulacak olduğu alanların belirlenmesi, tahsis edilmesi, doğallıklarını koruyarak düzenlenmesi, alanda bulunan doğal kaynaklar ve çevre ile ilgili gerekli bilginin

verilmesi, pedagojik eğitim almış olan personel ile birlikte doğada yaşam teknikleri vb. konular ile ilgili olarak yer almalıdır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; yürütülen projelerde toplumsal yapının ve ulaşılması hedeflenen kitlelerin yapılarının belirlenmesinde, sosyal olarak konunun irdelenerek fayda yara denklemlerin kurulmasında paydaş olarak yer almalıdır.

Sağlık Bakanlığı; İl bazında risk haritalarının belirlenerek öncelikli illerin tanımlanması bu tanımlanan illerde kurulacak doğa okullarında eğitici personel ile birlikte, yapılan çalışmaların izlenerek gelecek olan ziyaretçilere sağlık ve sağlıklı yaşam hakkında bilgi sunulması, yapılacak olan çalışmalar öncesi, çalışmalar sırasında ve sonucunda gerekli taramaların yapılarak çalışmanın başarı durumunun ortaya konulmasında etkin bir ortak olarak yer almalıdır.

Avrupa Birliği Bakanlığı; Yapılacak olan çalışmaların proje ön safhasında Avrupa Birliğine üye olan ülkelerdeki örnek uygulamaların incelenmesinde, ortak proje ve model hazırlanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca doğa okulları içeriğinin Avrupa Birliği destek programlarına alınarak yaygınlaştırılması ve konu ile ilgili destek fonlarının kullandırılarak ekonomik olarak katkı sağlaması sağlanabilir. Ayrıca Avrupa Birliğine uyum süreci içerisinde sağlık ve eğitim alanında projenin de büyük katkı sağlayacağı kaçınılmazdır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı; çocukların ve gençlerin sağlıklı ve spor ile iç içe bir yaşam sürmelerini sağlamak, doğa okullarında düzenlenecek faaliyetlerde onlara doğa sporları ve diğer sporlar ile bilgi vermek ve önderlik etmek suretiyle katılımcılar arasında yer almalıdır.

Üniversiteler; ülkemizde yeni bir konsept olarak ortaya çıkması planlanan doğa okullarının, başlangıcından itibaren akademik düzeyde takip edilmesi, proje girdi ve çıktılarının akademik olarak değerlendirilmesi çok önemlidir. Ayrıca gerekli ara personel ihtiyaçlarının karşılanmasında, proje süresince verilerin toplanmasında ve modellemeler hazırlanmasında etkin bir destek sağlayacaktır. Sağlık, spor, çevre ve benzeri birçok branş için doğa okulları konsepti hem bir araştırma konusu oluşturacak hem de istihdam kapısı açacaktır. Üniversiteler ve ilgili bölümleri mutlak suretle proje içerisinde bulunmalıdır.

Belediyeler; teknik desteğin sağlanmasında, ulaşım ve doğa okullarının belirlenecek yerlerin kullanılmasında, uluslararası hazırlanacak olan projelerde ortak bir yapı

olarak ve projenin tüm halka tanıtılması ve yaygınlaştırılması ile ilgili olarak belediyelerin katılımı son derece önemlidir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Dernekler; projenin yaygınlaştırılması, toplumun her kesiminden katılımcılar ile birlikte yürütülerek başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için STK'ların ve derneklerin katkıları son derece önemlidir. Ayrıca Avrupa Birliği projelerinde destek alınmasında STK'lar ve dernekler önemli bir proje ortağı rolü üstleneceklerdir.

Yurt dışı doğa okulları; ülkemizde ilk defa uygulanmaya başlanacak olan doğa okulları için uzun yıllardır bu konu üzerinde araştırmalar yapan ve Avrupa Birliğine üye olan ülkelerdeki doğa okulları ile yapılacak iş birliği onların deneyimlerinden faydalanmak, gerekli teknik desteği almak için son derece önemlidir.

Uluslararası doğa okulu dernekleri; yurtdışında bulunan doğa okulları ortaklığı gibi doğa okulları derneklerinin de tecrübelerinden ve bilgi birikimlerinden faydalanılması, kurulacak olan doğa okullarının uluslararası standartlarda yapılması ve bu derneklere üye olunarak işe başlanması projenin başarılı olması ve uygulanması safhasında on derece önemlidir.

5.4 Türkiye İçin Pilot İl Önerileri

Doğa okullarının ülkemiz sistemine entegrasyonu öncesi gerekli kriterlere göre belirlenecek il veya illerde pilot uygulamalarının yapılması önemlidir. Pilot okul projelerinin yer seçimleri yapılırken illerin nüfus oranları, dışardan aldığı göç sayıları, kırsal nüfusunun oranı, öğrenci sayıları, hava kirliliği oranı, belirlenecek yeşil alan katsayıları, anaokulu ve ilkokul düzeyindeki çocukların ve gençlerin oranları, bu çocuk ve gençlerin obezite, hiperaktivite ve davranış bozukluğu, diyabet 2, solunum yolu hastalıklarına karşı risk oranları gözlemlenerek yola çıkılmalıdır.

Türkiye nüfusunun yoğunluğu ve şehir yapıları incelendiğinde; Marmara Bölgesi en yoğun göç alma oranına ve sanayileşme kapasitesine sahip bölgemiz olarak ortaya çıkmaktadır. Marmara Bölgesinin nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu illeri İstanbul ve Kocaeli illerinden biri pilot bölge uygulaması için ideal bir seçim olacaktır. Bu bölgedeki aşırı sanayileşme ve nüfus yoğunluğu bunlar le beraber hava kirlenmesinin fazlalığı, büyük kentlerin en büyük sorunlarından biri olan çarık yapılaşma ve trafik

yoğunluğu nedeniyle yaşam standartlarının dayatması sonucu meydana gelen olumsuzluklar sık olarak görülmektedir.

Kocaeli ili öncelikli olarak sahip olduğu doğal kaynaklar ile de birincil olarak pilot seçilecek il olma potansiyeline sahiptir. Bu ilde seçilecek olan okullar ile (taşınmalı eğitimin olmadığı okullar), Kocaeli ili kent ormanı ya da büyükşehir belediyesine ait olan mesire yerlerinden birinde dizayn edilecek olan bir doğa okulu projesi ideal bir gözlem noktası olacaktır. Bölgede Kocaeli Üniversitesinin varlığı program girdi ve çıktılarının akademik düzeyde izlenmesinde ve raporlanmasında büyük katkı sağlayacaktır.

Özellikle hafta sonları bölgeye İstanbul'dan gelen ve bölgede kalan halkın yoğunluğu bölgede kurulacak doğa okulu için de ideal bir ortam oluşturacaktır. Kocaeli ili Samanlı Dağlarının kuzeydeki en uç noktası olması ve Kartepe mevkiinin doğal çeşitlilik ve güzellikler bakımından zengin olması, Kestane, Kayın ormanlarının sağladığı doğal zenginliklere sahip olması nedeni ile de pilot okul uygulaması olarak idea bir il olarak öne çıkmasını sağlamaktadır.

Ege bölgesi incelendiğinde ülkemizin en büyük şehirlerinden biri olan İzmir ili de büyükşehir olması, nüfus yoğunluğu, dışarıdan göç alması ve sanayileşmesi gibi etkenler nedeni ile Ege bölgesinde seçilebilecek ve uygulamaya geçirilebilecek bir pilot il olarak öne çıkmaktadır.

Büyükşehirlerde olumsuz etkenlerin fazlalığı ile birlikte sahip olduğu doğal güzellikler ve üniversiteler ile de projenin uygulama safhasında yapılacak olan gözlemlerin ve çalışmaların en iyi şekilde izlenebileceği bir il olarak ön planda yer almaktadır. Ülke genelinde yaygınlaşması hedeflenen doğa okullarının kuruluş ve geliştirilme esnasında en iyi şekilde temsil edilebilecek ve geliştirilmesi için en iyi gözlemlenebilecek ve raporlanabilecek illerimizden biridir.

Pilot okul belirlenmesinde ülkemizin en yoğun göç alan, en hızlı sanayileşen ve en hızlı büyüyen Kocaeli ve İzmir illeri öne çıkmaktadır. Çalışmanın iki farklı bölgedeki iki farklı ilde gerçekleştirilecek olması, gözlemlerin ve çıktılarının bu illerde bulunan üniversiteler ile birlikte değerlendirilecek olması en ideal ve gerçekçi sonuçların alınmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Projenin iki farklı bölgedeki iki büyük ilde eş zamanlı yapılması, bölgesel farklılıkların ve proje sonu çıktılarının incelenmesi sonucu birbirine yakın sonuçların

alınması durumunda doğa okullarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkisinin izlenmesi ve onlarda görülecek değişikliklerin değerlendirilmesi açısından ideal bir yöntem olacaktır.

Bu iki ilde de belirlenecek olan pilot okullardaki çocuk ve gençlerin düzenli olarak, her mevsim kolaylıkla ulaşabilecek noktalarda kurulacak olan ve üniversitelerin ve milli eğitim müdürlüklerinin desteği ile pedagojik eğitim uzmanlarının gözetiminde uygulamalara başlanması, doğa okullarının 12 ay süre ile hizmet verecek standartlarda hazırlanması ve belirlenecek farklı yurtdışı doğa okulları ile eğitim modellerinin belirlenmesi ile izlenilmeye başlanması gerekmektedir.

5.5 Kocaeli Örneği

Bu bölümde pilot okul olarak kurulması planlanan doğa okullarından ilki olarak düşünülen Kocaeli ili için örnek alan seçimi, seçim kriterleri, kurulması planlanan doğa okulu için yer seçimi, fiziki ve teknik olarak planlanmasında dikkat edilecek hususlar ve planlamasına yer verilecektir.

Kocaeli İli sanayileşmenin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu, ülkemizin doğusunu batıya bağlayan bir geçiş güzergâhında bulunması, kendi gibi büyükşehirlere olan yakınlığı ve tüm bu özelliklerin yanı sıra Samanlı Dağlarının Kuzey ucunda yer alınması ve eşsiz doğasıyla önemli bir konumda yer almaktadır.

Eski bir Yunan kolonisi olarak kurulan İzmit Bitinya Kralı I. Nikomedes tarafından alınınca yörenin adı Nikomedia olarak anılmıştır. Yöreyi ele geçirmek amacıyla akınlar yapan Orhangazi'nin komutanlarından Akçakoca Beyin adından dolayı bölgenin adı Kocaeli olmuştur.

İskender'in ölümünden sonra bölge Bitinyalılar'a kalmıştır. Bitinya Kralı I.Nikomed bu günkü İzmit şehrinin bulunduğu yere ilk kentini kurmuş ve kendi adını vermiştir. (M.Ö.262) Kartaca Hükümdarı Annibal Romalılar'dan kaçıp Bitinya Krallığına sığınmış ve yakalanacağını anlayınca da burada intihar etmiştir. Bitinyahlar'dan sonra bölge M.Ö.258'de Roma'ya bağışlanmıştır. Roma'nın başkentini İstanbul'a taşıyan Konstantin, İzmit bölgesinin imarına çok önem vermiş ve kendisi de burada ölmüştür. Yine 1481 yılında Fatih Sultan Mehmet İtalya seferine giderken yolda hastalanmış ve Gebze'de gözlerini hayata kapamıştır. Böylece bu topraklarda tarihin üç önemli hükümdarı hayata veda etmiştir. (Annibal, Konstantin, Fatih S.Mehmet)

Kocaeli 1331 yılında Orhangazi zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Türklerden önceki dönemlere ait eserlerin pek bulunmadığı İzmit, tarihi süreç içerisinde pek çok büyük depremle sarsılmıştır (<http://www.turizmofis.com/dersler/turizm-cografyasi/marmara-bolgesi-ve-sehirler/kocaelinin-turizm-cografyasi/>, alındığı tarih: 10.02.2017).

İlkçağlardan itibaren yerleşim için cazibe teşkil eden Kocaeli 1924 yılında vilayet olmuştur. Türkiye'nin en küçük 6. il'i olan Kocaeli'nin yüzölçümü 3,505 km²'dir. 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayımına göre nüfusu 1.601.720 kişidir. 1.499.958 kişi il ve ilçe merkezlerine ikamet ederken 101.762 kişi köylerde yaşamaktadır. Kara, demir, deniz ve hava yolu ulaşımları ile Türkiye'nin önemli geçiş noktalarından biridir (<http://www.kocaelikulturturizm.gov.tr/TR,69185/genel-bilgiler.html>, alındığı tarih: 10.02.2017).

Kocaeli İli, Karadeniz ve Marmara Denizi'ne olan kıyıları, İstanbul Metropolüne olan yakınlığı, tarihi eserleri, müzeleri, Mimar Sinan'ın eseri olan camileri, doğal güzellikleri, plajları, yaylaları, trekking parkurları, Sekaparkı, Kocaeli Fuarı, Uluslararası İnterteks Fuarı, Kartepe kayak merkezi, Yuvacık Barajı, mesire alanları, Sapanca Gölü, Darıca Faruk Yalçın Hayvanlar Alemi ve Botanik Bahçesi, Harikalar Sahili, Alışveriş Merkezleri, kültür merkezleri, Olimpik buz pateni salonu, Gölkaparkı, alternatif turizm çeşitlerine imkan sunan, nitelikli turizm tesisleri, sahillerinde bulunan balık lokantaları, dünyaca tanınan Hereke Halıları, kente özgü pişmaniyesi, Karamürsel sepeti, Kandıra Bezi, Çenesuyu ve bir çok kültür ve turizm değerleri ile ticaret, sanayi, bilim, kültür, turizm ve sanat açısından ayrı bir öneme sahip Marka şehirdir (<http://www.kocaelikulturturizm.gov.tr/TR,69185/genel-bilgiler.html>, alındığı tarih: 10.02.2017).

Kocaeli, Karadeniz ve Marmara kıyısında pekçok tabii güzelliklere ve çoğu Osmanlı devrinden kalma zengin târihî eserlere sahiptir.

Orhangâzi Câmii: 1355'te Şehzade Süleymân Paşa tarafından yaptırılmış olup, İzmit'in en yüksek yeri olan iç kalenin ortasındadır. 1840'da Sultan Abdülmecid Han tarafından tamir ettirilmiştir.

Pertev Mehmed Paşa Külliyesi: Pertev Mehmed Paşanın vasiyeti üzerine 1572'de yapılmaya başlanmış 1579'da bitirilmiştir. Orijinalliğini günümüze kadar korumuş

Mimar Sinan'ın bir eseridir. Külliye, câmi, hamam, çeşme, sıbyan mektebi imâretten meydana gelmiştir.

İmâret Câmi: Tepecik Mahallesinde olup, Mimar Sinan'ın ilk eserlerindedir. Sadece dış cephe duvarları ile minâresi ilk orijinalliğini korumaktadır. 1776 depreminde yıkılan câmi 1872'de tâmir ettirilmiştir.

Çoban Mustafa Paşa Külliyesi: Gebze ilçesinde, Rumeli Beylerbeyi Çoban Mustafa Paşa tarafından 1523'te Mîmâr Sinan'a yaptırılmıştır. Külliye; câmi, türbe, medrese, imâret, kütüphâne, dârüşşifâ, tekke, kervansaraydan meydana gelmektedir. Câmi, kare planlı olup, beş yüzlü mihrabı mozaiklerle bezenmiştir. Câminin geniş bir avlusu vardır. Külliyenin diğer yapıları bu avlunun etrafında yer almaktadır.

Av Köşkü: Sultan Abdülazîz Han tarafından yaptırılmıştır. Küçük Saray Hünkar Köşkü adlarıyla da bilinir. 1873'te Barok stilinde yapılmıştır. İki katlı olup, cephesi tamâmen mermerlerle kaplıdır. Bir müddet Kocaeli vilâyeti konağı olarak kullanılmıştır. Şimdi müzedir.

Saat Kulesi: İzmit mutasarrıfı Mûsâ Kâzım Bey, İkinci Abdülhamîd'in tahta çıkışının yirmi beşinci senesi anısına yaptırmıştır. Kulenin duvarları renkli mermerlerle kaplıdır.

Kânûnî Süleymân Köprüsü: Gebze ilçesinin doğusunda Dil Deresi üzerindedir. Uzunluğu 65 m olup, üç büyük gözlüdür. Yıkılan korkulukları sonradan tâmir edilmiştir.

Nyphaion: M.S. İkinci asırda su perileri adına inşa edilen bir çeşmedir. Anadolu'da bulunan en büyük çeşmelerden biridir. Su kemerleri: Şehrin doğusunda harabe halindedir. bizans devrinden kalmaz. Şehir Surları: Bizans ve Osmanlı devrinde tamir gören bu surların kalıntıları zamanımıza ulaşabilmiştir.

Eskihisar Kalesi: Denize hakim bir noktada yükselen tarihî kale Bizanstan kalmaz. Eski ismi "Lybissa"dır. Kartacalı Anibal'ın mezarı da buradadır. Anibal'ın mezarı: Kartacalı Komutan Anibal'ın mezarı Gebze'dedir. Augustus Tapınağı: Roma çağından kalmaz. Yenidoğan Mahalesindedir.

Kocaeli, tabîî güzellikler yönünden zengindir. Çok sayıda mesire yeri vardır. Ormanlar ve kıyı şeridinde güzel manzaralı yerler bulunmaktadır. Başlıcaları şunlardır:

Keltepe (Kartepe): İzmit'in 38 km güneyinde Kuzuyayla yöresinde Samanlı Dağlarındadır. Tabii kaynakları ile meşhur orman içi dinlenme yeridir. Sapanca Gölü ve İzmit Körfezi buradan çok güzel görünür.

Sapanca Gölü: Gölün bir kısmı Kocaeli sınırları içindedir. Kıyılarının manzarası çok güzeldir. İçinde tatlı su balıkları bulunur. Kenarında turistik tesisler vardır. Su sporları yapılır ve gölde sandalla gezilir.

Karamürsel: Körfezin güney kısmındadır. Çok güzel manzaraları meyve bahçeleri, bağları ve dinlenme yerleri meşhurdur. Tabii plajları çoktur. Akpınar Suyu meşhurdur.

Değirmendere: Tabii güzellikleri fındığı ile meşhurdur. Yazlık ev pansiyon ve otelleri vardır. Denizkenarı temiz ve güzel manzaralıdır.

Bayramoğlu: Üç Burunlar denilen bir yarımada üzerindedir. Turistik tesisleri ve yazlık evleri çoktur. Birbirinden güzel çok sayıda modern ve lüks yalılar ile en lüks sayfiye yeridir.

Kandıra: Karadeniz kıyısındaki küçük koyları kum ve deniz bakımından Türkiye'de nâdir bulunan güzellikler taşır. Deniz ve orman yanyanadır. Kerpe'de oteller, Kumcağız'da konaklama tesisleri vardır. Kerpe köyü tabii olarak dalgalardan korunduğu için bütün yaz mevsimi boyunca ve günün her saatinde denize girilebilir.

Hersek Gölü: Karamürsel ilçesinin batısında Hersek Burnundadır. Tabii kumsalları ile ilgi çeken gölde balıkçılık yapılır.

Kerpe ve Kefken: Karadeniz kıyısında ormanlarla denizin kucaklaştığı çok güzel bir dinlenme yeridir. Denizi çok sığ olup, kumu güzeldir.

Yeniköy Yazlık Ilıcası: İzmit'e 15 km uzaklıkta Yeniköy yakınlarındadır. Denize 3 km uzaklıkta olup, cilt hastalıklarına iyi gelir. Tesisleri yetersizdir.

Maşukiye Şifâli Suyu: Maşukiye köyü yakınındadır. Beton depolara alınan su fayanslarla süslü çeşmelerden akmaktadır. Cild ve mîde rahatsızlıklarına iyi gelir. (<http://www.cografya.gen.tr/tr/kocaeli/turizm.html>, alındığı tarih: 10.02.2017).

Ayrıca bölgede bulunan Kartepe kayak merkezi yaz aylarında doğaseverlerin uğrak yeri olmasının yanında kış aylarında doğa ve kayak sporu severler için ulaşım ve diğer artıları ile ön plana çıkmaktadır. Kartepe bölgesine sınırı bulunan Sapanca Gölü de ve göl üzerinde Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin faaliyete geçirmiş olduğu

sukay park ile su sporları ile uğraşanlar için alternatif bir rota oluşturmaktadır. Turizm verileri incelendiğinde, Kocaeli İli 2006-2014 yılları arasında 525 bin 312 yabancı, 2 milyon 629 bin 643 yerli olmak üzere toplam 3 milyon 154 bin 955 yerli ve yabancı turisti ağırlamıştır.

Kocaeli İli gibi hızla büyüyen ve göç alan bir şehirde eğitim olanakları ve öğrenci sayıları da hızla artmaktadır. Kocaeli İlinin rakamları incelendiğinde;

İLÇELER	(Resmi ve Özel)			
	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Başiskele	3	1.165	69	56
Çayırova	3	1.669	73	62
Darica	4	2.108	94	77
Derince	3	1.773	100	60
Dilovası	1	485	22	17
Gebze	5	4.062	181	138
Gölcük	6	2.185	120	95
İzmit	17	4.860	318	244
Kandıra	1	421	29	28
Karamürsel	3	635	39	39
Kartepe	5	1.504	76	72
Körfez	2	2.024	91	80
TOPLAM (Resmi + Özel)	53	22.891	1.212	968

Tablo 6: 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Okul Öncesi Eğitimin İlçelere Göre Dağılımı (<http://koto.org.tr/files/RAKAMLARLA%20KOCAEL%C4%B0%202013.pdf>, Alındığı tarih: 01.02.2017)

Okul Türü	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Okul Öncesi	53	968	22.891	1.212
İlkokul	302	4.282	115.547	4.886
Ortaokul	274	3.417	104.526	5.371
Özel Eğitim	36	225	855	210
Ortaöğretim	170	3.461	92.648	5.569
Genel Ortaöğretim	83	1.656	37.242	2.540
Mesleki Ortaöğretim	87	1.805	55.406	3.029
İL TOPLAMI	835	12.353	336.467	17.248

Tablo 7: 2013- 2014 Kocaeli İli Resmi ve Özel Okul Derslik, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (<http://koto.org.tr/files/RAKAMLARLA%20KOCAEL%C4%B0%202013.pdf>, Alındığı tarih: 01.02.2017)

Öğrenci sayılarını gösteren verilerden de anlaşıldığı gibi Kocaeli ilinde 336.467 öğrenci eğitim görmektedir ve bu sayı Türkiye genelinde birçok il nüfusundan fazladır. Bu öğrencilerin 22.189 kişisi okul öncesi eğitim programlarındadır ve bu sayıda gün geçtikçe artmaktadır.

Kocaeli İli, sahip olduğu doğal güzellikler ve konumunun getirmiş olduğu artılar ile birlikte ülkemiz genelinde eko turizm alanında gelişmelere açık, bir sanayi şehri olmasına rağmen doğal rezervler konusunda zengin bir konumda yer almasıyla bu bölgede kurulacak pilot okul için ideal bir konumda yer almaktadır.

5.5.1 Yer seçimi ve ulaşım

Kocaeli İli, doğa okullarının kurulması için son derece elverişli bir coğrafya ve doğaya sahip olan bir ildir. Samanlı dağlarının eşsiz doğal zenginlikleri, Sapanca Gölü ve Kocaeli körfezi ile birlikte biyoçeşitlilik ve orman varlığı olarak zengin bir

coğrafyada yer almaktadır. Bu bağlamda Kocaeli İli için yer seçiminde daha belirleyici kriterler ile hareket etmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Seçim kriterleri belirlenirken öncelikli olarak gerçekleştirilecek aktivitelerin yıl boyu uygulanmasında sıkıntı yaşanmaması, gününbirlik uygulamalarda kolaylıkla ulaşılabilir ve pilot olarak başlayacak projede katılımcıların ve yakınlarının tereddüt yaşamamasını engellemek için pilot okul projesinin şehre yakın bir konumda olması önem kazanmaktadır. Tüm bu kriterlerin yanı sıra doğa okullarının misyonu gereği seçilecek alanın yapılması planlan aktivitelere uygun ve doğal bir alan olması gerekmektedir.

Tüm bu özellikler ele alındığında Kocaeli İl sınırları içerisinde Kartepe İlçesi, Acısu Mahallesi bulunan mülkiyeti Orman Genel Müdürlüğüne ait ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından A-Tipi Mesire yeri olarak kiralan Meşelik Tepe A Tipi Mesire gerek ulaşım olarak geçiş yollarına ve şehir merkezine yakın olması gerekse doğal yapısı ile birlikte pilot uygulama alanı olarak seçilebilecek en uygun yer olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sahanın mülkiyetinin Orman Genel Müdürlüğü'ne ait olması ve sahanın Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilmesi doğa okulu katılımcılarından önemli 2 katılımcıyı pilot proje içine dahil etmektedir.

Meşelik Tepe A-Tipi Mesire Yeri 500 dönüm üzerine kurulmuş, doğal bir ortam olarak ortaya çıkmaktadır. İlgili alan Kocaeli Şehir Merkezine 15 km mesafede, Kartepe Turizm Bölgesine 4 km mesafede, İstanbul İline 100 km mesafede, Sakarya İline 20 km mesafede olması, altyapı ve hizmet sorunu bulunmaması ile birlikte öne çıkmaktadır.

Pilot alan olarak belirlenen Meşelik A-Tipi Mesire Yeri ayrıca Kartepe Kayak Merkezine 15 km., Kuzuyayla Tabiat Parkına 12 km., Maşukiye Dere İçi Tesislerine 4 km. ve Sapanca Gölü kenarında bulunan Sukay Parka 2 km. mesafede olmasından dolayı planlanacak alternatif aktiviteler ile de ön plana çıkabilir.

Şehirden uzaklaşmadan doğa ile iç içe zaman geçirmenin mümkün olduğu, şehirleşmenin ve sanayileşmenin doğadan kopmak anlamına gelmediği ve alternatif kaynakların her zaman uygun olduğu prensibi ile örnek alan seçiminde Meşelik A-Tipi Mesire Yeri en ideal alan olarak belirlenmiştir.

Ulaşım olarak, planlanan alanın ana yollara yakın olması, farklı güzergâhlardan ulaşımın mümkün olması (Ek-A) nedeniyle ideal bir noktada yer almaktadır. Pilot

doğa okuluna katılımı öngörülen okullardan, doğa okulu merkezine ulaşım hafta içi günlerde ve eğitim öğretim programı döneminde okullarda kullanılmakta olan servis araçları ile sağlanmalıdır. Ayrıca şehir merkezine olan yakınlığı nedeniyle de eğitim öğretim programı dışında ki günlerde ise rahatlıkla toplu taşıma ve özel araçlarla da ulaşım mümkün olmaktadır.

5.5.2 Kocaeli doğa okulu projesi

Bu bölümde Kocaeli İlinde yapılması planlanan ve pilot doğa okulunun detayları üzerinde durulacaktır.

5.5.2.1 Bina ve tesisler

Kocaeli İli, Kartepe İlçesi sınırları dahilinde kalan ve pilot okul kurulması için düşünülen Meşelik Tepe A-Tipi Mesire Yeri alanı için hazırlanacak vaziyet planların ve gelişim planları yapılırken aşağıda belirtilen tesisler ve özellikleri dikkate alınmalıdır.

- a- Öncelikle planlanacak tüm tesislerin engelli öğrencilerin de rahatlıkla faydalanabileceği standartlarda oluşturulması ve bu planlara dahil edilmesi gerekmektedir.
- b- Her yaş grubundan (5-18 yaş) öğrencinin rahat bir şekilde faydalanacağı mimari yaklaşımlar esastır.
- c- İdari bina; diğer bina ve yatakhanelere yakın olması, planlanacak binaların bir arada olması hem ulaşım hem de alanın doğal özelliklerinin asgari ölçülerde bozulması için önemlidir.
- d- Yemekhane; farklı yaş gruplarının rahatlıkla kullanılabileceği açık ve kapalı olarak 2 etap planlanacak, asgari 100 kişi kapasiteli olarak planlanmalıdır. Uygun hava şartlarında açık alan üzerinde hizmet verecek şekilde tasarlanmalıdır. Yemekhaneden çıkacak atıklar için gerekli depolama ve geri dönüşüm ekipmanları ile aynı zamanda çocuklar için örnek bir çevreci tasarım yapılmalıdır. (Organik atıkların kompozit gübre yapımında kullanılması, atık yağların depolanarak çevreye zarar verilmemesi, diğer atıklar için geri dönüşüm kutularının bulunması vb.)
- e- Tuvaletler; engelli ve her yaş grubu öğrencinin rahatlıkla kullanabileceği, alanın büyüklüğü dikkate alınarak belirli alanlarda

yeterli sayıda oluşturulacak ve yapısal olarak atık su kullanımının da öne çıkacağı, öğrenci sayısı dikkate alınarak planlanacak şekilde gelişim planlarına dahil edilmelidir.

- f- Soyunma kabinleri ve duşlar, ana tesislere yakın bir şekilde konumlandırılacak, kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı dizayn edilecek, gününbirlik ziyaretler için kilitli dolapların bulunduğu, sıcak su ihtiyacının güneş enerjisi gibi alternatif enerji kaynakları ile sağlanan, hijyenik ve her yaş kullanımına uygun ellişer kişilik iki tesis olarak planlanmalıdır.
- g- Konaklama ünitelerinin planlamaları yapılırken doğal yapıya uygun şekilde tasarlanacak 4 ve 6 kişilik bungalow tarzı yapılar şeklinde olmalıdır. İlk olarak 25 bungalow yapılması uygun olacaktır. Bu bungalowlardan 5 tanesi engelli öğrencilerin kullanımına uygun olacak şekilde (tuvalet, rampa, duş, elektrik tesisatı vb.) tasarlanmalıdır. Planlanacak bungalow alanında ulaşımına yakın noktadaki bungalowlar bu tip bungalowlar olmalıdır. Konaklama ünitelerinde sıcak su ve elektrik ihtiyacının büyük bölümü güneş enerjisi ile karşılanabilir. Atık su kullanım planlamaları ile bahçe sulamaları yapılabilir.
- h- Doğa okulu bünyesinde 2 tip çamaşırhane kurulması esastır. Bunlardan biri tesis personelinin kullanımında olacak, bungalow ve yemekhane gibi yerlerin çamaşırlarının endüstriyel yıkama makineleri ile yıkanacağı ana tesis, ikinci olaraksa konaklama ünitelerine yakın tesis edilecek ve yaz kampı ve konaklamalı kamp için tesisi kullanacak öğrencilerin kendi ihtiyaçları için kullanacakları genel bir çamaşırhane oluşturulmalıdır.
- i- Sağlık Kabini; Ana idari bina yakınlarında planlamalı ve ilkyardım gerektiren durumlarda kullanılmak üzere tasarlanmalı ve işletilmelidir.
- j- Konferans Salonu; Kötü hava şartlarında ve tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere planlanacak projeksiyon ve sunum yapılmasına uygun 50 kişi kapasiteli olarak dizayn edilmelidir. Sunumların ve tanıtımların sınıf ortamından ziyade

gençlerin ve çocukların rahatlıkla yere oturarak izleyebilecekleri konforlu bir tasarımı olmalıdır.

- k- Doğa okulu bünyesinde yer alacak tüm tesisler ve kullanım alanlarında çevrenin korunması ve çevreye verilecek zararın asgari düzeyde utulması için, doğada rahatlıkla çözülebilen, kirleticiliği en az, çevreye zararsız deterjan, sabun vb. temizlik ürünleri kullanılmalıdır.
- l- Otopark; Doğa okulu giriş kısmında konuşlandırılacak idari bina ve ana tesislere yakın olan noktada, eğitim ve aktivite alanlarından bağımsız planlanacak 60 araç kapasiteli planlanmalıdır. Otopark çatıları güneş enerji panelleri olmalı
- m- Hobi Bahçeleri; doğa okulu ziyaretçilerinin aktif olarak rol alacakları ve bölgede doğal yetişen (kuşburnu, böğürtlen, çilek, yaban mersini, vb.) bitkiler ile birlikte her türlü sebze ve meyva örneklerinin bulunacağı, ziyaretçilerin ekim-dikim ve toplama safhalarında katkı sunacağı ve doğa ile kucaklaşmalarını sağlayacak bir alan ayrılmalıdır.
- n- Hayvan Barınakları; doğa okulu ziyaretçilerinin hayvanlar ile olan ilişkilerini güçlendirmek ve yumurta, süt gibi hayvansal ürünlerin elde ediliş süreçlerini gözlemlemek için kurulacak küçük barınaklarda; keçi, koyun, inek, tavuk vb. hayvanların yetiştirilmesi için kurulacak alan.

Planlanan bu bina ve tesislere ait yaklaşık alan ve adetleri Tablo 8’de özet olarak verilmiştir.

Bina ve Tesisler		
Cinsi	Alanı	Adet
İdari Bina	80 m ²	1 Adet
Yemekhane (Kapalı Alan)	100 m ²	1 Adet
Yemekhane (Açık Alan)	50 Kişilik	1 Adet
Tuvaletler	30 m ²	6 Adet
Soyunma Kabini ve Duşlar	50 m ²	2 Adet
Bungalow	30 m ² ve 40 m ²	20 Adet (6 Kişilik),5 Adet (4 Kişilik)
Çamaşırhane	40 m ²	2 Adet
Sağlı Kabini	30 m ²	1 Adet
Konferans Salonu	100 m ²	1 Adet
Otopark	60 Araçlık	1 Adet
Hobi Bahçeleri	2000 m ²	1 Adet
Hayvan Barınakları	100 m ² (Kapalı alan) 500 m ² (Açık alan)	1 Adet

Tablo 8: Bina ve Tesisler Tablosu (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

Yukarıda planlaması yapılan tüm bina ve tesisler için ayrıca çevre aydınlatmasında kullanılmak üzere, tasarlanan binaların elektrik ihtiyaçlarının büyük bölümünü karşılayacak güneş enerji panelleri son derece önem arz etmektedir. Proje alanının yerleşim terlerine yakınlığı nedeniyle şebeke elektriği alınmasında herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ancak çocukları ve gençleri alternatif enerji kaynakları konusunda bilinçlendirmek ve yaşamlarının içinde kısada olsa bir zaman diliminde alternatif enerji kaynakları kullanan bir okulda ağırlamak çevre bilinci ve atık yönetimi açısından son derece önemlidir.

Şebeke elektriğinin yanı sıra güneşlenme günlerinin uygun olduğu dönemlerde bina ve tesislerdeki elektrik ihtiyaçları kurulacak olan ve binalar dizayn edilirken görüntü kirliliğini önlemek amacıyla çatıya entegre sistemlerin planlanması ve kurulması önemli olacaktır. Aynı zamanda alternatif enerji kaynaklarının tanıtımı için tesis içerisinde 1 adet rüzgar enerji santrali ve mini hidroelektrik santrali planlaması da yapılabilir. Bu sayede hem doğa okulunun enerji ihtiyacı yenilenebilir enerji

kaynaklarından büyük ölçüde karşılanırken bir diğer yandan da örnek bir tesis kimliği kazandırılması mümkün olacaktır.

Doğa okulu bünyesinde ihtiyaç duyulacak sıcak su ihtiyacı da yine benzer bir yöntem ile güneş enerji sistemleri ile kolaylıkla sağlanabilir. Bunun için planlamalarda dikkate alınmalıdır. Ayrıca atık su yönetim planı yapılarak, müşterek kullanım alanlarından çıkan atık sular ve yağmur suları kurulacak toplama ve arıtma üniteleri ile karşılanabilecektir.

5.5.2.2 Malzeme ve materyal ihtiyacı

Doğa okulu planlaması ve eğitim programı süresi içerisinde ziyaretçilerin ihtiyaç duyacağı, günübirlik kullanım ve konaklamalı kullanımlarda gerekli olan malzemeler proje kapsamında dönemsel olarak temin edilmelidir. Katılımcıların mevsim şartlarına göre koruyucu giyim ve aksesuarları, ayrıca doğada geçirdikleri zaman içerisinde eğlenmek, araştırmak ve oyun oynamak için duyacakları her türlü materyal tespit edilmeli bu materyaller doğa okulu bünyesinde temin edilerek hazır bulundurulmalıdır. Doğa okulu bünyesinde görev yapacak öğretmen ve gözlemciler için de ihtiyaç duyacakları materyaller ve eğitim gereçleri temin edilmelidir.

Doğa okulu bünyesinde eğitim programı süresince, Milli Eğitim Bakanlığının eğitim takvimi içerisinde günübirlik olarak eğitim sistemine ek olarak yapılacak planlamalar için gerekli olan ve doğa okulu bünyesinde eğitim alan öğrenciler için bulundurulması gerekli malzemeler;

Günöbirlik Ziyaretçiler İçin Gerekli Malzeme ve Materyaller		
Malzeme	Adet	Kullanım Şekli
Su geçirmez yağmurluk	500 Adet	Kişisel Kullanım
Çizme	500 Adet	Kişisel Kullanım
adır	100 Adet	Genel Kullanım
Dürbün	50 Adet	Genel Kullanım
Teleskop	20 Adet	Genel Kullanım
Büyüteç	50 Adet	Genel Kullanım
El Feneri	100 Adet	Genel Kullanım
Kafa Feneri	100 Adet	Genel Kullanım
Pusula	100 Adet	Genel Kullanım
El GPS'i	5 Adet	Genel Kullanım
Kamp Haritası	100 Adet	Genel Kullanım
İlkyardıı antası	20 Adet	Genel Kullanım
Eldiven	500 Adet	Kişisel Kullanım
Alet Takımı	100 Adet	Genel Kullanım (Eğitici)
Doğa Okulu Günlüğu	1000 Adet	Kişisel Kullanım
Projeksiyon Cihazı	2 Adet	Genel Kullanım
Video Kamera	2 Adet	Genel Kullanım

Tablo 9: Günü birlik Ziyaretçiler için gerekli malzeme ve materyaller (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

Eğitim ğretim sezonu dışında, yaz aylarında ve hafta sonu konaklamalı dzenlenecek faaliyetler için doğa okulu bnyesinde bulundurulması gerekli malzemeler;

Konaklamalı Faaliyetler İçin Gerekli Ek Malzeme ve Materyaller		
Malzeme	Adet	Kullanım şekli
Yatak rtüsü Takımı	300 Adet	Genel Kullanım
Havlu	300 Adet	Genel Kullanım
Havlu Terlik	1000 Adet	Genel Kullanım
Sabun vb. temizlik mlz.	Sarfiyat durumuna göre	Genel Kullanım
Uyku Tulumu ve şilte	Kişisel ihtiyaç	Kişisel Kullanım
Battaniye	300 Adet	Genel Kullanım
Yemek Takımı	100 Kişilik	Genel Kullanım

Tablo 10: Konaklamalı faaliyetler için gerekli ek malzeme ve materyaller (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

5.5.2.3 Finansman

Doğa okullarının yer ve arazi tahsisleri Orman Genel Müdürlüğü ve Belediyeler tarafından bedelsiz olarak yapılmalıdır. Yer belirlemesi ve projesi yapılan doğa okullarının Avrupa Birliği ve yurt dışı destek fonları kullanılarak yapılandırılması doğa okullarının amaç ve hedeflerinin bu fonların kaynak sağladığı sağlık, evre, kadın erkek eşitliği, yerel kültürlerin kalkındırılması gibi destek kalemleri ile kolaylıkla sağlanabilir.

Bu kaynakların yanında doğa okullarının kurulmasında kurulacak olduğu il genelinde bulunan kuruluşlarında destekleri ve bu desteklerin kurum ve kuruluşlara sağlayacağı avantajlar ile de finansman sağlanabilecektir. Devlet katkısı ve teşviki de doğa okullarının içerisinde barındırdığı amaç ve hedefler nedeniyle mümkündür.

5.5.2.4 Eğitim programı planlaması

Kurulması planlanan doğa okullarında Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına ek olmak üzere ve eğitim öğretim dönemi dışında ise doğa okulu eğitim kampları şeklinde hizmet verilmesi düşünülmektedir. Bu hizmet planlaması yapılırken katılımcı yaş sınıfları ve yaş sınıflarına göre belirlenecek müfredata ek zorunlu ve seçmeli ders kapsamında değerlendirilmelidir.

Eğitim Programının Yaş Sınıflarına Göre Planlaması			
YAŞ	Ders Saati	Zorunlu /Seçmeli	Süresi
4 – 6 Yaş (Okul Öncesi)	Yarım Gün/ Hafta	Zorunlu	Eğitim Dönemi
7 – 10 Yaş (İlk Öğretim)	Yarım Gün/Hafta	Zorunlu	Eğitim Dönemi
11 – 13 Yaş (Orta Öğretim)	Tam Gün/ Hafta	Zorunlu	Eğitim Dönemi
14 – 17 Yaş (Lise)	Tam Gün / Hafta	Seçmeli	Eğitim Dönemi

Tablo 11: Eğitim programının yaş sınıflarına göre planlanması (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

Hafta sonları ve eğitim öğretim dönemi tatillerinde ise doğa okulları 2 günlük ve haftalık olmak üzere kamp faaliyetleri düzenleyerek, doğa ile geçirilecek zamanı ve doğa okulu faaliyetlerinden faydalanmayı tüm yıla yayacak şekilde programlar yapabilmelidirler. Bu hafta sonu kampları ve tatil kampları gönüllülük prensibi çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Küçük yaş katılımcılar için ayrıca planlanacak aile kampları içinde doğa okullarının kullanılması önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına ek olarak ders olarak uygulanması planlanan doğa okulu faaliyetleri tüm katılımcı grupları için ücretsiz olarak sunulacaktır. Hafta sonu ve tatil dönemlerinde verilecek olan doğa okulu kamp faaliyetleri ise ücrete tabi faaliyetler olacak ve ilgili bakanlığın belirleyeceği, her gelir düzeyinden katılımcılara uygun olarak planlanacak ücret tarifesi uygulanacaktır.

1. Yarıyıl Eğitim Programı				
Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak
Hafta İçi	Hafta İçi	Hafta İçi	Hafta İçi	Hafta İçi
<ul style="list-style-type: none"> Seçilen okullardan gelen öğrenciler ile program yapılacak 				
1. Yarıyıl Tatili				
Ocak		Şubat		
Kapalı		Kapalı		
2. Yarıyıl Eğitim Programı				
Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	
Hafta İçi	Hafta İçi	Hafta İçi	Hafta İçi	
<ul style="list-style-type: none"> Seçilen okullardan gelen öğrenciler ile program yapılacak 				
Yaz Tatili				
Haziran		Temmuz	Ağustos	
Hafta İçi ve Hafta Sonu		Hafta İçi ve Hafta Sonu		Hafta İçi ve Hafta Sonu
<ul style="list-style-type: none"> Gönüllü öğrenciler ve diğer öğrenciler için yaz kampı 				

Tablo 12: Eğitim takvimi (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

5.5.2.5 Öğrenci seçimi

Pilot okul uygulaması için planlanan Kocaeli İli doğa okulunda eğitim alacak öğrenciler seçilirken öncelikli olarak şehir merkezlerinde bulunan ve taşımali eğitimle hizmet vermeyen okullardaki öğrenciler seçilmelidir. Şehir merkezinde kısmen doğaya ve doğal yaşam koşullarına uzak olan bu öğrencilerin seçilmesi pilot okul projesinin çıktılarının incelenmesi ve analiz edilmesi konusunda belirleyici kıstas olacaktır. Ayrıca yaş dağılımı da aynı şekilde çıktılarının takip edilmesi farklı yaş dönemlerinde bulunan çocuklar ve gençlerdeki etkilerinin gözlemlenmesi açısından istatistiki bir önem kazanmaktadır.

	Eğitim Döneminde Doğa Okulu Dersine Katılacak Öğrenci Sayıları				
	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
Okul Öncesi	30	30	30	30	30
1-4. Sınıf	30	30	30	30	30
4-8. Sınıf	20	20	20	20	20
8-12. Sınıf	20	20	20	20	20
TOPLAM	100	100	100	100	100

Tablo 13: Yaş sınıflarına göre katılacak öğrenci sayısı (Kaynak: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.)

Yukarıda verilen tabloda pilot doğa okulu projesinde eğitim dönemi içerisinde uygulama yapacak öğrenci sayıları ve haftalık dağılımları görülmektedir. Bir eğitim döneminde pilot okul bünyesinde farklı yaş sınıflarında 900 öğrencinin faydalanması planlanmaktadır.

Pilot okul projesinin hayata geçirilmesi ve çıktılarının takip edilmesine müteakiben yeni doğa okullarının açılmasına karar verilmesi neticesinde ayırım yapmaksızın tüm il genellerinde ve ilgili illerdeki öğrenci sayılarına göre planlanacak yeni doğa

okulları ile birlikte herhangi bir kriter aranmaksızın tüm öğrencilerin katılımlarının sağlanması ve doğa okulu olanaklarından faydalanması esastır.

Eğitim dönemi haricinde hafta sonları 2 günlük düzenlenecek ve tatil kamplarında pilot okul bünyesinde günlük 150 öğrenci bungalow konaklamalı ve 50 öğrenci çadır konaklamalı olarak doğa okulundan hizmet alabilecektir. Doğa okulu bu uygulamalarda randevu sistemi ile çalışacaktır.

5.5.2.6 Personel durumu

Doğa okulu bünyesinde öncelikli olarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinden 1 Kurucu Müdür, Müdür Yardımcısı olmak üzere; 3 Okul Öncesi Öğretmeni, 1 Rehberlik Öğretmeni, 4 Beden Eğitimi Öğretmeni, 2 Yaban Hayatı Uzmanı kadrolu olarak okul bünyesinde bulunmalıdır. Ayrıca verilecek dersler çerçevesinde Orman Genel Müdürlüğü bünyesinden görevli olarak katılacak 1 Orman Mühendisi, Sağlık Bakanlığı bünyesinden 1 İlk Yardım Uzmanı, Üniversite bünyesinden Biyoloji Bölümünden, Turizm Rehberliği bölümünden, Çocuk Sağlığı ve Gelişim bölümünden Akademisyenlerin bulunması, Valiliklerden arama kurtarma veya itfaiyecilik departmanlarından 1 Uzmanın eğitici olarak bulunması ve geliştirilecek mevzuat doğrultusunda ihtiyaç duyulan öğretmen ve eğiticilerin kadrolu veya görevli olarak bulunması uygun olacaktır.

5.5.2.7 Müfredat

Doğa okullarında amaç, çocuk ve gençlerin özgür bir anlayış içerisinde müfredat, program ve teorik ders mantığının dışında, uygulayıcılar ve öğretmenler gözetiminde özgür şekilde hareket edecekleri ve arkadaşları ile etkileşimde bulunacakları bir alan sunmaktır. Sorumluluk alabilecek, kendi ve takımı ile birlikte bu sorumlulukları yerine getirirken kısıtlayıcı programlardan uzak özgür bir ruh ile zaman geçirebilecekleri bir eğitim metodu izlenecektir. Uygulayıcı ve öğretmenlerin gün için belirledikleri aktiviteleri uzmanlar eşliğinde ve gözetiminde uygulayacakları, bireysel ve takım olarak gerçekleştirecekleri aktiviteler olarak görmeleri son derece önemlidir.

Doğa Okullarında düzenlenecek aktiviteler çocukların ve gençlerin keşfetme ve yaratıcılıklarını teşvik edici unsurlar içermesi gerekmektedir. Tüm aktiviteler ilgi çekici ve eğlenceli olacak ve eşsiz bir deneyim sunacak şekilde planlanmalıdır.

Çocukların doğal çevrede, sürekli öğrenme algıları açık, kendi yeteneklerini yüzeye çıkarmalarına yardımcı, bireysel ve toplumsal algılarını açacak, sosyal gelişimlerini destekleyecek aktiviteler olmalıdır.

Doğa Okullarında bütün aktiviteler çocuklara göre kendileri tarafından ulaşılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Bu şekilde çocukların kendi sınırlarını genişletmeleri ve özgüvenlerinin artırılması sağlanabilir. Doğa Okulu eğiticileri çocuklar ve gençler ile birlikte etkileşim kurarak, grupların yapısına göre eğitim planlarını güncellemeli ve geliştirmelidir. Sabit bir eğitim programına bağlı kalmayıp, deneysel ve gözlemsel veriler çerçevesinde sürekli geliştirilen ve uyarlanan bir eğitim programı hedef grupların gelişimleri açısından son derece önemlidir.

Kurulması planlanan pilot doğa okulunda gerekli fizibilite analizleri yapılırken muhakkak Avrupa'da belirlenecek ve fizibilite ile birlikte kardeş okul olarak seçilecek örneklerinin doğa okulunda görevlendirilecek personel ile birlikte ziyaret edilmesi, çalışma örneklerinin alınması ve ortak bir çalışma ile birlikte faaliyete geçmesi hem köklü geçmişe sahip doğa okullarının tecrübelerinden ve çıktılarından faydalanılarak daha etkin bir yöntem belirlenmesi için önemlidir.

Kültürel olarak farklılıklar yaşanabilecektir ancak doğa okullarında verilmesi ve kazandırılması planlanan çıktılarının uygulama örneklerinin yerinde görülerek Türk eğitim sistemine uyarlanması başlangıç için son derece önemlidir. Çocuklarda ve genç nesilde yaşanan sorunlar ve rahatsızlıklar artık ulusal sınırların yanında dünya çapında tüm dünya ülkelerini ve halklarını ilgilendiren sorunlar haline gelmiştir.

Doğa okulları için farklı yaş gruplarına göre farklı eğitimler planlanabilir ancak bazı aktivitelerin genel olarak her yaş grubunun ilgisini çekecek ve bireysel becerilerini ortaya çıkartarak özgüven oluşturacak ortak aktiviteleri de bulunmaktadır.

Doğa okulu aktiviteleri planlanırken, planlamayı yapacak olan ekip içerisinde pedagojik formasyon almış tecrübeli eğiticiler, doğa ve yaban hayatı eğitimi almış uzmanlar, sağlık eğitimi almış uzmanlar ve konulara göre gerekli eğitimleri almış olan personel bulunmalıdır. Aktivite planının yapılması kendi konularında uzman planlayıcılar ile birlikte yapılmalıdır. Ancak temel doğa okulu konseptlerinde bulunan ve bulunması gerekli olan aktivitelere aşağıda değinilecektir.

Çocukların ve gençlerin, yetişkinler, arkadaşları ve çevre ile ilişkilerini güçlendirici, ortak çalışma prensibini anlayabilecekleri, iletişim becerilerini ve kendini ifade etme

yeteneklerini destekleyici, doğa ile korkmadan etkileşimde bulunacakları ve motor becerilerini artırıcı aktiviteler son derece önemlidir.

Doğa okullarında yapılabilecek aktiviteler (Okul Öncesi ve İlk Öğretim için);

- a- Sınır Belirleme; doğa okulu ile ilk defa tanışan çocuklar için eğitici eşliğinde doğa okulunu tanıtıcı, mekânsal sınırlarını belirleyici, risk faktörlerinin öğrenildiği tanışma gezisi,
- b- Temizlik; temizlenmek için tabi ki öncelikle kirlenmek gerekmektedir. Doğa okullarında özgürce yapacakları aktiviteler sırasında ve dış aktivitelerden sonra çocukların ellerini ve yüzlerini yıkamaları için gerekli donatıların tanıtılması,
- c- Dostluk Çemberi; sosyal bağların ve deneyimlerin güçlenmesi için çeşitli zamanlarda yapılacak dostluk çemberi toplantıları ile birlikte hem sosyal etkileşim kurmalarını sağlamak hem de deneyimlerini diğer arkadaşları ile paylaşarak sosyalleşmelerini sağlamak için düzenlenen çember saatleri,
- d- Minik Canlılar ile Tanışma; Çevremizde bizimle beraber yaşayan minik canlılar ile etkileşim kurulması ve çocuklara tanıtılması,
- e- Çadır Kurma; Doğal malzemeler (dal, yaprak, çamur vb.) kullanarak çadır ve barınak yapmak,
- f- Doğa Okulu Hikayeleri; gençlerin ve çocukların bir araya gelerek o gün yaşadıkları olayları anlatmaları
- g- Basit el aletleri kullanma; basit el aletleri kullanarak böcek oteli, ahşap yılan, ağaç kurabiyeler, yaprak baskı vb. etkinlikler yapmak,
- h- Ateş Yakmak; Isınmak, aydınlatmak ve yemek için çeşitli yollarla ateş yakmak,
- i- Saklambaç; doğa içerisinde özgürce gizlenebilecekleri ve doğa ile iç içe olacakları bir oyun,
- j- Su Sıçratma; Doğal su çukurlarında özel elbiseleri ile birlikte, kirlenmekten korkmadan su sıçratma oyunu oynamalarını sağlamak,
- k- Çamur Boyama; doğal ortamda en kolay bulabilecekleri malzeme ile yaratıcı etkinlikler,
- l- Doğal Resim; doğada bulabilecekleri her türlü materyali kullanarak yaratıcılıklarını geliştirici sanatsal aktivite,

- m- Çöp Avı; çevre bilincinin ve sorumluluğunun gelişmesi için yarışma havasında düzenlenecek çevre temizliği aktiviteleri,
- n- Kil Saati; çocukların kil gibi doğal malzemeler ile çalışmalarını sağlayarak yaratıcılıklarının ortaya çıkartılması
- o- Doğal Müzik; doğada bulacakları her türlü materyali kullanarak grup olarak yapılacak eğlenceli ve eğitici müzik aktivitesi
- p- Doğa Dedektifiği; çocukların gözlem yeteneklerini geliştirmek için hazırlanacak görevler ile doğa içirişinde verilen görevleri yerine getirerek bulunması istenilen materyalleri bulmak için eğlenceli bir aktivite,
- r- Yemek Pişirme; doğal materyalleri kullanarak nasıl bir kamp ateşi yakılacağı ve bu ateş üzerinde nasıl yemek pişirileceğini öğretmek için düzenlenen etkinlikler,
- s- Ahşap ve İp Köprü Kurma; gerekli malzemeler ile nasıl ahşap veya ip köprü kurulabileceğinin uygulamalı olarak anlatıldığı aktivite,
- t- Düğüm Akademisi; özel düğümlerin nasıl ve hangi amaç ile atılacağını uygulamalı olarak sunan ve hangi durumlarda hangi düğümlere ihtiyaç duyulabildiğini anlatan aktiviteler,
- u- Körebe ve Güven Oyunları; takım çalışmasını ve partnerine güven duymasını öğretmek için hazırlanacak, takım çalışması şeklinde planlanacak yönlendirme oyunları,
- v- Sepet ve Halat Yapma; uygun doğal malzemeler ile çocukların el becerilerinin gelişmesine yönelik tasarım ve imalat aktiviteleri, (Kaynak: Anonim, Araştırmacı tarafından üretilmiştir.)
- Orta öğretim ve lise seviyeleri için aktivite saatleri özellikle serbest zaman olarak verilecektir.

Yukarıda belirtilen aktiviteler ve bu aktiviteler gibi ortaya konulabilecek sonsuz sayıdaki aktivite doğa materyalinin içinde mümkün olmaktadır. Bu aktiviteler ile çocukların hayal güçlerinin, kendilerine güvenin ve yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını sağlayarak ve diğer arkadaşları ile iletişim kurmalarını sağlayarak sosyalleşmelerinin önü açılacaktır. Sınırsız doğa kaynakları kullanarak uzman eğiticiler eşliğinde belirlenmiş doğa okulu alanında çocukların özgürce oynamaları sağlanarak hedeflenen gelişime ulaşılabilecektir.

Aktivitelerin planlanması sırasında yaş grupları, hava koşulları ve diğer etmenler göz önünde bulundurulmalı, çocuklar gözlemlenmeli ve yeni aktivitelerde kullanılmak üzere çıktılar eğiticiler ile birlikte not alınmalıdır. Dönemsel hazırlanacak aktiviteler sonucunda sözlü ve yazılı olarak geri dönüşlerin alınması ve belgelendirilmesi bir sonraki dönemler için son derece önemlidir.

Birincil olarak belirlenecek ve ortak olarak çalışılacak bir kardeş okulun programlarının Türkiye şartlarına göre yeniden düzenlenerek uygulamaya başlanması ve bunun akabinde program sonucu alınacak olan çıktılar ile beraber sonraki dönemlerin planlarının oluşturulması son derece önemlidir.

Ayrıca sadece katılımcılar olan gençler ve çocuklardan değil, yapılacak olan faaliyetlerin çocukların ve gençlerin aile ve okul ortamındaki gelişimlerine etkilerinin takip edilebilmesi için okulları ve aileleri ile de bağlantılı olunmalı, yapılacak olan programlar sonucunda çocukların ve gençlerin doğa okulu dışındaki hayatlarındaki etkileri incelenmeli ve takip edilmelidir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yüzyıla kadar, doğa ile iç içe yaşayan toplumlar, sanayileşmenin başlaması, ekonomik alanda yaşanan sıkıntılardan dolayı kırsal alanlardan, yapılaşmaya başlamış iş imkânlarının daha çok olduğu şehirlere doğru göç etmeye başlaması ile birlikte yavaş yavaş doğa ile olan bağlarını koparmışlardır. İlk başlarda yeni yerleşim yerlerinde önceden sahip oldukları hayatları sürdürmek için bahçelerinde veya açıklık alanlarda tarım ve hayvancılık ile uğraşmışlar ama modern şehirleşmenin hızlanması, tarım alanlarının yerini sanayi tesislerinin alması, çalışma hayatının zorlukları ile birlikte doğa ile olan bağlarını tamamen koparmışlardır.

Çağın getirdiği birçok yenilik, kolaylık ve modern yaşamın hayatımıza sağladığı olumlu etkilerin yanında özellikle genç kuşaklar modern şehir hayatının içerisinde hayatlarına başlayıp, modern hayat şartları ile büyümektedirler. Şehirleşen ve sanayileşen yerlerde doğa bozulmuş, doğal kaynaklar asgari düzeyde kalmış ve hava kirliliği gibi birçok olumsuz yan etkiler ortaya çıkmıştır. Ayrıca modern hayatın ulaşımında, iletişimde ve hayat şartlarında sağladığı kolaylıklar fiziksel anlamda hareketsiz ve yetersiz aktiviteye neden olmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklar ele alındığında özellikle yeni nesillerde solunum hastalıkları, diyabet, obezite, bazı kanser türleri, davranış bozuklukları ve hiperaktivite gibi hastalıkların görülme oranı artmıştır. Gelişen iletişim teknolojileri, bilgiye ulaşmanın daha kolay ve zahmetsiz oluşu, firmaların pazarlama stratejileri sosyal anlamda bozulmalara ve sosyal diyalogların ve bilincin azalmasına sebep olmuştur. Modern hayatın içerisinde doğaya dönük yapılmak istenen faaliyetlerde doğadan uzaklaşmanın etkisi olarak kısa süreli ve yeme içmeye dayalı faaliyetler olarak kalmaktadır.

Bu bağlamda birçok dünya ülkesinde binin üzerinde uygulaması bulunan doğa okullarının ülkemiz içinde, modern çağın olumsuzluklarının giderilmesi, yeni neslin sağlıklı, çevre bilincine sahip, sosyal ilişkileri kuvvetli, çağın getirdiği fiziksel ve zihinsel sorunlar ile baş edebilmek için öz güven sahibi bireyler yetiştirilmesi için doğa okulları ve doğa temelli eğitimler son derece önemlidir.

Yetersiz fiziksel aktivitenin neden olduğu birçok hastalığın azaltılmasında, sosyal sorunların düzeltilmesinde, kültürlerin tanınması, yaşatılması ve kültürler arası sosyal diyalogların artmasında okul öncesi eğitim programları ile başlayan hayat

boyu öğrenme prensibi dahilinde uzman pedagojik ekipler ve yerel eğitimciler eşliğinde düzenlenecek eğitim programlarının devlet ve özel sektör olarak ele alınması, üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliği içerisinde bir an önce hayata geçirilmesi son derece önemlidir.

Türkiye'nin sahip olduğu coğrafyası ve doğal kaynakları ile sahip olduğu genç nüfusu ile kültürel ve tarihsel kaynakları ile bu eğitim şeklinin uygulaması için ideal bir noktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Üniversiteler, STK'lar ile yapılacak iş birliği neticesinde bu programların öncelikli olarak büyükşehirlerde ve akabinde tüm ülkede başlatılması, özel olarak kurulacak okullar ile ilgili olarak teşviklerin ve devlet desteğinin sağlanması gelecek nesillerimizin garanti altına alınması, doğal kaynaklarımızın korunması için gereklidir.

Birçok farklı kamusal platformda, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Üniversiteler kendi programlarında konuyu ayrı ayrı ele almaktadır. Aynı şekilde birçok STK ve dernekler de bu konu üzerinde çalışma yapmaktadırlar. Öncelik ile bu kurumların bir araya gelmesi ortak bir mevzuat ve standardizasyon üzerinde birleşerek pilot bölgelerde bu programların başlatılması ile ülkemizde bu programların yaygınlaştırılması üzerine çalışılması gerekmektedir.

Belirtilen kriterler ışığında belirlenen iki ilde pilot doğa okullarının kurulma çalışmalarına başlanması, gerekli uluslararası işbirliği protokolleri çerçevesinde kardeş doğa okulları belirlenmesi, belirlenen okulların deneyimlerinden ve sistemlerinden faydalanılması önemlidir.

Ayrıca eğitici olarak alınacak personelin yapılacak çalışma ve projelendirme sonucu yurtdışında bulunan doğa okullarını ziyaretlerinin sağlanması, eğitim sistemi hakkında bilgi alıp vermeleri, üniversitelerimizin ilgili bölümleri ile proje çıktılarının takibi incelenmesi ve proje içerisinde ortak olarak yer almaları sağlanarak çalışmanın akademik düzeyde de bir araştırma ve geliştirme programının yapılması son derece önemlidir.

Gelecek nesillerin modern çağın getirmiş olduğu bir çok rahatsızlıktan en az düzeyde zarar görmelerini hedefleyerek, daha sağlıklı ve daha sosyal nesiller yetiştirmek için bir çok dünya ülkesinde olduğu gibi doğa okulu uygulamalarına başlanması, yaygınlaştırılması hem ülkemiz için hem de gençlerimiz ve çocuklarımız için son derece büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Anning, A., Flear, M.** (2004). *Early childhood socialisation: Society and culture*. London: Sage. 199
- Atchley R.A., Strayer D.L., Atchley P.** (2012). "Creativity in the wild: improving creative reasoning through immersion in natural settings." *PLoS ONE* 7:e51474
- Armstrong, T.** (1999). *ADD/ADHD Alternatives in the Classroom*. US: Association for Supervision & Curriculum Development. 126
- Atasoy, B.** (2009). *Web Temelli Eğitim Ortamlarında Yansıtıcı Soruların Öğrencilerin Biliş Üstü Becerilerine, Başarılarına ve Verimliliğine Etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydoğan, M.** (t.y.). *Antik Çağdan Küreselleşmeye / Yönetim Gelenekleri ve Türkler*. Umay Yayınları.
- Aydın, B. M.** (2007). *Köy Enstitüleri ve Toplum Kalkınması*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barbour, A.** (2010). 'The obligation of ethnography: Exploring the ethical dilemmas of an ethnographer', *Ethnography and education* 5 (3). p. 293-308.
- Barker, R. G.** (1968). *Ecological Psychology : Concepts and methods for studying the environment of human behavior*. Stanford, California : Stanford University Press.
- Barnes, C.** (1991). *Disabled people in Britain and discrimination*. London: Hurst and Company. Publishers.
- Beck, U.** (1999). *What is globalisation?* Cambridge: Polity Press.
- Becker, H.** (1963). *Outsiders: studies in the sociology of deviance*, New York: Free Press. p. 243-253.
- Bodger, D.** (1998). *Leisure, learning, and travel*. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 69(4), p. 28-31.
- Borsay, A.** (1997). "Special needs: Personal trouble or public issue?" In Barton, L., and Oliver, M., (eds) *Disability studies: Past, present and future*. Leeds: The disability Press.

- Borsay, A.** (1999). *Medicine and charity in Georgian Bath: A social history of the general infirmary, p. 1739-1830.* Aldershot: Ashgate.
- Borsay, A.** (2005). *Disability and social policy in Britain since 1750: A history of exclusion.* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Brindley, B.** (1991). What is Sustainable? *Ceres FAO Review*, 23,2. p. 35-38.
- Brookes, A.** (2002). 'Lost in the Australian Bush: Outdoor education as a curriculum', *Journal of curriculum studies* 34 (4). p. 405-425.
- Burdette, H. L., Whitaker, R. C.** (2005). 'Resurrecting free play in young children', *Archive of paediatric and adolescent medicine* 159 (1). p. 46-50.
- Borradaile L.** (2006). "Forest school Scotland: An evaluation, Report to forestry commission Scotland and Forest Education Initiative Scotland". Edinburgh: Forestry Commission Scotland.
- Chawla, L.** (1998). 'Significant life experiences revisited: A review on research on sources of environmental sensitivity', *The journal of environmental education* 29 (3). p. 11-21.
- Chipeniuk, R.** (1995). 'Childhood foraging as a means of acquiring competent human cognition about biodiversity', *Environment and behaviour* 27 (4). p. 491-512.
- Clements, R.** (2004). 'An investigation of the status of outdoor play', *Contemporary issues in early childhood*, 5 (1). p. 68-80.
- Close M.** (2011), "The Forest School initiative and its perceived impact on children's learning and development: An investigation into the views of children and parents". *Urban Forestry & Urban Greening* 6 (2007). p. 249–265.
- Conrad, P., and Schneider, J.** (1992). *Deviance and medicalization.* Philadelphia: Temple University Press. Vol. 18: p. 209-232.
- Cooper, P.** (2001). 'Understanding AD/HD: A brief critical review of the literature', *Children in society* 15 (5). p. 387-395.
- Crozier, G.** (2005). "'There's a war against our children": Black parents' views on their children's education', *British journal of sociology of education* 26 (5). p. 585-598

- Dillon J., Morris M. , O'Donnell L., Reid A., Rickinson M.,Scott W.** (2005), "Engaging and Learning with the Outdoors – The Final Report of the Outdoor Classroom in a Rural Context Action Research Project". Unknown Publisher.
- Doerr, M.** (2004). *Currere and the environmental autobiography. A phenomenological approach to teaching ecology.* New York, NY: Peter Lang.
- Dündar, C.** (2006), Köy Enstitüleri, Ankara: İmge Yayınları.
- Ebberling, C., Pawlak, D., Ludwig, D.** (2002) "Childhood obesity; public health crisis, common sense cure." *Lancet* 360. p. 473-482.
- Ernst, J. & Monroe, M.** (2004). "The effects of environment-based education on students' critical thinking skills and disposition toward critical thinking." *Environmental Education Research*, 10(4). p. 507-522.
- Fine, S. M.** (2005). *Contextual learning within the residential outdoor experience: A case study of a summer camp in Toronto [PhD].* Toronto: University of Toronto.
- Fjortoft, I.** (2001). 'The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children,' *Early Childhood Education Journal* 29 (2). p. 111-117.
- Forestry Commission Scotland,** (2007). "Woods for health", Edinburgh
- Francis, M.** (1991). 'Children of nature' *UC Davis magazine* (9, 2) University of California Press.
- Freeman, A., and Gray, H.** (1989). *Organising special educational needs: A critical approach.* London: Paul Chapman.
- Froebel, F.** (1887), *Letters on the Kindergarten*
- Gibson, H.** (1998). The educational tourist. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 69 (4). p. 32-34.
- Ginsburg K.R.** (2007). "The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds." *American Academy of Pediatrics* 119(1). p. 182-191.
- Gössling, S.** (1999). Ecotourism: A Means To Safeguard Biodiversity and Ecosystem Functions?, *Ecological Economics*, volume 29, issue 2, May 1999. p. 303-320. Sweden.

- GSB.** (1974). VII. Avrupa İzçilik Genel Kurulu Raporları, Başbakanlık Basımevi, İstanbul.
- Gurian, M., Stevens, K.** (2005) Saving our sons from falling behind in school and life. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gynedd, L., Norris, C.** (1999). 'Including ADHD', Disability and society 14 (4). p. 505-517.
- Harper,S.R.** (2012), The Review of Higher Education Fall 2012, Volume 36, No. 1, Supplement, p. 9-29.
- Hatje,** (1999) "The Magic of Trees". ISBN-10, 3775707980.
- Heewagen, J.H., and Orians, G.H.** (2002). 'The ecological world of children' In Kahn, P.H., and Kellert, S.R., Children and Nature: Psychological, Sociocultural, and Evolutionary Investigations. Cambridge: The MIT Press.
- Hinshaw, S. P.** (2008.) 'Childhood ADHD: Biological reality or social construction, with policy implications' in Pberick, J.D., and Gilbert, N., (eds) (2008) *Raising Children: Emerging needs, modern risks, and social responses*. New York: Oxford University Press.
- Holdnak, A., & Holland, s.** (1996). Edutourism: vacationing to learn: Parks and Recreation. p. 72-75.
- IDF Diabetes Atlas,4th Edition.** (2009). 2010 yılı diyabet rakamları ve 2030 yılı projeksiyonu
- Isin, P.** (2008). Yabancı Seyahatnamelere göre Osmanlı Kültüründe Hayvan Hakları ve Hayvan Sevgisi, II. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi Ve Mesleki Etik Sempozyumu, 24-25 Nisan 2008, Konya
- James, A., and Prout, A.** (1997). Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood. London: Routledge. p. 230-250.
- Jensen S, et al.** (2001). A novel role of the budding yeast separin Esp1 in anaphase spindle elongation: evidence that proper spindle association of Esp1 is regulated by Pds1. J Cell Biol 152(1):27-40

Johnson, J. G. (2007). 'Extensive television viewing and the development of attention and learning difficulties during adolescence', Archives of paediatrics and adolescent medicine 161 (5). p. 480-486.

Kahn, Peter & O'Rourke, Karen. (2005). "Understanding Enquiry-Based Learning." In Barrett, T., Mac Labhrainn, I., & Fallon, H. (Eds), Handbook of Enquiry & Problem Based Learning. Galway: CELT

Kalinowski, K., & Weiler, B. (1992). Review. Educational travel. In B. Weiler and C. Hall (Eds.), Special Interest Tourism. London: Bellhaven.

Kilvington, J. & Wood, A. (2010). Reflective Playwork: For all who work with children. London: Continuum International Publishing Group.

Kirby, F. (2000). Türkiye'de Köy Enstütleri, Ankara: Güldikeni Yayınları.

KitabiDede Korkut, Bakü 1980, s. 40

Klinik Psikiyatri, (2002). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunun Etiyolojisi: Bütüncül Yaklaşım, S Şenol, 5: s. 111-119.

Knight, S. (2009). Forest Schools and Outdoor Learning in the Early Years. Los Angeles: Sage.

Knight, S. (2011). "Forest School as a way of learning in the outdoors in the UK." International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education 1(1). p. 590-595.

Kostepen, A., Z. Oter. (2015). "İzmir ili sağlık turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi, 1. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators (EITOC-2015), 28/30 May, Konya-Turkey, Proceedings Book, Vol. III, Eds. M.A. Cukurcayir, A. Basoda, S. Unuvar, M. Sagir, M. Cicekdagi, S. Buyukipekci, p. 657-666."

Kozak, M. A. ve Bahçe, A. S. (2009). 'Özel İlgi Turizmi', Ankara, Detay Yayıncılık, s.209-210.

Köfteoğlu, F. (ed.), (1999). Doğa Turizmi ve Çevre. Türsab, İstanbul.

Kuo, F. E., & Taylor, A.F. (2004). "A potential natural treatment for Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: Evidence from a national study." American Journal of Public Health 94(9). p. 1580-1586.

Kuyumcu, G. (2003). Aydınlanma Sürecinde Köy Enstitüleri-Devrim Yazıları-Sonrası. Ankara: Selvi Yayınları.

Lane-Zucker & Sobel, D. (2005). Foreword. In D. Sobel (Ed.), Place-based education: Connecting classrooms & communities. Great Barrington, MA: Orion Society.

Letopisi Hronskih Buryat, Moskova Leningrad 1940, p. 60

Louv, R. (2008). The last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder. New York: Workman Publishing.

Louv, R. (2005). Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder. Great Britain: Atlantic Books.

Lovell R. (2009). “An evaluation of physical activity at Forest School”, The University of Edinburgh Edinburgh. p. 402.

Lovell R. (2009). “Physical activity at Forest School”. Forestry Commission Scotland.

MEBb (1995). Liderlik Temel Kursu Kılavuz Kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara

Molm, L. D., Collett, J. L., & Schaefer, D. R. (2007). Building solidarity through generalized exchange: A theory of reciprocity 1. American Journal of Sociology, 113(1), 205-242.

Palmer, S. (2006). Toxic childhood: How the modern world is damaging our children and what we can do about it. London: Orion.

Plotkin, B. (2003). Soulcraft: Crossing the mysteries of nature and psyche. Novato: New World Library.

Pollack, W. (1998). Real boys: rescuing our sons from the myths of boyhood. New York: Random house.

Pyle, R. (2002) . ‘Eden in a vacant lot: Special places, species and kids in community of life’ in Kahn, P.H., and Kellert, S. R., (eds) Children and nature: Psychological, sociocultural and evolutionary investigations. Cambridge: MIT Press.

Rickinson M., Dillon J., Teamey K., Morris M., Young Choi M., Sanders D., Benefield P. (2004). “ A review of Research on Outdoor Learning”, Shrewsbury, UK: National Foundation for Educational Research and King's College London

Sağlık Bakanlığı, (2014). “Türkiye Kronik Hava Yolu Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı” Yayın No:947, Ankara

Savolainen, J., et al (2010). ‘Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) and criminal behaviour: the role of adolescent marginalisation’ *European journal of Criminology*, 7 (6). p. 442-459.

Seton, E. T. (1906). *The birch bark roll of the woodcraft Indians*. New York: Doubleday, Page and company. Pages 92.

Singh, I. (2002). ‘Biology in context: Social and cultural perspectives on ADHD’, *Children and society*, 16 (5). p. 360-367.

Sobel, D. (1996). *Beyond Ecophobia: Reclaiming the Heart of Nature Education*. Great Barrington: The Orion Society

Soykan, F. (1999). *Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Kırsal Turizm*”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl:10-Mayıs-Haziran.

Soykan, F. (2001). “Ege Bölgesinden Kırsal Turizme Özgün Bir Örnek: Şirince Köyü (Selçuk/İzmir)”, *Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1: p. 151-176.

Soykan A. (2001). *Birinci Basamakta Depresyon ve Tedavisi Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 10(6). p. 221-224

Taylor, A. F., (2001). ‘Coping with ADD: The surprising connection to green play settings’ *Environment and Behaviour* 1 (33). p. 54-77.

TBSA 2010, (2014). "Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010: Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 931, Ankara”

Van den Berg, A. E., and Van den Berg, C. G. (2011). 'A comparison of children with ADHD in natural and built settings' *Childcare, health and development* 37 (3). p. 430-439.

Weinstein, C.S. (1979). 'The physical environment of the school: A review of the research', *Review of educational research* 49 (4). p. 577-610.

Wells, N. M. (2000). 'At home with nature: Effects of greenness on children's cognitive functioning' *Environment and Behavior* 32 (6). p. 775-795.

Wender, P.H. (1995). *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder in adults*. New York: Oxford University Press.

White, R. (2004). *Young children's relationship with nature: Its importance to children's development and the earth's future*, Leisure and learning group: New York.

Wilson, E. O. (1984). *Biophilia: The human bond with other species*. Cambridge: Harvard University Press.

Wood, M. (2002). *Ecotourism: Principles, Practices and Policies for Sustainability*. UNEP.

Addiss. (t.y.). ‘ADHD: Paying enough attention?’ ADHD Information Services.

Alındığı Tarih: 20.03.2014, adres;

<http://www.addiss.co.uk/payingenoughattention.pdf>

Alpenglow School, “About”, Alındığı Tarih: 10.12.2014, adres;

<http://www.alpenglowschool.ca/about.html>

American Academy of Pediatrics. (2009). “Many children have suboptimal vitamine D levels.” Alındığı Tarih: 30.12.2015 adres :

<http://www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-press-room/pages/Many-Children-Have-Suboptimal-Vitamin-D-Levels.aspx>,

Appalachian Mountain Club Leadership Training Department, 2013, “AMC Outdoor Leader Handbook”, Alındığı Tarih: 15.01.2015, adres;

<http://www.outdoors.org/pdf/upload/OutdoorLeadershipTrainingHandbook2013.pdf>

Asthmain Children Turkish ,

Alındığı Tarih: 11.02.2016, adres; <http://www.nhs.uk>

Ball, Gill & Spiegel (2012). “Managing risk in play provision;Implementation guide” Play Safety Forum and Play England. Alındığı Tarih : 20.04.2015, adres;

<http://www.playengland.org.uk/resources/managing-risk-in-play-provision-implementation-guide.aspx>

Bartosh, Oksana. (2003). Environmental Education:Improving Student Achievement. Thesis. Evergreen State College. Alındığı Tarih : 30.12.2015, adres;

<http://www.seer.org/pages/research/Bartosh2003.pdf>

Belinda, Christine. (2009). Loose parts: What does this mean?

Alındığı Tarih: 20.12.2015, adres;

<http://extension.psu.edu/youth/betterkidcare/early-care/our-resources/tip-pages/tips/loose-parts-what-does-this-mean>

Campsites, (t.y.). Why go camping? Alındığı Tarih: 04.04.2017, adres;

<https://www.campsites.co.uk/guides/camping-for-beginners/why-go-camping>,

Carson, R. (1956). The sense of wonder. New York:HarperCollins. Children & Nature Network. (2012). Children & NatureWorldwide: An Exploration of

Children's Experiences of the Outdoors and Nature with Associated Risks and Benefits. Alındığı Tarih: 10.12.2015, adres;
<http://www.childrenandnature.org/downloads/CECCNNWorldwideResearch.pdf>

Children & Nature Network. (2012). Children & Nature Worldwide: An Exploration of Children's Experiences of the Outdoors and Nature with Associated Risks and Benefits. Alındığı Tarih: 10.11.2015, adres;
<http://www.childrenandnature.org/downloads/CECCNNWorldwideResearch.pdf>

Collins, N. (2011). "Time spent outdoors linked to better eyesight." The Telegraph (24 October). Alındığı Tarih: 10.10.2015, adres;
http://www.telegraph.co.uk/health/children_shealth/8846020/Time-spent-outdoors-linkedto-better-eyesight.html

DfES. (2010). Special educational needs in England: January 2010 Department for education, Alındığı Tarih: 19.12.2013, adres;
<http://www.education.gov.uk/rsgateway/DB/SFR/s000939/index.shtml>

Doğa Okulu Prensipleri. Alındığı tarih : 21.05.2016 adres;
<https://getchildrenoutdoors.files.wordpress.com/2015/03/forest-schools-principles2.pdf>

Dünya Sağlık Örgütü Diyabet Projeksiyonu 2000-2030,
Alındığı Tarih: 11.03.2016, adres;
http://www.who.int/diabetes/facts/world_figures/en/index4.html

Eğitim Turizminde Merkez Olabiliriz,
Alındığı Tarih: 01.04.2017, adres;
<http://www.2eylul.com.tr/turizm/egitim-turizminde-merkez-olabiliriz-h57932.html>

Finnegan, R. (1992). Oral Tradition and the Verbal Arts.London: Routledge. First Nations University of Canada. (n.d.). "Elder's Message." Information.
Alındığı Tarih : 15.05.2015, adres; <http://www.fnuniv.ca/elders/elders-message>

Forest Education Initiative, " Background to FEI Forest Schools",
Alındığı Tarih: 05.01.2015, adres;
http://www.foresteducation.org/forest_schools.php

Forest School Association (FSA). (n.d.). Full principles and criteria for good practice. Alındığı Tarih: 02.01.2015, adres;

[http://www.forestschoollassociation.org/full-principles-and-criteriafor-good-ractice /](http://www.forestschoollassociation.org/full-principles-and-criteriafor-good-ractice/)

Forest Kindergarten : Forest Schools, Alındığı Tarih: 02.01.2015, adres;

<http://www.forest-kindergarten.co.uk/forestschoools.php>

Forest School Canada, “About Forest School”, Alındığı Tarih: 28.12.2014, adres;

<http://www.forestschoollcanada.ca/home/about-forest-school>

Forest School Canada, “FOREST AND NATURE SCHOOL IN CANADA: A Head, Heart, Hands Approach to Outdoor Learning”,

Alındığı Tarih: 01.11.2014, adres;

http://www.forestschoollcanada.ca/wp.content/themes/wlf/FSC-guide_web.pdf

Green Light Trust, “ Forest Schools”

Alındığı Tarih: 28.12.2014, adres; <http://www.greenlighttrust.org/fs.html>

Guelph Outdoor Preschool, “ Philosophy”

Alındığı Tarih: 20.01.2014, adres; <http://guelphoutdoorpreschool.com/philosophy/>

Hahn, K., (1960). Outward Bound Trust Address [Speech] London: 20th July 1960

Alındığı Tarih: 20.04.2013, adres; <http://www.kurthahn.org/writings/obt1960.pdf>

İzciler.net, “ İzcilik Tarihi”

Alındığı Tarih: 28.12.2014, adres; www.izciler.net/documents/izcilik_tarihi.html

Jansenn, (2012). ‘The treatment of ADHD’, Janssen-Cilag LTD. Available at

Alındığı Tarih: 19.02.2014, adres;

<http://www.livingwithadhd.co.uk/parents-treatment>

Kampatlası, (t.y). Alındığı Tarih: 02.04.2017, adres;

<http://kampatlası.blogspot.com.tr/p/kampcilik.html>

Pektuna Keskin, S., (t.y). “Çocuk Beyninin Algılaması”

Alındığı Tarih : 15.02.2017, adres; [http://www.kucukinsan.com/947_1_1_cocuk-](http://www.kucukinsan.com/947_1_1_cocuk-beyninin-algilamasi_makale.html)

[beyninin-algilamasi_makale.html](http://www.kucukinsan.com/947_1_1_cocuk-beyninin-algilamasi_makale.html)

L’ecotourisme Equestre, (2000). “Definitions” Alındığı Tarih : 15.11.2016, adres,
<http://www.equipyrene.com/ecotour.htm>

MacEachren Z. (2013). “The Canadian Forest School Movement”

Alındığı Tarih: 03.01.2015, adres;

<http://www.learninglandscapes.ca/images/documents/ll-no13/maseachren.pdf>

Maplewoon Forest School, “About us”

Alındığı Tarih: 14.01.2015, adres;

<http://www.maplewoodforestschool.ca/about-us.php>

MacEachren, Z. (2013). “The Canadian Forest School movement.” Learning Landscapes, 17(1), 219, Alındığı Tarih: 14.01.2015, adres;

<http://www.learninglandscapes.ca/images/documents/ll-no13/maseachren.pdf>

Malone, K. (2012). Place-based pedagogies in early childhood and primary school settings: Can they make a contribution to community sustainability?

Alındığı Tarih: 12.05.2015, adres;

<http://learning21c.wordpress.com/2012/12/02/place-based-pedagogies-in-early-childhood-and-primary-school-settings-can-they-make-a-contribution-to-community-sustainability-2/>

Massey, S. (t.y.). The Benefits of a Forest School Experience for Children in their Early Years. Alındığı Tarih: 11.11.2015, adres;

<http://www.worcestershire.gov.uk/cms/pdf/Worcs%20Forest%20School%20Research%20Academic%20Journal.pdf>

Milli Eğitim Bakanlığı, “Köy Enstitüleri”

Alındığı Tarih: 05.01.2015, adres;

http://www.meb.gov.tr/meb/hasanali/egitimekatkilari/koy_enstitu.htm

Murray R. And O’Brien L., (2005). “‘Such enthusiasm – a joy to see’ An evaluation of Forest School in England”, Alındığı Tarih: 11.11.2014, adres;

[http://www.forestry.gov.uk/website/pdf.nsf/pdf/ForestSchoolEnglandReport.pdf/\\$FILE/ForestSchoolEnglandReport.pdf](http://www.forestry.gov.uk/website/pdf.nsf/pdf/ForestSchoolEnglandReport.pdf/$FILE/ForestSchoolEnglandReport.pdf)

Murray, R., and O'Brien, L., (2006). ‘Such enthusiasm – A joy to see: An evaluation of forest school in England’, Forest Research Group,

Alındığı Tarih: 29.04.2014, adres;

[http://www.forestry.gov.uk/pdf/ForestSchoolEnglandReport.pdf/\\$FILE/ForestSchoolEnglandReport.pdf](http://www.forestry.gov.uk/pdf/ForestSchoolEnglandReport.pdf/$FILE/ForestSchoolEnglandReport.pdf)

Obezitenin Yol Açtığı Sağlık Problemleri, Alındığı Tarih: 15.10.2016, adres;

[http://beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=42,](http://beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=42)

Rakamlarla Obezite, Alındığı Tarih: 05.06.2016, adres;

<http://www.saglikaktuel.com/haber/rakamlarla-obeziite.htm>

RTÜK, (2013). Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması,

Alındığı Tarih: 14.09.2016, adres;

<https://www.rtuk.gov.tr/duyurular/3788/350/16-09-2013-turkiyede-cocuklarin-medya-kullanma-aliskanliklari-arastirmasi-2013.html>

Samdak, (t.y.). Kampçılık Nedir? , Alındığı Tarih: 04.04.2017, adres;

[http://samdak.org/genel/egitim-2/dagcilik/kampcilik/kampcilik-nedir?,](http://samdak.org/genel/egitim-2/dagcilik/kampcilik/kampcilik-nedir?)

ScoutBaseUK, “The History of Scouting”.

Alındığı Tarih: 23.07.2006, adres; <https://www.scout.org/scout-history>

Sultan Bayezid Külliyesi, Alındığı Tarih: 03.06.2016 , adres;

[http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44003/edirne-sultan-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html,](http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44003/edirne-sultan-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html)

TEPAV, (2013). “Türkiye’de kişi başına düşen yeşil alan ortalaması”,

Alındığı Tarih : 22.04.2016, adres; <http://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/4059>

The Life-long Learner, “Outdoor kindergarten programs Melbourne Australia”

Alındığı Tarih : 10.12.2014, adres;

<https://thelifelonglearner.wordpress.com/2013/09/23/outdoor-kindergarten-programs-melbourne-australia/>

TUİK, (2013). “Kocaeli İlinin 1965-2013 arası nüfus istatistikleri”

Alındığı Tarih: 06.04.2016, adres;

<http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/KOCAELI.pdf>

Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması, (2004). Alındığı Tarih: 11.02.2016, adres;
<https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/166>

Türkiye’de Okul Çağı Çocuklarında Büyümenin İzlenmesi Projesi Araştırma Raporu, Alındığı Tarih: 16.10.2016, adres;

http://beslenme.gov.tr/content/files/yayinlar/kitaplar/diger_kitaplar/tocbi_kitap.pdf,

Türkiye Diyabet Programı (2013). Alındığı Tarih: 13.06.2016, adres;
http://diyabet.gov.tr/content/files/turkiye_diyabet_programi_2015-2020.pdf

University of Washington Botonic Gardens, Fiddleheads Forest School

Alındığı Tarih: 10.01.2015, adres;

http://depts.washington.edu/uwbg/education/Youth/nature_preschool.shtml

What will your child learn at Fresh Air Learning?,

Alındığı Tarih: 03.03.2017, adres;

<http://www.freshairlearning.org/learning-outcomes>

White, R., and Stoecklin, V. (1998). ‘Children’s outdoor play and learning environments : Returning to nature’ , Alındığı Tarih : 04.04.2015, adres;
www.whitehutchinson.com/children/articles/outdoor.shtml

World Health Organization, (2004). “ The World Health Report 2004”

Alındığı Tarih: 11.12.2014, adres; <http://www.who.int/whr/2004/en/>

Zeeuw, P. D., (2012). ‘Differential brain development with low and high IQ in attention-deficit/hyperactivitydisorder’ PLoS ONE.

Alındığı Tarih: 03.03.2014, adres;

<http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0035770>

EKLER

Ek A : Pilot Okul Yeri Uydu Görüntüsü

Ek B : Pilot Okul Vaziyet Planı

Ek C : Çocuklar ve gençler için teknoloji kullanma kılavuzu

Ek D : Kırsal ve Kentsel nüfusun 1927-2010 yılları arası değişimi (TUIK)

Ek E : Türkiye nüfus yoğunluğu haritası

Ek H : Türkiye illere göre bel çevresi ortalamaları



Ek A:



Ek B



Çocuklar ve Gençler İçin Teknoloji Kullanma Kılavuzu						
Gelişimsel Yaş	Ne Kadar?	Televizyon İzleme (Şiddet içermeyen yayınlar)	Taşınabilir Cihazlar (Cep Telefonu – Tablet Pc.)	Video Oyunları (Şiddet içermeyen)	Video Oyunları (Şiddet içerikli)	İnternet Üzerinden video oyunları ve pornografi
0-2 Yaş	X	X	X	X	X	X
3-5 Yaş	1 saat/gün		X	X	X	X
6-12 Yaş	2 saat/gün		X	X	X	X
13-18 Yaş	2 saat/gün			Günlük en fazla 30 dk.		X

Ek C : Çocuklar ve gençler için teknoloji kullanma kılavuzu
(<http://www.zoneinworkshops.com/>, Alındığı Tarih : 15.07.2015)

1927-2010 Yılları arasında Kırsal ve Kentsel Nüfusun Sayısal ve Yüzde Dağılımı				
Yıl	Kır	Kent	Kır (%)	Kent (%)
1927	10.342.391	3.305.879	75,8	24,2
1935	12.355.376	3.802.642	76,5	23,5
1940	13.474.701	4.346.249	75,6	24,4
1945	14.103.072	4.687.102	75,1	24,9
1950	15.702.851	5.244.337	75,0	25,0
1955	17.137.420	6.927.343	71,2	28,8
1960	18.895.089	8.859.731	68,1	31,9
1965	20.585.604	10.805.817	65,6	34,4
1970	21.914.075	13.691.101	61,5	38,5
1975	23.478.651	16.869.068	58,2	41,8
1980	25.091.950	19.645.007	56,1	43,7
1985	23.798.701	26.865.757	47,0	53,0
1990	23.146.684	33.326.351	41,0	59,0
2000	23.797.653	44.006.274	35,1	64,9
2010	17.500.632	56.222.356	23,7	76,2
2012	17.178.953	58.448.431	22,7	77,2
Not: 1927-1990 arasında nüfusu 10.000'in üstündeki yerleşim birimleri, 2000'den itibaren il ve ilçe merkezleri kentsel nüfus olarak yer aldı.				

Ek D : Kırsal ve Kentsel nüfusun 1927-2010 yılları arası değişimi (TUİK)

Nüfus yoğunluğu (km² ye düşen kişi sayısı)



Ek E : Türkiye nüfus yoğunluğu haritası (<http://www.nkfu.com/>, Alındığı Tarih : 20.09.2016)

BEL ÇEVRESİ

İllerin Ortalaması	97.82	Kocaeli	95
Konya	108	Mersin	94
Adana	107	Denizli	94
Kayseri	105	Adapazarı	93.5
Gaziantep	103	Manisa	92
İstanbul	102	Rize	91
Bursa	101	Giresun	90
Balıkesir	100	Ordu	88
Çanakkale	100	Samsun	87
Ankara	99	Nevşehir	87
İzmir	98.5	Zonguldak	86.5
Şanlıurfa	97	Trabzon	86
Eskişehir	96.5	Antalya	85

Bel çevresi (cm)
Yüksek riskli 102 cm ve üstü
Riskli 94-72 cm
Normal 70-93 cm



Ek F : Türkiye illere göre bel çevresi ortalamaları (TBSA, 2010)

ÖZGEÇMİŞ



Ad Soyad: Mehmet KOYUER

Doğum Yeri ve Tarihi: Nevşehir – 01.01.1980

Adres: Sakarya Orman Bölge Müdürlüğü Adapazarı / SAKARYA

E-Posta: mehmetkoyuer@gmail.com

Lisans: Ankara Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği

Yüksek Lisans :

Mesleki Deneyim ve Ödüller:

2003 – 2005 Fibaş Makina (Proje Müdürü)

2005 – 2007 Aviva plc (Finansal Danışman)

2007 - Orman Genel Müdürlüğü (Orman Mühendisi)

2012 – Kartepe Ekoturizm Fizibilite Çalışması (Proje Koordinatörü)